

B597

No. 8.

Meie õnnisteggia Jesusse Kristusse lapse
põlwe ello peegel,

ehk

Kuld õunad hõbbe waagna peal,

armsaks Jõulo anniks lastele,

kes õiges uskus ja rõnnus nõudwad Jesusse sündimisse
päwa pühhitseada.

Laste ramato eestotsas on üks kõnne wannematele ja
laste kaswatajatele.

Jesus on se tõsine walguis, kes walgustab keit
innimesjed, kui ta mailma sisse tuli. Lemma tulli
omma sisse, ja ommakjed ei wõtnud tedda mitte
wasto; agga ni mitto, kui tedda wasto wõtsid,
neile andis temma melewalda Jummalalapsiks
sada, kes temma nimme sisse uskwad.

Joan. 1, 9—12.

Pernus, 1862.

Trükitud ja müa W. Vormi jures.

Auf Befehl Sr. Kaiserlichen Majestät wird von dem Revalschen Evangelisch-Lutherischen Stadt-Consistorii bezmittelt attestirt, daß in vorstehender Schrift nichts wider die heilige Schrift und die symbolischen Bücher enthalten ist.

N°. 36.

Reval, Stadt-Consistorium, am 14. Februar 1861.

Im Namen des Revalschen Evangelisch-Lutherischen Stadt-Consistorii:

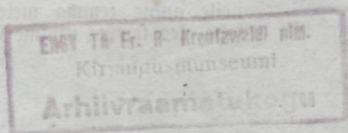
Präsident G. v. Gloy.

(L. S.)

J. G. v. Gloy, Secret.

Gebilligt von der Censur.

Dorpat, den 12. Juli 1862.

Register,

ehf Suhhataja, mis näitab, kust lehhe küljest luggud leitakse.

	Lehhe k.
I. Gestiõnne wannemattete, kus sees on leida:	
a) Balmistaminne Jõulo pühhade wasto	I
b) Lapselikko ollemisest	III
d) Lapsed on wannematte ja wannade lotus	IV
e) Üks sanna wannadele, kes laste leiba söwad ja nendega koos ellawad	VI
g) Üks sanna nore rahwale, kes alles hakkawad lapsi kaswatama	VIII
h) Tallorahwa auwäärt seisusfest	XV
i) Se keige üllem murre, need keige wäetimad pahha eest hoida, neid kaswatada ja kolitada	XIX
k) Üks tru nõuandminne majapiddamisest ja maia-õnnistusfest, kus on kolm asja tähhele panna: 1) usklik sannakuulminne; 2) Jummalata tundminne ja temma nimme tunnistaminne; 3) pallu ja te tööd	XXIII
1) Laulosalm: Oh õnnis kooda, õnnis maia	XXXI
II. Sühhikenne kõnne lastele, noorte meestele ja neitsitele ...	1
III. Esimenne kirri keikidele, kus sees on:	
1) Maenitsus luggiale	6
2) Üks teekäiminne lastega waimo tibade peal 1800 aasta eest	8
3) Palestina= ehf Kanaanima	11
4) Jsraeli rahwast ehf Juididest	12
5) Ühhe mehhe kirri, kes Juida usko heitnud, omma õpetajale Saksamale	19
6) Öppetus, mis ramato wäljaandja selle mehhe kirjast peab	26

IV. Teine kõnne lastele tähhele pannemiseks 29

V. Teine kirri, kus sees üllespandud:

1) Jeesusse sündimiseft ja temma esimeestest aastadest 32

2) Rahheteistkümnne aastane Jeesus 36

3) Summalast ja Summala sannast rõmo tundmisseft.. 40

4) Palwest..... 42

5) Jeesusse sannakuulminne omma wannematte wasto.. 48

6) Wastus luggiale kahhe küsümisse peale, moi kaks teed agga üks juhhatamine ello teele..... 57

7) Pühhaft Waimust..... 62

8) Ingliseft..... 64

9) Kätemaksmisse õigusseft..... 67

10) Surnutte üllestõusmisseft 69

11) Iggawesseft ellust ja iggawesseft surmast 71

12) Keitst Mariaft, Jeesusse emmast, ehk mikspärrast temma mällestusseft Maarja pääw saab pühhitsetud... 74

13) Pühhapäwa hommikune unnenäggo 77

VI. L i s t a.

1) Mitmed kaunid juttustamisseft lastega neile märgiks üllespandud, siin sowitakse keik hästi tähhele panna 81

Wata laste õnsa surmast:

a) Lapsed haige wodi peal..... 86

b) Kenna ma mäggede tagga 87

d) Weike eestpalluja tüttarlaps 89

2) Keige parrem and 90

3) Wennema Suurwürsti Wladimiri wiimne tahtmine ja seädu omma lastele, ja Preisima kuningaga Prisdik Wilhelm IV., kes surri 20-mal Jõulo kuul 1860 aastal, wiimsed tunnistusse ja tahtmisse sannad... 92

4) Waeste laste Jõulo rööm üfikus metsas (sures lanes) 96

5) Kistiinnimesse reisi-pass taewa linna pole 106

6) Lõppetusse fanna lastele Summalaga jätmiseks ... 114

Gestkõnne wannemattele.

Armsjad wannemad, laste kaswatajad ja
laste holekandjad!

Ma terretan Teid meie Issanda Jeesuse Kristusse
nimmel ja sowin wägga süddamest, et se armatusse
kõnne, kellega praego Teie ette astun, Teile armas ol-
lets ja Teie sees armastust meie Dnisteggia wasto är-
rataks ja selle läbbi armastust Teie kalli laste wasto
— siis olleme jõbrad! Ja ses rõõmsas lotusjes, et
Teie mo süddame sowimist wöttate täita, pakkun ma
Teile praego jubba waimus kät ja armastan Teid ja
Teie armsaid lapsi wägga süddamest!

„Agga Jeesuse armastus on tuggew kui surm, ja
temma kange armastamine on kõiwa kui surmawald;
armastusse lööft on tulline lööft, kui suur tulleleef.
Paljo wet ei woi armastust ärrakustutada egga jõed
sedda upputada.“ (Üllem laul 8, 6. 7.) Nenda laulab
usklik hing Jeesuse armastust tundes, — ja nende kalli
sannadega terretan minna ka teid, armas, kallis Ma- ja
linna-rahwas, ja mo südda hüppab rõmo pärrast, nen-
da et ma tahhaksin teie keikide kuuldes rõmo õistamis-
sega Jeesuse armastust pattuste wasto sureks kita ja
teile näidata, misjuggune wäggi selle armastusse sees
on. Agga mo üllem palwe ja sowiminne on se, et
teie woiksite ka sedda suurt ja maggusat armastust om-
mas süddames tunda jada! Siis ma woiksin rõmoga
uskuda ja julge olla, et teie ommad lapsed Jeesusele
rõmuks ja auuks ülleskaswatate. Noh kuulge!

Joulud, Joulud tulles meile jälle kätte! Sedda näete igga ühhe likumissest ja toimetamisest. Et wadage, kuidas teie endid pühade wasto walmistawad, kuidas teie murretsewad, et pühade aegas ühhegi hea asja pudust ei olleks. Issad emmad sõitwad linna, et sealt häid andid Jouluks kasa tua; teised otawad iggatsemisjega koodo, — ja lapsed watawad pittisilmi öue wärrawa pole, millal issa woi emma tulles ja toob — agga ei tea, misjuggusid kennaid ja maggusaid asjo, — ja sepärrast lähhäb iggatseminne ikka juremaks. Noh, minno armad, nisuggune ootminne ja iggatseminne tähhendab paljo jurematte ja kallimatte andide peale, kui issad emmad linnast lastele woiwad tua.

Agga on Joulud möda läinud, küsime siis, mis head müüd teie teie? mis mällestus on igga ühhele neist kallist pühadest järrele jänud? — Du se agga ütse teie mõtte pühade aial olnud ja rõmustate endid selle üle, et ollete jälle kord sanud ommast raskest tööst puhkada ja omma wana wäsinud ihholiikmeid kergema põlwe peal piddada ning kõhto hea sömisses ja jomissesega täita — ja parrago Jummal! mõnneid koggoni prassimisest ja wina jomissesega ommale rõmo ja melehead tehha? Du teie luggu nenda, — siis ollete alles wägga waejed ja willetjad. Siis on ka need mödaläinud Joulo pühad tulles koptopäwa wihha teie peale kaswatanud. Siis tulles Apostli Jakobusse sanna teie koptomoihtjaks, kui ta ütleb: „Et kuulge müüd, teie rikkad, mitte ja ulluge teie omma hädda pärrast, mis on tullemas teie peale. Teie rikkus on ärämädanemine ja teie rided on koidest sõdud... Teie ollete prassimisest ja omma himmude järrele ellanud Ma peal; teie ollete ommad jüddamed toitnud otsekui tapmisses päwaks.“ (Jak. 5, 1—5.) Apostel Paulus ütleb nuttes, et nisuggused Kristusse risti waenlased on, kelle ots on huffatus, kelle Jummal on se kõht, ja kelle au on nende häbbi sees. (Wilipp. 3, 18. 19.)

Agga Issand olgo tänatud, ma tean, et neid on ka paljo, kes mödaläinud pühadest suurrt õnnistust kasa

wõtsid argipäwa rõmuks ja kinnitusseks. Paljo on ka neid armsaid hingesiid leida, kelle ellamine on taewas, kust meie ka otame Sunnistegeiat Issandat Jesust Kristust. — Jesus ütleb Matk. 10, 15, 16: Lõest minna ütlen teile: kes ial Jummal rüi wasto ei wõtta, kui lapsjõke, se ei ja mitte senna sisse. — Ja temma wõttis neid süllesse, ja panni käed nende peale, ja õnnistas neid. — Nenda õnnistab Jesus meid keiki igga päaw, kui meil agga lapselik meel on temma wasto; agga keige ennam saab meie südda sedda maggusat õnnistamist tunda kalli Joulo õhtul, — millal Jesus isse inimesse lapse näggo ja sarnadust ommale wõttis, et meid õnnistada ja keige inimeste lastele Joulo rõmo rohkeste maitsta anda. Jah, sel pühhal õhtul tahhaks igga üks lapses jada; wannad unustawad ommad aastad ja õiskawad noorde inimeste ja wäetima lapsjõkestega ühhest juust ja süddamest: tänna on meile Sunnistegeia sündinud! Olgo tänna ka meie ue sündimisse päaw. — Ja nisugguste rõõmsa asjade peale mõtteldes, on minnul nõu, enne kui lastele üllewel nimmetud Joulo annet hakkaw kirjotama, teile, armsa wannematele, pari janna ütelda. — Ma rugin esite nendega, sedda Jummal on jubba abbiellusse aitnud ja lastega õnnistanud, ehk kes wõera laste kaswatajad on.

Selle kirjotamise jures juhtus mo filmade ette se kallis abbiello-ramat J. Diesweldist kirjotud ja Tallinnas 1857 trükkitud. Selle ramato teises jäos on üllespandud: Lapsed on Jehowa pärris ossa! (Paul 127, 3.) Üks wägga tähhele pannemisse wäärt janna maenitusseks wannematele. Ja ma sowin keigest süddamest, et iggaüks sedda pühha kirja janna, kui ka keik sedda armast ramatut loeks ja omma süddamesse wõttaks tähhele panna, ning Issanda Waimo abbi läbbi ka nende õppetuste ja nouandmiste järrele tehha, — ja minnul ei olleks middagi ennam tarwis senna jure ütelda, kui ma mitte ei teaks, kui halle ja willets luggu teie laste kaswotamise polest on, — ja sellepärrast ei tohhi egga raatsi ma teid rahhule jätta,

waid pean Issanda abbiga ueste nomina, ja palluma ja teiega head nõu piddama, mis tulleb teha, et lapsjed saaksid Issandale kaswatud. —

„Lapsjed on Jehowa pärris ossa, ja ihho suggu on armo palk.“ Seit sinna, Jehowa, olled se, kes mind emma ihhust väljasaatnud, ja lotust mulle annud mo emma rindas. Sinno peale ollen ma heidetud lapskoiast, mo emma ihhust olled sinna mo Jummal. — Waatke, armjad wannemad, nenda tunnistab kirri, ja sepärrast nomib Issand prohwetit Jesaia ramatus 45, 11: Nenda ütleb Jehowa, kes Israaelis pühha, ja temma walmistaja on: küssige minno käest tulleswad asjad; tahhate teie mulle käske anda minno laste pärrast, ja mo kätte tö pärrast? —

Lapsjed on wannematte ja wannade lotus, — on üks wanna rahwa sanna, mis jaggedaste innimeste suus kuulda. — Ja Unnisteggia küssib omma wallo palka pärrides: „tahhate teie mulle käske anda minno laste pärrast?“ — Ja weel ütleb Jehowa: taewad ja Ma, ja keik mis seal sees, nähtawad ja nägematta asjad ollen minna lonud kue päwaga omma wäggewa sanna läbbi, — agga sinna innimenne, ja keige üllem loom, ja lodusse kroon ja illo, sind ollen ma omma näo järrele, omma sarnatjeks lonud; ja olled minno kätte tö — ja sepärrast keige kallim! — Ja minna, so Roja ja Lunnastaja watafin keige se peale, mis ma ollin teinud, ja wata, se olli wägga hea. (1. Mos. 1, 31.) Agga sinna innimenne ei jänud mitte pühhaks ja heaks, waid said kurjaks ja langesid surma ja huffatusse sisse, — sepärrast olled sa mind, so Rojat, pannud tenima omma pattudega, mulle olled sa waewa teinud omma üllekohtuste teggudega. (Jes. 43, 24.)

Teie pärrast, kes wannemad ja lastekaswatajad ollete, kelle keigeüllem ja surem murre peaks laste pärrast ollema, ni kui isse tunnistate: „lapsjed on wannematte lotus“ — teie pärrast kaebab ja nuttab Jehowa tänna weel üllewel taewas, teie holimatta ja rummala laste

kaswatamisje pärrast ütteleb temma: „Sa teed mulle paljo waewa!“ Sinna isja woi emma ehmatad ehk selle ülle, mis ja siin tuled. Jah, ma sowin ja pallun, et ja enneminne nüüd ärraehmataksid, kui üksford Issanda kohto järje ees. — Minna ei söitle sinnoga egga walleta sulle middagi ette, — waid ma rāgin tössije melega ja töe sannad. Ma tean ja ussun Issanda Waimo abbi läbbi, kui ärda jüddamega Jummal silmad sinno peale waatwad, et luggu sinno perre ja lastega hinge önnistusse polest weel ni wägga furb on, et Jummal Waimo nomiminne ja ärrataminne tänini weel ei olle so jüddamesje mahtunud. Oh armas isja ja emma, kes ellad sauna urtsitus woi rikkas perres omma laste ja perrega ni liggistikko koos: eks armo = Issandal pea halle meel sinno ja so ommaksede pärrast ollema, kui sinna ei wötta pattust pöördä egga lasse omma jüddant walgustada ja uendada? Kuida woid ja sinno holeks antud „Jehowa pärris ossa“ Lunastajale wallo palgaks ja taewa rigi pärrijaks kaswatada, kui ja isje sest surest önnistussest ei holi?! — Sinna, kellele Jummal on ello-aastaid jätkanud ja pitka igga armust kinkinud, kes olled halliks ja wannaks jannud, et woid laste lapsi nähha ja römoga nende peale wadata, neid issjalikko armastusjega önnistades, — ma küssin sinnult keige enne: kuida on luggu sinno lastega, kelle jures ja ehk isje leiba sööd? — Kas so wannema lotus on töeks läinud, woi ehk ja nurrised ja kaebad nende ülle Jummal kohto ees? — Ma tean, et mitto teitest nutto leiba söwad laste jures. Ja ma tean ka jedda, et mitto, Jummal parrago! omma lihha ja werd ärrawannuwad, lapsi wihkades ja söitelbes, mis küll on hirmus kuulda ja nähha. Agga se on nenda. — Hakkaksime jedda asja järrele pärrima, kust se tulleb, kelle jü se on, kas laste woi wannematte — siis lähhäks meie jut liga pitkaks ja minnul egga sinnul polleks sest suurt kasso, sest ma tean, et iggäüks toetab omma wigusse peale. — Wöttame sepärrast lihhemat ja parremat nõu ja allandame keik ennast Jummal

wäggewa fanna alla ja watame Jeesuse, meie kalli Lunnastaja ja üllema=preestri peale, kes on se õige koftomöistja. Temma pühha filma ees ei aita meie wastopannemine, ei meie lihhalik julgus egga tarkus; temma fanna peame jubba kartma, sest se on ellaw ja wäggew, ja terrawam, kui ükski kabheterrane möef, ja tungib läbbi, senni kui ta löhhub hinge ja waimo, ka liikmede soned ja üddi, ja on möttede ja süddame nouude ärramöistja, ja keit on paljas ja awwalik temma filma ees. (Ebr. 4, 12.) Kes Issanda fanna kardab, se on tarkusse hakkatust sanud, ja hea moistus on neil keigil, kes Jehowa käsjo järrele tewad; Temma käskmiste titus seisab iggaweste. (Paul 111, 10.)

Kuulge siis wannad, mis Jehowa käsib: Issad, ärge ärritage mitte omma lapsi, et nemmad meelt ärra ei heida. (Kolossj. 3, 21.) Agga sinna issa-issa, ja emma=emma ärritad omma last, kui sa mitte ei noua, nendega kous ellades, rahho pidada. Sa peaksid laste maiapidamisse jures lastega ühhes nous ollema, ja seks on tarwis 1. Kui lapsed Kristusse fanna, mis Apostli öppetusse järrele rohkest keige tarkusse sees meie jures peab ellama, ommas maias pruukiwad, siis ei pea sinna sedda mitte keelma, egga häbbiks panema, nisuggust armast Jummalala tenistust pillkades. 2. Sinna wannake, ärra rägi mitte selja tagga omma tütre mehhe, woi poia naese peale kurja. Loe mis Apostel Jakobus kirjutab: Keel on üks pissuke lige, ja surustelleb wägga, wata, mis suurt metsa wöttab pissuke tulli süta! Keel on tulli, ja üks mailm täis üllekohhut, nisuggune on keel meie liikmette seas, mis rojaseks teeb keit ihho, ja sütab põllema meie ellokorra sündimisest surmast sadit, kui sedda pörgust sütakse. (Jak. 3, 5. 6.)

3. Olle tämmolik keige hea eest ja rahhul keigega, mis lapsed jõudo möda sinno ihho ja hinge üllespidamisseks sulle murretsewad ja andwad. Meie törkume keit Jummalala andide ülle, ei tänna kui meil paljo on, ja ei olle rahhul kui pudus tulleb. — Nenda murrioseb

ka üks innimenne teise ülle; agga Jehowa ütleb: Mikspärrast nurriseb siis üks ellus innimenne? Iggamees nurrisego omma patto pärrast. (Jerem. Nutto l. 3, 39.)

4. Ürra püa egga jowi mitte jedda kurja ja santi omma laste ja laste-lastele kätte tassjuda, mis sa isse norel põlvel omma wannemattest olled kannatanud. Endisel aial kui Jummal tundmist ja usko weel wägga pispjut Cesti-rahwa seas leida olli, ollid ka wannematte süddamed laste wasto ennamiste wägga kõwwad ja tuimad ning hopis holimatta. Nemmad ei pidand sest suurt luggu, kuidas lapsel ello olli, kas hea woi kurri; kas pidid tööd teggema ennam kui nõdder lapsel jõud kandis, kas said keppi woi witsa hopisi ennam kui tarwis — se keif olli üllekohtuste wannemattel üks puhhas. Kas teie tahhate nüüd noort suggu ka õppetada omma lastega jeddasamma teggema? Oh, ei mitte! Se ei sünni meie aial ennam, mil Jummal rahwast ja koggodust ni selge ja wäggewa Ewangeliumi kulumisise, kalli õppetuse ja laste kolidega on õnnistanud. Selle külwist peab palju parremat ello-wilja nähha ollema! — Teie ei falli koggoni, et need pispjufessed teie ümber hüppawad ja mängiwad, mis Jummal õmmeti ommas jannas ei kela. Luggege prohwetil Safaria ramatus 8, 5. Lapsed ei wõi ühhe kohha peal nenda waggusi istuda, kui teie wannad, lubbage neid ka natuke kargada ja hüppada.

Nenda on ka jälle wannad mõnni kord liig pehmed wallatuma laste wasto, ni kui wanna Eli, kes keif kulis, mis temma poiad kurja teggid, ja ei maenitsend neid mitte, waid ütles agga: mikspärrast tete teie nispjufessed asjad? Luggege 1. Samueli r. 2, 22. 23. — Kes omma poia armastab, se peab tedda hirmo al, et temmal temma ello otjas woiks hea meel olla. Kes omma poiale hirmo annab, saab temmast rõmo tunda. (Sirafi t. 30, 1.) Kas mõistate nüüd, et hirmo ja armo on tarwis. Teie sõitlete ja ahwardate last ning pahhandate endid wägga, et lapsel-lapsed ei sa teie mele ja nõu järrele kaswatud. — Jah, jah, meie pahha süd-

da on nisuggune, mis tahhab sellesamma möedoga jälle möeta, misga meile on möedetud. (Mark. 4, 24.)

Kui teie isse ei woi enam wannad wiisid mahha jätta, mis isja-issast ollete oppinud, miispärrast siis kui meletumad teist kiusate, sedda teggema, mis ei kõlba. Kas siis peab otse nenda jäma, kui Jehowa ütleb prohwetil Efeieli ramatus 18, 2.: Mis teil on, et teie rägite sedda wanna sanna Jsraeli maast, ja ütlete: Issjad on sõnud küpsmatta winamar- ja kobbaraid, ja laste hambad on nürriks jaanud. Se tähhendab sedda, et lapsed käiwad wannematte sandi ja roppu tede peal, ja jawad huffa moistetud, kui mitte wannemad lastega seltsis ümber ei pöra. Lugege mis Apostel Paulus 2. Tim. 1, 5. kirjutab, kuidas wiis Timoteusse emma-emma Loide on teinud kui Timoteus alles weike olli, kuidas ta tedda julle wöttis, ja kallid piibli luggud temmaga lugges ja neid selletas, ja kuidas temma lapse kaswatamisse jures omma tütre Einikaga ühhes nõus olli. — Oh teie wannad ja hallid, üks sam agga on teie ja surma wahhel, kas teie julgete weel omma iggawesse kutsmisse pärrast nenda kahhawahhel olla. Kuidas woite teie kahte Issandat teida: Jummalat ja mailma. Ei se sünni koggoni, waid keik, mis teie ial wöttate tehha sanna ehk kõga, sedda tehke keik Issanda Jesusse nimmel, ja tännage Jummalat ja Issa temma läbbi. (Koloss. 3, 17.) Siis ollete omma lastele kui ello hais elluks.

Nüüd tulleb teid, kes teie alles nored rahwas ollete ja lapsi alles hakkate kaswatama, Jummalat jannast maenitjeda. —

Se on teile suur õn ja Jummalat arm, kui teie armjad wannemad alles ellus, ja teie laua äres istuwad. Tuhhande wõrra tassub Jummalat teile sedda, mis wannemattete head tete, ja kui neid nenda auustate, kuidas Jehowa käsib 3. Moos. 19, 32: Ühhe wanna halli ees pead ja üllestõusma ja wannale au teggema, ja pead omma Jummalat kartma. — Arra jüttele mitte waljuste üht wanna meest,

waid maenitje tedda kui isja, ja neid, kes wanad naesed, kui emmad. (1. Tim. 5, 1.)

Urta kiitle omma isja eht emma häbbist, sest nende häbbi ei olle julle auuks. — Auusta omma isja tö ja sannaga. Kule hea melega ühhe wanna innimesse maenitjust, kes paljo näinud omma pitka teekäimisse peal, ja kelle hea nõu ja tru sowiminne sind mitme lahjo ja kurja eest woib hoida, ja sind ellotee peale jata. Olge wannematte wasto allandlikud, ja piddage isjefestkes ühte puhko armastust; sest armastus kattab pattude hulka. (1. Peetr. 4, 8.) Olge ärda melega, ja koos olles, süddamest halledad ja lahked. Urge makske mitte kurja kurjaga, kui wannemad teile sandid sannad ütleswad, tiggedad on ja järrele ei anna, — waid se wasto önnistage, sest et teie teate, et teie seks ollete kutsutud, et teie önnistamist peate pärrima. Sepärrast kannatage teine teisega, ja andke andeks teine teisele, kui kellegil on kaebamist. (Koloss. 3, 12.) Lahhad ja häid päiwi nähha, siis waigista omma keelt kurja eest, ja ommad mõtkad kawwalust räkimast. — Siis isja önnistaminne kinnitab sinno koiad ja emma ärrawanduminne ei kisju nende allused mitte ümber. — Siis on sul hea põlli, ja olled wägga önnis. Sa jõöd omma kätte waewast. So naene on kui winapu, mis wilja kannab so koiad müride külges; so poiad on kui öllipu wösjud so laua ümber. Jehowa wöttab sind önnistada, ja saad head nähha keige omma ello aia, ja saad omma laste lapsed nähha. (Laul 128.) Teie poiad kaswawad kui taimed, mis hästi kaswatakse nores põlwes; teie tütreid on kui nurgasambad illufaste raiutud sure hone wiisi. Teie aitaide nurgad on täis ja annawad wälja üht juggu wilja teise järrele. (Laul 144, 12.) Agga ma kirjutan jedda kallist sanna nutto ja kibbeda silmapisjarattega, et ei olle meie lünnades egga mades mitte paljo neid maiafid ja perresid leida, kus ni kennaste ja armsaste maiapiddaminne ja lastekaswataminne öitsemas on, kui Dawet siin tunnistab. Meie Gesti-rahwa seas on paljo neid maiafi ja perrekondasi, kus hallid ja haiglassed

wannemad lastele koormaks on, et peavad neile — ar-
moleiba — omma lih hase wannemattele armo
— leiba (?) andma, ja ühtegi kasso nisugguste ilma-
asjata leivaraiskajattest ei olle. Ma juttustan teile
kaks kolm meie maal süündinud halledat luggu, kuida
lapsed wannemattega teinud:

Ühhe pari rahwal olli wanna isja toita ja wie aastane poeg kaswatada. Issa läks aeg aiast nõdremaks ja wäetimaks, ta käed ja põlwed wärrisefid, ei kuulnud egga näinud ennam jureste ja hambad ollid suust kad-
dunud. Kui ta nüüd laua jures sõi, ei jõudnud luski-
kast ennam öiete kinni piddada, pillas leent laua peale ja suust tulli ka muist taggasi. Poeg ja minnia ei sal-
linud sedda ja wannakesjel ei jänud muud nõu, kui piddi ahjo tahha ühte murka puggema, ja noor minnia andis temmale sõma aial senna kiwwi kausiga leent il-
ma leiwata, et piddi sedda jurema hõlega lusjika jär-
rele watama ja mitte leent mahha pillama. Ta watas kurwa melega laua peale ja silmad jooksid wet. Üks kord juhtus ta waesele õnnetus, — wärrisewad käed ei jõudnud lemewaagnad kinni piddada, pillas pörrandale mahha ja wagen läks katti. Noor minnia taples kib-
bedaste, agga temma ei lausund sanna, waid õhtas hal-
leda süddamega. Poeg ei üttelnud ühtegi selle peale; agga teggi wannakessele puust künna, et selle seest piddi sõma. Ürrikesse aia pärrast istus wie aastane poioke pörrandal, pu tomp käes ja nifkerdas wõaga selle kallal. „Mis ja teed, mo Jakobenne?“ küssis isja. „Üht weikest künna“, wastas Jakobenne, „ma teen üht weikest künna, selle seest peab isja ja emma sõ-
ma, kui ma ükskord jureks saan.“ — Mees ja naene watasid tükki aega teine teise peale, hakkasid pärrast möllemad nutma, töid wanna isja jälle laua jure ja lastsid tedda sest tunnist sadik ifka ommaga seltsis jua. Ühhe teise mehhel olli jälle wanna isja, kes wõeraste jures ellas ja piddi nälga ja allastust tundma, — sest poeg olli kõwwa ja hallastamatta. Kui nüüd talwe wägga külma olli, tulli wannake poia jure, näi-

tas temmale omma wanna kattend kube, kellest tuul läbbi puhhus, ja omma külmetand sinnisid käsfi ja pallus uut kube. Agga poeg ei kuulnud temma palwet. Issa tulli mõnne päwa pärrast jälle taggasi, pallus ueste, ja kui poeg tedda ärrafelas omma maiasfe tullemast, seisid ta pärrast sedda ufse tagga ja pallus jälle. Siis ütles noormees omma weikesse poiokessele: „Pois, wötta siit selle wanna watmani tükki, mis pörranda rideds on, wi selle santile öue, ütle et sellega omma kube lappib ja meie üksford temmast rahho same. Se on temmale hea kül.“ Poiok wöttis watmani tükki ja kärid ka kaja ja läks wälja, mees watas ufse-afnast tagga järrele, tahtis nähha sada, mis issa alwa andi wastowöttes pididi teggema. Siis näggi kuida poiok käriga ühhe tükki ride küljest enne ärraleikas ja ruttoga treppi alla nurka wiskas. „Mis sa teed seal?“ hüdis ta temma järrele. „Se saab teile“, wastas poiok, „sedda tahhan teile anda, kui ma üksford sureks saan ja teie minno käest uut kube küssite.“ Siis läksid mehhe silmad korraga lahti, watas sanna lausumatta lapse peale ja ütles: „Rutsu wanna issa tuppapa!“ Kui se tuppapa tulli, käskis tedda ahjo äre mahha istuda, laskis temmale warsi ue soja kue tehha, wöttis tedda omma maiasfe ja kandis temma eest surmani hooft, ni kui öige poia kohhus on. — Öppi sest: Mis kegi külwab, sedda peab ta leikama. Jummal tassub kurja holimatta lastele saggedaste jubba siin Ma peal tenitud palka kätte. Teeb issa omma isfale puust künna, siis teeb temma poeg temmale seddasamma, ja kui teine issa omma isfale ei tahha uut kube anda, waid annab temmale tükki watmani riet, et sellega wanna kattend kube peab lappima, siis leikab temma poiok weel ühhe tükki sest ärra, et sedda omma isfale hoida.

Üks wanna sanna ütleb: „Jummalale, wannemattetele ja juhhatajattetele ei jõua ükski ärrata sjuda.“ Agga halle on nähha ja kuulda, et se tuttau sanna wägga saggedaste töeks lähhäb, et „üh-

he issjal on kergem ühheksa last toita, kui ühheksa lapsel ühte isja." —

Üks poeg hakkas üksford omma isja karwust kinni ja weddas tedda möda tubba. Kui ta temmaga ukse läwwe jure sai hüdis isja: „Jätta nüüd järrele, mo poeg, otse seie male ollen minna üksford omma isja ka weddanud. — Kes isja lööb, annab poiale keppi kätte.

Jah, armas marahwas, nenda on rummalus, rop ello, pimmedus ja ebbauft weel wägga suur ja wägger teie seas, et kurrati tahtmissje ja pagganatte wiisi järrele saab paljo ennam külwatud ja leigatud, södud ja jodud ning keif ello aetud, kui ne süddamega ristiinnimesse wiisi järrele. Ets se olle halle luggu?! — Lapsjed tahtwad iggas asjas targemad ja penemad olla, kui wannad. Wönne asja sees woib ehk neil ka öigus olla; agga mis asjust minna praego wägin, selle sees ei olle neil mitte öigus. — Roh, mis se jis on? Egga ma polle ommeti neidsuggusid pahhaid teggusid teinud, mis üllewel said nimmetud — ütled sinna. Ja ma wastan: Sinna olled ehk jubba ni uhheks läinud et häbbened omma halli isja woi enmaga ühhes laudas istuda, temmaga süa ja jua; sest ja mötled, et olled kolitud, ja jul on linna rided selgas ja möistad saksa keelt rätkida. Ja nüüd ja tahhad omma wannematte suurte muret ja kullo, mis neil sinno kolitamisje ja penema kaswatamisje pärrast on olnud, uhkusse ja alwatspiddamisjega tassuda, ja ni alwal kombel neid tänanda, et sind on kergema põlwe peale aitanud. Oh kui hirmus assi on se Jummal melest! — Sinna isja furustelled ja ütled: Ei minna omma last põllomehheks *) tahha jätta, sago ta kaupmehheks, hantwerfiks

*) Meie Gestimaal üffi on selle asja polest wägga wöeras ja halle luggu. Minge wöera madesse kuhho riki woi male tahhate, kus ristiinnimesjed on ellamas, teie ei leia nijuggust pörast asja kusjagilt. Nootfi- ja Somemaal on se luggu, et poeg tulleb linna surest kolist male taggasi ja hakkab issjaga põlwo kündma ehk heina niitma, ja teeb keif tööd ärra, mis tallo kohhas tarwis. Agga ta on sellegi pärrast noor herra ja tudent.

woi koolmeistricks, ehk kas ka kirriko õppetajaks räästoli peale, ja mo tüttar pango saksa rided selga ja mingo linna rätseppa manseliks. Jah, nenda on so hea jowiminne rikkas talloperremees. — Hea kül, — woid neid sure makso eest linna saksa koli panna, kus keikjuggu tarkust peawad pähhä sama, ja jaggedaste lähwad süddamed weel tühjemaks, kui enne ollid, — agga et ja omma isja ehk emma-õigust rahhaga tükkis ärraannad ja laps sinnust wõeraks jääb, ja sinno sama ennam ei kule, waid sind rummalaks tallopoiaks peab, — eks se sulle melehaigust ja süddame wallo ei te? Jehowa ütleb Jes. 55, 8: Minno mõtted ep olle mitte teie mõtted, egga teie teed minno teed.

Mailmas sünniwad mitmesuggused asjad. Sedda on jaggedaste nähtud, et Jummal üllendab ja allandab. (1. Samuel 2, 7. 8.) Mõnni wagga waene laps on koolmeistricks ja kirriko õppetajaks, ja ka rikkaks kaupmehheks sanud, — nisuggusid Jummal immelikkuid jaatmisji woiksin minna teile mõnda ja mitto juttustada. — Agga on se wäljaastuminne ommast elloseisusest otse meie uhkusse nõu ja tahtminne, siis olleme Jummal wastased, kes ütleb: Ärge nõudke kõrki asjo, waid heitke ennast allandlikkude jeltsi. Ärge olge enneste melest moistlikkud. (Rom. 12, 16.) Ehhitage ennast allandlikko melega; sest Jummal panneb sureliste wasto, agga allandlikkuile annab temma armo. (1. Peetr. 5, 5.)

Ärge lootke üllekohto peale; kui warra kossub, siis ärge pange mitte süddant jenna külge, ja ärge olge uhked selle peale, et teie lapsed jeddasamma ei te, et nemmad mitte kui kergemelised juri asjo tagga ei noua. — Iggaiüks ristinnimenne on Jummal koggodusse lige. Agga nüüd on Jummal liikmed pannud, iggaihhe neist ihho külge, nenda kui temma on tahtnud. Ja kui nemmad keik üks lige ollekfid (ka mailma seisusse sees), kuhho jääks ihho? (1. Kor. 12, 18.) Koh, ja ütled, olgo minno lastega kuidas tahhab, minna ei sunni neid mitte surema seisusse miina, — agga kes woib nende omma tahtmissje ja himmo wasto seista. — Sa ütled weel:

„Eks mailm last öppetä, ja eks Jummal hoia pahha asjade eest.“ Jah, töeste: Jummal hoiab, ja mailm öppetab; agga kus sinno wannema armastus ja Jummalä kässo täitminne jääb? Kus se keif jääb, mis Jummal sinno käest nõuab? Kui ja ni hõlpsaste omma wannema õigust ja au, mis Jummal sinno kätte uskunud, käest ärraannab, siis ärra õhka ja nutta pärrast, kui sulle kätte tulleb, mis Sataria ram. 11. p. 7. s. on kirjutud: Ja minna hoidsin need tappalambad kui karjane teie pärrast, oh willetsjad lambad! ja ma wõtsin ennesele kaks keppi, ühhe nimmetasin minna lahkeks, ja teise nimmetasin ma wallusjaks; ja nenda hoidsin ma lambad. Ja ma kautasin kolm karjast (need on wannemad, isja ja emma ja teiseks öppetajad) ärra ühhel kuul, sest mo hing tüddis ärra nende pärrast, ja ma ütlesin: Ei ma tahha teid mitte kui karjane hoida! Mis surreb, se surrego; ja mis ärrakautakse sago ärrakautud, ja mis üllejäwad, need sõgo teine teise lihha. — Ja ma wõtsin omma keppi, mis lahke, ja raiusin sedda kätki. —

Wata, kallis luggeja, ni saggune halle luggu tulleb ta sinno kätte, kui ja omma last mailmale annab öppetada ja neljandamast käsjust ühtegi ei holi ja wõerutad pealegi last sest käsjust ärra, et ta ennast ei pea allandusjes selle alla heitma. Jah, mailm öppetab ta last, agga saggedaste ni raskestes, et ja enne temma kätki jures lauldes sedda mitte ei olleks wõinud uskuda. Kui mitto waest ollete jubba näinud raudahhelattega käsjust ja jallust kinnipandud wangitorni wetawad. Kui mitto nuttawad Sibberis wangi põlwes raske mäggede töös. „Sepärrast et nemmad Jummalat, kui nemmad tedda tundsid, mitte ep olle kui Jummalat, ja omma wannemaid kui wannemaid auustanud egga tännanud; waid on omma mõtlemiste sees tühhiseks, ja mõistmatta süddamega pimmedaks läinud, — sepärrast on Jummal neid ta ülleannud nende süddame himmude sees rojuseks. Ja otsego nemmad polle mitte holinud Jummalat õiete tundmast, nenda on Jummal

neid ka ülleannud ühhe kõlwatuma mele sisse, sedda tehha, mis ei sünni, et nemmad ollid keif üllekohhut täis, täis horust, kurjust, ahmust, tiggedust, täis kadde-
dust, tapmist, rido, kawwalust ja ollid telekandjad, Jum-
mala wihkajad, surelissed, targad kurja peale, kes wan-
nematte janna ei kuulnud." (Rom. 1, 21—31.)
Ja sepärrast lasseb Jummal mitto jubba siin Ma peal,
kohtowannematte läbbi, omma teggo palka kätte sada,
nago ma üllewel näitjin. Agga mitto jäwad ka mail-
mast nuhtlematta ja käiwad julgeste omma patto ja
hukkatusse te peal eddasi, kui naad otse liggimessele
kurja egga liga ei te. Siiski ei pääse nemmad Jum-
mala pühha wihha ja kohto eest, kui naad ümber ei
pöra, ni kui ärrakaddunud poeg Ewangeliumis. (Lut.
15, 18.) ja nende us ei surre mitte ärra, ja nende tulli
ei kustu mitte ärra. (Jes. 66, 24.)

Nüüd wimaks weel, enne kui lastega hakkas kõnnele-
ma, küsijn ma teie käest, wannad ja nored tallo-söbrad,
kes endid tännini ausal wiisil põllotöga ollete toitnud:
miks-pärrast sowite siis ni wägga sest annuwäart seisussest
lahti jada, mis Jummal isse teile on seädnud? Miks-
pärrast söddite Jummal armolisse tahtmissse wasto, ja
ei olle sellega rahhul, et tallopoia põlwe ja seisusse sees
ollete sündinud, waid tahhate ommad lapsed keif jaksaks
tehha ja linna sata, ja nüüd koggoni perrega hopis tük-
kis omma armast isja-maad mahha jätta, ja ei tea kuh-
ho miina? — Eks põlloharrimine ja tallopoia tö olle
se essimenne, mis Jummal seädis, kui Adamat ja Ewat
Paradiisi aeast wälja aias? Patto pärrast pididi põld
neile kül kibbowitso ja ohhakaid kaswatama, ja wälja
rohhud pidid nemmad söma. Omma palle higgi sees
pidid nemmad leiba söma, senni kui jälle mullaks said.
Keif meie pühhad peawannemad wanna seädusse aial
ollid põllomehhed. Ka Moses, kes olli kuningga Wa-
rao tütre poeg, ei tahtnud mitte, kui ta olli sureks ja-
nud, kuningga kotta jada, waid läks omma waeste wen-
dade jure (kes ollid Egiptussema orjad), nende rasket
teggowatama. (2. Mos. 2, 11.) Ja ta wöttis enne-

minne omma rahwaga waewa nähha, kui ürrikesse aia patto römo piddada; ja arwas Kristusse teotust suremaks rikkuseks, kui keige Egiptussema warra; sest temma watas tassumisse peale. (Ebr. 11, 24—27.) Lugege ka, mis Wilippi ramatus 2, 5. on üllespandud.

Jah, tõeste, Jummalal kartus on suur kasso, kui meie ommaga rahhul olleme. Sest meie ep olle ühtegi ilmale tonud, arwalik on, et meie middagi ei woi maailmast ärrawia. Agga kui meil peatoidust ja ihhokattet on, siis peame sega rahhul ollema. (1. Tim. 6, 6—8.) — Muld on meie kehha ja ihho. Kui meie surma tunnil käed rinna peale puhkama panneme ja teised meid hauda pannahad, siis on wiimsed matmisse sammad: muld ja olled ja mullaks pead ja sama, ja mullast ärratab Issand sind wiimsel päwal üllesse. — On se siis alw tö, kui muld mulla peal adraga künnab ja sirbiga leiab? Et se olle Jummalal pühha seädusse järrele? Siin mailmas on mitmesuggused seisusjed Jummalast seätud. Üllemad ja allamad peawad ollema; sedda on Jummalal meie patto pärrast nenda seädnuud, — miido söbdiks üks teise wasto, ja risuks ja rōwiks ühte teist paljaks, ni kui sedda tännini weel pagganatte hullkas näeme. Ja Jummal olgo tännatud, et ristirahwa mades targad ja kassolikkud kohto-seädusjed on, kelle läbbi meie kaitstud ja rahho sees hoitud same, ni kui Apostel Peetrus kirjutab 1. ram. 2. p. 11—21 s. — Ja Apostel Paulus ütleb: Iggauks jägo se kutsmissesse jisse, mis sees temma on kutsutud. Olled sinna kui sullane kutsutud, siis ärra murretse mitte. Sest üks sullane, kes on kutsutud Issanda sees, se on Issanda wabbat innimenne. (1. Korint. 7, 20—22.)

Minna ei ja sest ifka weel viete arro, kuidas se asji teie Eestirahwa seas weel ni seggaminne on. Üksford teie nõuate ja sowite, kui mitte teile ennestele, siis ommeti teie lastele linna woi ma pri seisusse sees õige head ja kerget põlwe lihha polest walmistada, ja ei kelaks selle eest rahha egga mingisuggust kullo, — agga teijelt

poolt on se weider luggu, et teie lapsje eest, kes haigeks jaab ja abbi tarwitab, ni wägga pissjut hoolt kannate. Ja kui laps teie tuimusse ja holetusse läbbi surreb, sest et teie ei wiitsinud abbi otsida, siis teie ei mötle mitte wiendama käsjo peäle. — Kui üks lojusse loom langeb, woi jaab hundist kistud, siis moistate kül kuruwad olla; agga kui laps kange wallo sees surremas on, siis jättate tedda ilma arsti ja rohtudeta, ja kui jubba on surnuud, siis ütlete: „Summal wöttis ärra.“ Ma tean, teie mötlete ja ütlete nenda: inimessje laps on jubba kord surma tarwis lodud, eks olle siis üks keik, kas ta surreb warreminne lapsje põlwes, woi siis kui wannaks jaab! Tössji kül; kui Summal isje futsub önja surma läbbi omma pühha tahtmissje järrele. Siiski pallub kuningas Dawet: „Mo Summal! ärra korrista mind mitte ärra sest mo hea sees.“ (Laul 102, 25.) Agga kui paljo teil ennestel lapsje enneaegse surma jures süüd olli, jedda ei tulleta teie mele. — Misjuggused hirmsjad asjad wäetima lastega weel tännini wannematte holetusse läbbi sünniwad, — ollete kuulda sanud Berno postimehhe kirjast Nr. 29 aastal 1860 — kuida üks 6 näddalinne laps kirrikust tues wadderitte käest ärrakaddus ja wanfri ratta alla jäi. — Sa nuttad omma wiggase lapsje pärrast; agga ei küssi kelle sü, et ta wiggane ja többine on? — Teised ei mötle mitte selle peale, et laste eest holecandminne ja järrele waatminne ka üks Summala tenistus on. Ei nemmad tahha mitte korda kirrikust ehk palwe maiast koio jäda wäetima immewatte laste jure, woi üht wanna inimest jeks aiaks pallada, kes neid kaitseks, waid jätwad lapsjed ilma järrelwatamatta koio wallatust ja kahjo ühhe teijele teggema. Kui paljo on jubba kolde auko kulludes ommale otsa teinud, kui paljo on ärrauppuud ja ärralämmatud sanud. — Wägga kidorwäärt on se, kus luggemisse maiade woi kirrikude jures sojad toad on lastele walmistud, kuhho wannemad talwe aial neid woiwad kasa wötta, ja kus üllewatajad ka nende wäetimattega laulwad ja loewad. —

On ka niſugguſid wannemid kül tallorahwa ſeas, keſ ommad nödrad lapſoſeſed, mönned waefuſſe, agga mönned üſna tuimufſe ja holimatta mele pärraſt, metsa ja weiſte karja ning maiale kerge ridega kaſa wötwad, kuſ märg ja külmi neid többijekſ teeb, — ja kuſ mitme wäetimalle ſurma önnetuſ woi elloaegne wiggaduſ on juhtunud, ſeſt et metsaſ ükſi rummalaſt peaſt wallatuſt teggid ja neil ei olnud kaitſjat egga järrelwatajat liggi. Saggedaſte leiame ſui aeges küllad ja perred rahwaſt tühjad ja weikeſjed lapſed aino ükſi koddõ ollewad; kaſ ſeal weel immetſpanna, kui hirmsad önnetuſſed jünniwad. — Minna küſſin teilt, wannemad: keſ on teile lubba annud, nenda Jehowa pärrisõſſaga, teie kätte uſtud laſtega, ümberkäia? — Ündke mulle waſtuſt? keſ andiſ lubba, laſtega tehha, miſ teie tahhate? Agga ma nään armuſ iſſa ehk enma, ja ei julge ſanna lauſjuda, ja olled wait, ja ei wabbanda ennaſt mitte ütteldeſ: tulle ſinna minno waewaliſſe ſeiſuſſe ſiſſe, küllab ſiis nääd, et meil mitte lei need aſjad käeſ ja tahtmiſſe järrele ei olle, kui rikkateſt ja ſuurt ſuggu rahwal on, — waid ſa häbened ja lööd ſilmad mahha, ja ſo jüdda wallutab täiſ ehmatuſt ja kartuſt, et ma ollen ſind ülleſärratanud, ollen ſulle lühhidelt näitnud, miſ ſul lapſe kaſwatamiſſe jureſ tulleb jüddameſſe panna ja hõlega meleſ piddada. Jah tõeſte, „ei nalli aſſi polle ſiin, ſeſt ſe on Jeſu ſurm ja piin, miſ teid ja teie lapſoſeſi ihõ ja hinge poleſt iggaweſſeſt ſurmaſt on peaſtnud.“ Roh ma lodan, et olleme nüüd Jſſanda armo läbbi piſſut tunda ja moiſta ſanud, kui paljo wigga ja rummaluſt meie ſeek alleſ walliſſemas ja kui willekſ meie luggu on. —

Jeſuſ Kristus on meile iggaſ ſeiſuſſeſ ja igga aialikko ello kütſmiſſe ſeek tähte jätnud, et peame temma jälgede ſeek käima. — Wannadele ni häſti kui laſtele tahhab temma wägga kallikſ juhatajakaſ ja truikſ nouandjakaſ olla ello te peal. — Jeſuſſe armuſtuſt meie waeſte pattuſte waſto on ſurem kui meie moiſtame arwata, temma armuſtuſt on tuggew kui ſurm, ja tem-

ma kange armastamine on kõwem kui jurmawald. — Armastagen siis tedda, sest ta on meid enne armastanud. (1 Joan. 4, 19.) Kes usjub Jummalale Poia sisse, sel on tunnistus ennese sees; kellel Poeg on, sellel on ello. Agga meie teame, et Jummalale Poeg on tulnud, ja on meile moistust annud et meie tunne- me sedda tössist, ja meie olleme selle tössise sees, Temma Poia Jeesusse Kristusse sees; seinnane on se tössi- ne Jummal, ja se iggawenne ello. (1 Joan. 5, 19. 20.)

Sellepärrast siis ka se ramat, mis ma siin lastele kirjotan, sest keigekallimast, juremast ja wäggewamast Jeesusest, meie lojast ja Lunnastajast rägib. Siit seest leiate mitmesuggusid armsaid asjo; agga keigeennam Jeesuse lapsel ellust lastele wägga armsaks märgiks ja õppetuseks üllespandud, et warratfelt hakkaksid Jeesust armastama ja temma jälgedele sees käima. Issand õn- nista siis isse minno tööd ja waewa ja anna armo, et ka selle ramato läbbi so kallis pühha Waim woiks julle laste ja wannemate seest wallo palka kogguda, ja et ka minna jouaksin selle piisofesse töga sind kita, sinno nimme auustada ja sinno tahtmist täita.

Pallun ka teid, armsad wannemad: luggege sedda ramatat omma lastega jeltjis, kui luggeda moistate. Kui kegi luggeda ei moista, siis palluge Issanda Waimo walgust, laske ommale ette luggeda, ja kandke Jeesuse pärrast hoolt, et teie lapsed mitte kui moistmatta lomad ei saaks ülleskaswatud. Saatke neid rõmo ja armsa maenitsusselga koli, ja kus koliji weel ei olle, seal armsad perremehhed ja issad, tulge armastuskes kofko ja piddage nou, kuida õppetud koolmeistrid kül- lasse saaksite, ja kandke se eest hoolt, et kolimaiad sa- wad ehhitud ja wägga tarwiline kolitamisse tö korra peale seätud. (Sedda nomib teid jubba tehha Keisri herra käst ue tallorahwa seädusse ramat 1857 aastast, peatiit § 365.) Misammoti möttelge agga ka omma ennese maiapiddamise peale. Igga emma kandko keige ennam selle eest hoolt, et ta lapsel esimeest õppetust

Jummala janna seeft isse annab. Ärge minge ilma palweta maggama, ärge istuge söma laua äre leiba wõtma ilma Jummalat tännamatta, ja Jesusse käest leiwa jätfo pallumatta. Sinna perremees ja leiwa-wannem, ärra unnusta omma preestri ammetit, koddõ omma perrega ommeti üksford päwas omma kalli Issanda ette astuda. Mõtle omma sure kutsmissõ peale, mis tarwis jo Jumastaja sind 1. Peetr. 2, 3. järrele on kutsunud. Kristusse janna ellago rohkeste teie sees keige tarkusõega; õppetage ja maenitõega isseennast mänge ja kitusse lauludega ja mu waimolikko lauludega; laulge kauniste Issandale ommas süddames. (Koloss. 3, 16.)

Selle juhhatamisõ järrele, mis Tallinna missioni lehhe sees antakse, woite ka isse weel, kellel Pea mitte wägga wanna ja filmad tõnsid ei olle, kirjotama ja luggema õppida. — Parrago on meie Gesti-rahwa seas laste kolitamisõega weel wägga waene ja halle luggu; — woite selgemat teadust selle asja polest Berno Postimehesse seeft (1860) leida. Seal sees juttustab Postimees Gesti kolide pudustest ja wiggadest ning ka heast noust, kuidas selle wasto woib abbi sada. Kui palju kasõ teie lastele kolitamisõ ja hea kolide läbbi woib tulla, juttustawad meile need armsad sündinud asjad ja luggud, mis siin teile üllespannen:

Ühhes küllas, kus kõi ei olnud, tundis üks 14ne aastane tüttarlaps, Ewa nimmi, *) wägga suurt himmo kõi õppetusõ järrele. Iggatsõminne ja armastus kõi minna läks temma sees ni sureks, et ta wimaks palju palwede järrele wannematte käest lubba sai, igga pühhapäwal pärrast kirjiko tenistust laste õppetust kuulda ja õhtul pühhapäwa kolis kääa. Ei wihma sadõ egga lumme tuisõ, ei märg egga külmi woinud sedda

*) Sest armsast tüttarlapsest ja temma õnsast lahkimisest siit mailmast leiate ka Tallinna Missioni lehhes 1859 — 81 lehhe külje peal, wata: Issama weikesõed armokulutajad.

armast last keelda igga pühapääw firrikus käimast ja holakas õppia kolilaps ei kartnud mitte õhto pimmedas aino üksi pakjust metsast läbbi koio pole minna. Kui ta nenda mõnni aeg ilma wäsimatta olli käinud ja õppetust isjo ja himmoga wastowötnud ning sel wiisil tundma sanud, kui suur ön se on, et lapsed õppetud sawad, siis kurwastas se tedda wägga, kui näggi teisi omma ealissi ilma õpetusjeta rummalusjes ja moistmatta wiisil ülleskaswawad. Agga kuidä neile abbi fata? Siin olli hea nõu kallis. Külla rahwal olli jõudo ja tahtmist kül omma lojustele karjatsed piddada, agga koolmeistert lastele wötta, olli neile liig suur kullo. Weike tüttarlaps ei jänud sellegipärrast rahhule, waid mötles ja arwas mitmel wiisil järrele, kunni wimaks kindlat nõu wöttis, isje kät tö külge panna ja külla lastele koli piddada. Ja wata, igga pühapäwa õhtul tulid liggi 30 last küllasse kokko ja nende weike koolmeister, Ewa, õppetas neid luggema, kirjutama, rehendamä ja armjaid wiisijä laulma, nenda et tundlikkul südämel olli armas nähha ja kuulda. Agga Issand ei raatjind sedda weikest trui töteggijat kawa siin kurjas ilmas lasta ellada, waid kutsus tedda õnsä surma läbbi omma iggawesse römo rigi sisse. Üks usklik hing ütleb, sedda armast luggu tähhelepannes: Summal on omma rigi kaswatamisse tarwis wanna seädusse aial ussoissad ja peawannemad kui wanno mehhi prukinud; pärrast ue seädusse aial Apostlid, kes ollid kessiggalisjed. Agga nüüd sel wiimjel aial ärratab temma jubba wäetimäid lapsokessi, et nemmad peawad wannade kohtomöistjad ollema ja neile nende wanna kurjust ja holetust filmade ette pannema.

Seitsmeteistkümmenä jäea aasta lõppetussel jündis Slesjamaal middagi, mis keik mailma immekspannemisjega täitis. Keikis paikus Slesjamaal, küllades ni hästi kui linnades, tundsid lapsed neljandamast tunni 14. ello aastast jadik Nellipühhi Waimo wägge ommas jüddames ja ühhendasid endid hulkade kaupä palwele Issanda ette.

Nende pallujatte laste arvo olli kahhe saea ja kahhe tuhhande wahhel, jedda möda kuida nende ellokohhad sured eht weikesjed ollid. Igga hommiko, lõuna, õhto ja ka ö aeges tullid need lapsokesjed kokko ja seädsid ühte omma seast wannemaks ja holekandjaks. Esmaolt laulsid üht waimolikko laulo ja siis pallusid omma Önnisteggiat nisugguse waimo wäe ja wöidnissega, et keif wannemad inimessjed, kes jedda pealt kuulsid ja lapsokeste maggusad süddame ligutamist näggid, üpris wägga immeks pannid. Kui laste käest küsiti, mis assi neid sunnib nisugguse palweteggemissele kokkotul- lema, siis naad wastasid: üks seespidine sundminne aiada neid palluma kirrikude, kolide ja rahho cest. Ükski assi egga innimenne ei woinud neid keelda palwele kok- kotullemast. Naad külmetasid, kannatasid nälga ja mit- mesuggust waewa ja ihholikko pudust. Naad said koh- towannemattest ja kirikoöppetajattest läbbikatsutud, kas nende tundminne öige piddi ollema. Mönned öppetajad laitsid koggoni arwalikkult kantsli peal nende armja laste palweteggemist ja kokkotullemist. Wanne- mad katsusid keif nõud ärra, et omma lapsi sest uest asjast emal hoida; mönned keelid lapsi kowwaste ja karristasid neid; agga keif olli asjata. Kui neid lün- nas maiade seest wälja aeti, siis pöggenesid wälja mäg- gede peale ja pidasid seal omma Jummalä tenistust.

Rootsi wangide lastest, kes Siberis Tobolski lün- nas ellasid, juttustakse, et nemmad mitte üksi kolis teiste lastele, waid ka omma wannemattetele, teiste wan- na innimestele ja koggoni Rootsi wäe üllemattetele omma waggadusse ja armastusse läbbi suurt kasso ja önnista- mist on saatnud. Össeärranis paistis lapsokeste selge tundminne wälja, kui neid kolis aastal 1716, koliwan- nemist läbbikatsuti ja leiti, et ka neljaaastased lapsokes- jed pühha kirja tundmisses jubba ni kangel ollid, et wöisid wägga armjaste ja kennaste keige küssimiste peale wastada ja selget tunnistust ommast usjust anda, mis ülle söbrad ja waenlased wägga immeks pannid. Witto wannemad said selle koli-läbbikatsumisje jures

nenda ligutud, et wessi filmi tulli ja ütlesid: Oh meie willeksad, et nisuggused pishufesjed lapsed, kes häddaste räkida mõistwad, meile suurt häbbi tewad ja sedda teadwad, mis meie omma ello aial ei olle teadnud. Üks wamma mees, kui kulis pishufest last wastawad, ütles wägga ligutud süddamega: Oh Issand Jesus, mis suurt armo näitad sinna nende wäetimatte wasto ülles! Oh meie waesjed wannad!

Et siis meie armsad Gestilapsed ka nisugguseks saaksid, ja omma Lunnastajale ja teile, armsad wannamad, sedda rõmo teeksid, mis praego wöerama lastest kuulsime, sowin minna Issanda abbiga teile ja teie lastele nõuandjaks olla, ja annan sepärrast keige meie armsa Gesti lastele ühhe ramato Jöulo anniks, mis seeft ka meie wannad woime öppida.

Ses rõmjas lotusjes, et teie mind söbraks ja mo ramatut armsaks juhatajaks wastowöttate, pallun minna kui teie tru söbber keigest süddamest, et se armo Issand ja Önnisteggia teid laste kaswatamisse jures wöttaks targaks tehha, et woiksite tullewal kohto päwal Issandale arwo tehha omma ihholaste pärrast, ja et minnule ja sinnule saaks andeks antud keik eksitust ja üllekohhut, misga laste kaswatamisse jures olleme patto teinud. —

Ennä immet, jubba piddin omma pitka kõnne jures ärraunnustama, et meie tänna Jöulo öhtut pühhitseme; ja selle sure armo ja önnistusse peale mötteldes, mis Jöulo pühhad meile tonud, lähhäb wägga tarwis weel ühhest asjast teiega, wägga armsad ma-söbrad, räkida: Minna küssin, kuidä on luggu teie maiapidamisega? Kas waejus ja pudus ja peatoidusse murre rõhuhub teie süddamed mahha, woi ollete keige tühja murredest lahti ja kidade Issandat Jesust temma kalli sündimisse eest, ja ollete rõmjad ning tännate, et on teile sömist ja jomist ning soja toa kinkinud, et wöite omma armsa lastega Jöuluid piddada. — Agga wägga mitmes perres ja maias ei olle mitte nisuggune lahke ja

rõmus olleminne kenna küünla tulle ja Jõulo pu jures. Kuida se tulleb? Ma tahhan sedda ütelda ühhe wanna, sel aastal loio läinud kolivannema ja laste kasvataja kirjast. Teil, armsjad hinged, kes pühha Jõulo rõmo mitte ei tunne, teil pudub Issanda kallis õnnistaminne, selle armo- Issanda, kes tahhab, et keit inimessjed saaksid aidatud ja keit töe tundmissjele tulleksid: teil pudub selle **suur arm**, kes on tulnud ot-sima ja õnsaks teggema, mis on ärrakaddunud, ja kelle iggawenne Issa mitte ei tahha, et üks neistsinnatsist wähhemaist peaks hukka minnema; isseärranes suurt halledust tunneb Temma meie päiwil, et patto ekstus, usso pimmedus ja kurjus ni wägga sureks ja hirmsaks on läinud noorte ja wannade jures; agga ta ei tahhaks neid keddagid hukka lasta minna. Kui siis küssi-me, mikspärrast ei olle ni wägga mitme waeste ja rik-kaste maiades ja perrekondades sedda kallist Issanda õnnistamist, miks nemmad keit ei maitse meie Issanda ja Jumjala suurt hallastust? Oh sedda maitsewad ja tundwad weel mitmed hinged, kellest meie sedda koggoni ei wõi arwada. Agga mitme maiade ja perrekondadesse ei wõi Jumjala õnnistaminne sisse minna. Ta käib kül keitide jures, ja kopputab igga ühhe ukse peale; agga tedda ei lasta sisse. On ka neid maiasi, kus sees Jumjala õnnistaminne jubba üksford olli asjet wõtnud, agga perrewannemad aiasid tedda jälle uksest wälja; agga teised ei wõtta tedda mitte üksi wasto, waid hoiawad tedda ka, kui wägga kallist wõerast omma maiade ja süddamette sees. Kuida se nüüd sünnib, mil wiisil ja mis läbbi Jumjala õnnistaminne ka aialikko asjade sees, ühhe perre kambri ja tuppa, aita ja keldrissje tulleb, on kül mitme inimeste filmade ees üks sallaja assi; agga kui teie armsjad sõbrad, tedda töega tahhate tunda sada ja wasto wõtta, siis tahhan ma sedda teile ei mitte agga sallamahti kõrwa sisse võlda, waid keitide kuuldes kattuste peal kuulutada. Kes sedda siis hea melega tahhab kuulda, se kuulgo:

Jummala önnistamisſe ſallaja aſſi, kuida temma meie ellomaiade ſiſſe tulleb.

Neid ſallaja aſjo on kolm:

1) Se eſſimenne aſſi, miſ läbbi Jummala önniſtaminne ühte perreſſe ja maiäſſe tulleb, on uſſlik ſannaſuulminne keigeförgema Jummala ſanna, temma heäle ja tahtmiſſe waſto. Wiſ suur kaſjo ſeſt tulleb, kui maia rahwas ſannaſuulmatta patto elluſ, kangekaelulſeſ ehk koggoni awwalikko wöi ſallaja waſtopanne miſſeſ Jummala hea ja pühha tahtmiſſe waſto ellawad, kui önneto ja willets ja needmiſſe wäärt keit nende maia tö ja ettewötminne on, jedda wöime liggidal ja kangel omma ſilmadega nähha. Seal ſaab jo warſi eſſimeſſeſ haſſatulſeſ maia pattoga alluſtud, keit wäljaſpiddine ja ſeeſpiddine ello needmiſſega peale haſſatud.

Alluſta ja ehhiſta omma ellomaiä ſannaſuulmiſſeſ Jummala tahtmiſſe järrele, haſſa omma maiäpiddamiſt Jummala pühha ſeädulſe järrele palweſ ja jummalakartuſſeſ peale, ſiis tulleb Jummala önniſtaminne ſinno maiäſſe ja ehhiſta ſinno weikeſt urtiſkut woi ſuurt maia keigekallima jummalikko illo ja headulſega. Agga ſiin jureſ on ka tarwiſ ſannaſuulmiſt iſſa ja emma waſto. Jummala tahhab ka, et ſo maia peab üks waeſte andide maia ollema; waeſte önniſtamiſſeſ ja eeſtpalweſ peawad ka ſo maia ehhiſtada aitamä, miſ parrago meie aial wägga wähhä maiäpiddajatte mele tulleb. Seſt Iſſand ütleb: „Murra omma leiba näljatſeſe, ja wi need willetsjad, keſ pelguſ on, omma kotta (kui ſe ka mitte otſe ſo omma kotta ei olle); kui ſa nääd keſ allaſti, ſiis **kotta** tedda, ja ärra hoia ennaſt körwale omma liggimeſſe (omma jugguwöſſa, omma maia rahwa, ei ka omma waenlaſe) eeſt. (Jeſ. 58, 7.) „Wöijtkke kohlhut alwale ja waeſe lapſeſe, ſaatke öiguiſt willetsſale ja kehwaſe. Peaſtkke jedda, keſ alw

ja waene on, ja kiskuge neid ärra öelatte käest. (Laul 82, 3, 4.) Kus jedda ei tehta, seal peawad maia al-
lusjed langema. Wöttelge ka selle peale, kui mitmesug-
gust teatud ja teadmatta üllekohtoga korjatud warra
aialikko rikkusse sees on, mis mitme maiade ja laeka-
desse saab kokkopandud, mikspärrast Önnisteggia jedda
ka üllekohtusjeks mammonaks nimmetab, ja wägga
selgeste ütleb: „Ömmeti andke waestele, mis seal sees
on, ja wata siis on teile keik puhhas. (Lut. 11, 41.)
Sedda olli Jehowa jubba wanna seädusse aial Israeli
rahwale kästnud, et piddid ikka keigest wiljast, mis igga
aasta pöld Jehowa önnistamise läbbi kaswatas, and-
ma preestride- ja lewitide kümnesed, pühhade kümnesed
ja waeste kümnesed miud heamelelisjed annid, ja ku-
lutas neile selle eest kallid önnistusje tootusjed. (5.
Mos. 14, 22—29. ja peat. 15, 1—23.)

Kuulgem siis need keige üllemad önnistamise too-
tusjed, mis pühha Isrand neile annud, kes waeste
peale hallastawad ja waeste andide polest omma Roja
ja Önnastaja wasto jannakulelikud on:

a) Laul 41, 1—4: Wägga önnis on se, kes kehwa
eest hoolt kannab; Jehowa peastab tedda ärra
önnetusje päwal. Jehowa wöttab tedda hoida
ja tedda ellus piddada; tedda peab önsaks peta-
ma Ma peal; ei ja anna tedda mitte ta waen-
laste melewallale. Jehowa toetab tedda hai-
gusje wodis, keik temma maasmaggamiist pörad
ja heaks temma haigusjes.

b) Jesaia 58, 8: Siis tulleb so walgus wälja kui
koi, ja so terwis wöttab kermeste kossuda; ja so
öigus käib sinno ees, Jehowa an käib so järrel.

d) 5. Mos. 15, 6: Sest Jehowa so Önnistab sind, nenda kui ta sulle rästinud, et sa
wöid paljo rahwale pandi peale laenada, agga
sinna ei ja mitte pandi peale wötta, ja pead
mitme rahwa ülle wallitsjema, agga sinno ülle
ei pea nemmad mitte wallitsjema.

e) 5. Mos. 4, 6: Ja teie peate keit sedda piddama ja teggema; sest se on teie tarkus ja teie moistus nende rahwa silma ees, kes keit neistsinatsijst seädmissijst jawad kuulda, ja nemmad wõt wad võlda: Sesiunane suur rahwas on tõest üks tark ja moistlik rahwas.

2) Teine fallaja asji on ellawa Jummalala tundmine ja temma nimme tunnistamine. Sa ei pea mitte keit sedda ellawaks Jummalaks piddama, mis mailm jummalaks arwab. Nenda on ka igga pagganal omma jummal; agga ennamiiste on ta üllem jummal temma omma kõht. Agga ellaw Jummal on se, kes meie esiwannemattete ja usfoissadele ennast tunda andis; temma on se Israeli Jummal, nende saatja ja kuningas, kes ennast neile ilmutas omma pühha meeste ja prohwetide ju läbbi. Ellaw Jummal on se, kes Jesusse Kristusse sees innimeseks sai, kui tõssine inimenne Ma peal ellas, kes on meie Roja ja Dnisteggia ja kes saab jälle tullemä kohhut moistma ellawatte ja jurmutte peale. Temma on meie ellaw Jummal, kes Issast iggawesest aiaf sündinud ja pühha Waino wäe läbbi meie süddames tahhab ellada, se Jummalala ainosündinud Poeg. Se on se tõssine Jummal ja iggawenne ello, se Issand Sebaot ja ei olle teist Jummalat! Kes on, kes olli ja kes tulleb, se keigewäggewam. Ei olle teist õnnistust, ei olle ka inimestete teist nimme antud, kelle läbbi naad woiwad õnsaks sada.

Agga kust peab ello ja õnnistus ühhe perresse ja maiapiddamisje sisse tullemä, kui maia isjad ja emmad temma nimme appi ei hüa egga sedda kallist nimme omma laste ja perre ees ei tunnista. Agga kui inimenne Jesusse ja temma sanna pärrast häbbeneb ühhe abbiellorikkuja suggu seas, siis häbbeneb inimesse Poeg ka üksford temma pärrast. Kust peab seal ello ja õnnistus tullemä, kui se, kes keige mailma sugude õnnistus on, üht maia isja, maia emma ja nende lapsi peab omma Issa ja taewa inglide ees ärrasalgama? Ello ja õnnistamine tulleb üksi siis maiasse, kui

Õnnisteggia, kellel keit melewald on antud temma Is-
 jast, selle maia pole ennast tunnistab, ja kus tedda
 wastowõtakse. Agga kes ka üht ainust lapsokest, üht
 wäetimat ja waest Jeesusse nimmel ja uskus wasto
 wõttab, se wõttab Jeesust ennast wasto. Roh, mötle
 nüüd, armas luggeja, mis asjad nisugguses urtsikus
 ehk jures maias peawad ollema, kui Jeesus seal
 fees on.

Seal tulleb ka

3) Dige ello- ja maiapiidamisse seädus perresse,
 ja se on se kolmas jallaja asfi, kui Jummalä õnnista-
 minne senna sisse tulleb. Oh kui mitto perret ja maia
 on weel, kelle ümber Jummalä õnnistaminne käib, ja
 ei wõi sisse minna, sepärrast et seal ei olle õiget maia-
 seädust! Ma tahhan teile võlda, misuggune üks õige
 maia-seädus on:

Pallu ja te tööd!

Meie ei wõi ilma Jummalä armota mitte ühte
 sammo astuda; agga sedda armo peame palluma. Õn-
 nisteggia ütleb: ilma minnota ei wõi teie ühtegi teh-
 ha. Meie peame ommale temma abbi, temma joudo,
 temma kaitsemist ja temma liggiollemist igga asja tar-
 wis palluma. *) Oh minno armsad sõbrad! kui paljo
 headust ja õnnistust wime omma maiadest wälja ja kui
 paljo kurja koggume senna sisse se läbbi, et meie mitte
 ei pallu, ehk kui sedda ka teme, siis pallume kurjaste,
 ei mitte Jummalä tahtmissse järrele, ehk meie ei pallu
 Jeesusse nimmel! Agga se on se julgus, mis meil on
 temma pole, kui meie middagi pallume temma taht-
 missse järrele, siis kuleb temma meid. Ja kui meie tea-
 me, et ta meid kuleb, mis meie ial pallume, siis teame

*) Minna lubban teile, kalli ma sõbradele, kui Isand eddes-
 piddi aitab, ussokinnitusseks ühhe piisokesse ramato kirjutada,
 kust seest teie leiate: mitmesuggused wägga armsad luggud, kuida
 Jummalä palwid on kuulnud ja otse nenda, kui ta sedda pühhas
 kirjäs tootanub.

meie, et meie jame need pallumisjed, mis meie tem-
malt olleme pallunud. (1. Joann. 5, 14. 15.)

Agga nijammoti tarwis on ka tõteggeminne. Ei
mitte, et Jummalala õnnistaminne meie tööst wõiks tul-
la; sest se tulleb üksi Jummalala käest. Agga jüiski tul-
leb paljo õnnistamist tö ja waewa läbbi ja wägga
paljo kurja saab kärke ja hoolsa tö läbbi meie maia-
dest ja süddamest emal hoitud. Ja tö teggeminne ei
olle mitte üksi seal tarwis, kus tö läbbi iggapäwast lei-
ba peame tenima. Oh ei mitte; ka se keigerikkam, kel
otjata warra ja rikkust käes, peab nijamma tööd teg-
gema, kui se keigewaesem. Sest tõteggeminne on meile
patto pärrast kästud. (1. Moos. 3, 19.) Keik usklikud
tunnistawad: meie elloaastade üllem assi on tö ja
waew olnud. (Paul 90, 10.) Wägga tähtjas on ka
selle asja polest se wanna janna: laiskus on kurrati
peapaddi. — Meil on paljo kurwad ja hirmo märgid
nähtud ja igga pääw weel nähha, mis meile kuluta-
wad, misjuggune õnnetus, misjuggune raske needminne
nende maiade ja perrede peale tulleb, kus sedda Jum-
malast kästud pühha maia-seädust ei sa petud.

Mitme kohtade ja wabrikude peal saab jälle üllekoh-
tusjel wiisil ööd ja päwad tööd tehtud, pühha päwal
ni hästi kui hargi päwal. Pühhapääw ei sa pühhitse-
tud, se õnnistud Issanda pääw, mil keik innimesjed
peaksid jutlust ja Jummalala janna heal meel kuulma
ja õppima, palludes ja walwades ommale hinge roga
korjama ja hingama. Mitmes paikus ei sa enne egga
pärrast tööd pallutud, ei mõelda mitte korda selle peale,
waid petakse sedda alwaks, pillatakse ja teotakse weel
peälegi. Noh, mis nijuggusest ellust wälja tulleb, kus
üksi tööd tehakse ja mitte ei palluta, sedda näeme es-
malt sest rahhotumast melest, mis tööd raskeks peab ja
allati omma leiwa wannema wasto nurriseb. Keik tö
saab wasto meelt ja wägga laisjal wiisil tehtud, et saaks
agga pääw otja ja pall kätte; kui paljo sinno tö so lei-
wawannemale ja liggimessele kasuks olli, selle peale sa
ei mõtle mitte. — Sepärrast

„pallu ja te tööd!“

Sest kes pallub, se saab, ja kes otsib, se leiab, ja kes kopputab, sellele tehakse lahti. Jah, wägga õnnis on iggamees, kes Jehowat kardab, kes temma tede peal läib. Kui sa omma kätte waewast sööd, siis olled sa wägga õnnis, ja sul on hea põlli! (Laul 128, 1. 2.)

Alga kui mõnda õnnistamist, mis sannakuulmisse, usso, palwe ja tö läbbi ühhe maiasse tulli, on ilma seadusjeta ello, üllekohto ja holetuma maiapidamisje läbbi ärrakautud, kus maia isja olleks piddand higgi-rättikoga higgi omma palle pealt kuiwatama, wöttis omma kätte ustud naela ja mäsis jedda higggirättiko jisje, sepärrast lahkus Jummalä õnnistamine temmast ärra. Ärra siis häbbene mitte jedda tehhes, mis üks wagga ja tark mees ütleb: Ärra pea mitte ei ühhefti luggu, et sa ei te patto: ärra häbbene mitte nende sinnaste asjade pärrast, Seigeförgema kässoppetusse ja seadusje pärrast, et sa wigust mõistad jellele, kes jummalakartlik; et sa jeltimehhele ja tekäiale wigust teed, ja söbradele pärrisosja kätte annad; et sul wige möet ja künarpu on, sellega rahhul olles, sago sa piisut ehk paljo kässo; et sa wigust teed aialikko warra jures, ostmisje ja mümisje jures, ja et sa lapsi hästi kaswatad, kurja sullast hästi rihmad; et sa kurja naese eest omma warra hästi hoiad; ja kus paljo kässo on, seal panne keif lukko tahha; mis sa nende kätte annad, jedda anna arwo ja möedo pärrast, ja panne kirja, mis sa wäljaannad, ja wastowöttad; ärra häbbene mitte õppetamast jedda kes meleta ja jölle, ja jedda wanna halli, kes noortega riidleb, — siis olled sa tõeste üks hästi õppind inimenne ja kallis nende melest, kes ellawad. (Sirak t. 42, 1—8.)

Dh peatjid ommeti nored mehhed ja neitjid, kes praego, kui naad jedda õppetust loewad, jubba on kihlatud ja kindlat nõu wõtnuud, uut abbiello ja maiapidamisje algada, keif jedda omma süddamesse wõtma, ja omma uut maia Jummalä õnnistamisjega raiama ja

ehhitama. Agga ka wannema abbiello rahwale, kes ehk jubba mitto aastad jallaja ehk arwalikkult õnnetumal wiisil omma maiapiddamist näwad langema ja raisko minnema, ja kelle juurde kallal jallaja needminne, otsego us närrib, ei olle weel aeg hiljaks jäänud, Jummalala armo ja õnnistamisje läbbi tänna Jõulo õhtul weel uut õnnistusje aastat algada. Tänna kui teie Jõsanda heält tulete, ja omma süddamed mitte kõwaks ei te, wõite uut õnnistusje aastat omma maia ja perre õnnistamisjeks peale hakkata. Tänna weel wõite omma armo-Jummalaga üht uut aega algada, kelle õnnistaminne kestab iggawesjest aiašt iggaweste. Gilne pääw on möda, hoomne alles teadmatta; agga tänna, tänna on õnnistusje pääw. Amen.

W. 233. Kui kaunis rahhus minna ellan. (185.)

Dh õnnis kooda, õnnis maia,
 Kus sind on wõeraks kutsutud,
 Mo hinge jõbber, kallis peästja!
 Ja sind on wasto wõetud;
 Kus sinna keigekallim olled
 Ja keigi süddamesje tulled:
 Keif waatwad rõõmsast sinno peal,
 Keif ootwad sinno nõu ja abbi
 Ja sawad armo sinno läbbi,
 Ning käiwad kitsa ello teel

Dh õnnis kooda, õnnis maia,
 Kus mees ja naene ühhes nõus
 Ja ühhes armastusjes jedda,
 Ükspäinis nõudwad sinno jous,
 Et nende südda, meel ja mõtte
 Saaks hopis antud sinno kätte:
 Neil on üks usk, üks hing ja meel
 Üks iggatseb so armo järrel
 Ja teine annab au so werrel,
 Ning möllemad on õnsad teal.

Dh õnnis kooda, õnnis maia,
 Kus wannemad sind palluwad,
 Ja omma lastel, mis on waia,
 So armo rüppest wõttawad;
 Kus issa, emma palmes kandwad
 Need wäetimid so kätte andwad,

Et sa neid armust õnnistad.
Ea olled laste jõbber, Jeesus!
Ja wannematte rõõm ning walguš,
Neid üpris wägga armastad.

Dh õnnis kooda, õnnis maia,
Kus sinna, Jeesus, wallitseb,
Ja isša-isša, emma-emma
Ring laste-lapsed pühhitseb, —
Et teik sind truišt' armastawad,
So ette põlweb nikkutawad,
Sind kummardawad Jeesus Krist!
Kus wäetimatte laste kitus
Ja wannematte au ning austus
So pole tõuseb süddamešt.

Dh õnnis südda, õnnis maia,
Mis Talle werri pühhitšend!
Seal polle rõmust, rahhust waia,
Keik tühjad murred tagganend;
Seal kerge lapsi kaswatada
Ja Jesu jure norelt sata,
Seal arm ja heldus wallitseb,
Seal lapsed rõõmsast sanna kuulwad;
Ja wannematte tahtmist tewad;
Dh õn, kes jebda armo saab! —

Jättan Teid se kord Jummalaga, ja jään Teie ja
Teie laste jõbber

A. S.

Kirjutud Tallinnas, ja walmis sanud Jõulo-õhtul 1860 aastal.

Wägga armsjad, kallid lapsed, nored mehhed ja neitsid!

Minna sowin wägga süddamest, et kui se ramat teie jure tulleb, temma teid leiaks ühhe õnsa ja maggusa armo seifusse sees üpris röömsjad ollewad. Agga ma tean, et surem hull lapsi ja nori innimesi wägga õnnetumat ello ellawad ja ei olle mitte õnsad. Sepärrast ma tahhaksin teid üllesotsida, ja teile üht teed nimmetada, kelle peal teil wägga ütlematta hea põlli wõiks olla. Kui teie teada tahhate, mis te se on, siis ma ütlen teile wägga kindla ja tõe sannaga: minna ei tea teist egga parremat, kui

ümbERPÖÖrminne JESUSse jure.

Selle te peal ollen minna ni õnsaks sanud, et ma tahhaksin römo pärrast hüppada, kui ma selle peale mötlen, mis magguš JESUS on. — Agga ärge möttelge mitte, et ma sellepärrast üks isseärralinne woi teist wiisi laps ollen olnud, kui teie ollete. Egga lapsele seifab se õnnistusse te lahti ja JESUSse armo käed ka lahti keiki wasto wõtma, kes agga tullewad: olgo waesed woi rikkad, weikesed woi sured, targad woi rummalad, keif need, kes pühha ristmisse läbbi armo seädusse sisse on wastowoetud. Ma tahhan teile lühhedelt juttustada, kuidas minna selle te peale ollen sanud: Summala Waim panni Dnnisteggia lapse põlwe ello wägga armsal wiisil mo filmade ette, ja se ärrataš minno sees suurt himmo ja iggatsemisist — ma tahtsin selle pühha, kalli lapse sarnatses sada. Sedda surema himmoga pannin ma Summala sanna õppetust koddo ja kolis tähhele ja luggesin hõlega uut testamenti. Ma pallusin saggedašte wäljal ja met-

fas, kui ka üksikus kambris, sest palwe läbbi lootfin ma sedda tarkust sada, mis Salomon ni mitmel wisil kalliks fidab. Keigeennam olli mo lapsel põlwe aeg õnnistud siis, kui kahheksa aastane olin, ja se olli se kurwastusse aeg, kui mo armas isä ärrasurri ja minna omma emma ja teiste wendade ning õdedega — neid olli ühte kokko kahheksa — waefeks lapses jäin. Minno kurbtus ja murre olli wägga suur; ma nutsin ja pallusin ni kaua, kunni Õnnisteggia isse üksford unnes walge riettega ehitud mo ette astus, mind lahkeste ja armsaste trööstis, ja lubbas mulle isfaks olla. Ma sain iggapääw Isäa tömbamist Poia jure tunda, ja se finnitäs minno süddames armastust Jeesuse wasto. — Keif nore põlwe pattud, kui kurri seme, likusid ka minno süddames. Sannakuulmatta meel, tiggedus, kaddedus, kõrkus ja isfemeel tahtsid saggeda mo ülle wallitfeda; agga Isäanda Waimo armo ja abbi läbbi tundsin ma neid patto ollewad, ja pallusin lõpmatta Õnnisteggiat, et ta mind sest lahti peästaks. Ka kerge meel eksitas mind saggeda, sedda pean tunnistama; agga tänno olgo Isäandale, et ta mulle mo pattud tunda andis, ja mulle meleparandamist kinkis.

Jeesus on se õige laste armastaja; Temma murretses igga lapsel eest tuhat ford enam, kui isä ja emma joudwad murretseda. Se armastus, mis isäl ja emmal teie wasto on, sedda on Temma, kes isse armastus on, nende süddamesse istutanud. Pahhad lapsed sawad se läbbi karistud, et wannematte armastus nende wasto külmaks lähhäb. — Isä ja emma jätwad kognoni sannakuulmatta lapsed mahha ja ei holi neist enam. Agga kui nisuggune mahhajätud laps ümberpöörab, ni kui ärrakaddunud poeg Ewangeliumis, siis wöttab Õnnisteggia tedda jälle sure römo ja armastusfega ommaks lapses wasto. Sest kirri ütleb: Mo isä ja mo emma on mind mahhajätnud, agga Jehowa on mind korriстанud. (Paul 27, 10.) — Koh armsad lapsed, kes se kallis Isäand Jeesus on ja mis ta teile tahhab olla, sedda on teie wannemad ja koolmeistrid teile jubba ütelnud, ja se ramat, mis praego teie käes, tahhab teile sedda weel laiemalt selletada. Agga sedda tahtsin teile jubba

ette üttelda: — teie ei sa omma lihhašte filmadega Dnnis-
teggiat wist mitte sešinnatses mailmas nähha. Agga se ei
pea teid mitte kurwaš teggema; tal polle fest mingisuggust
kahjo, kui teie Dedda šün ma peal nähha ei sa. Need kes
Dedda temma allandusse põlweš ma peal on näinud, Tem-
maga šonud ja jonud, polle sellepärast suggugi önsamad,
kui teie, armsad lapsed, kes teie Dedda süddamešt armastate.
Önsad on need, kes ei nä ja šüski uskwad. Pärast sedda
kui Ššand omma pühha werd meie eest ristisambas sai
ärrawallanud ja sure auuga surma ärrawoites hauast ülles-
tousnud, on Temma meie waeste innimesše lastele paljo
liggemaks suggulasšeks ja šöbraks sanud, kui wanna seä-
dušše rahwale ja neile, kes Dedda ma peal näggid. Temma
istub nüüd Šummala parremal kael kui iggawenne üllem
preester ja pallub meie eest Šša jures. — Temma pallub
ka holetuma ja pahha laste eest, ni kui teie sedda Luka
Ew. 13, 6—9 woite luggeda tähhendamisše fanna sees
šiggimatta wigipuust. Keik lapsed, kes palweš Temma ette
astuwad, neid aitab pühha Waim nende nödruste sees ja
teeb nende eest palwid ja öhkamesši, miš üšski ei woi ülles-
räkida; Temma annab neile öiget tundmist, miš nad pea-
wad palluma ja öppetab neid Šummala tahtmist kirjast tunda-
ma. — Agga et meil usfo kinnitamisšeks ka nähtawaid
märkiši tarwis, sepärast on armas Šummal kaks Saakra-
menti, pühha ristmist ja pühha öhto-šömaaega, seädnud.
Temma kinnitab se läbbi kui pitšeri märgiga omma fanna
meie jures, et temma meie Šša ja meie temma öged lap-
sed olleme, — agga ristimatta lapsed ei olle mitte Šum-
mala pitšeri märgiga märgitud ja kinnitud ja on sepärast
Šesusše süddamešt emal, — luggege järrele, miš Dnnisšteg-
gia ütleb. (Mark. 10, 14. 15. ja Joan. 3, 5.) Kristikog-
godus omma seätud karjaste ja öppetajattega ja keik usflik-
tud ristiinnimesšed on Šesusše ihho liikmed, ja Temma, se
Ššand, on nende Pea. Lastele on agga isšeärranis nende
wannemad, koolmeištrid ja kirrikoöppetajad Šummala asse-
mel ma peal. — Kui lapsed nende fanna ei kule, šüš kog-
guwad nemmad omma peale suurt šüüd ja langewad Šum-
mala wišha alla. Luggege Ebr. 13, 17; ja Ewes. 6, 1.

Agga Summal on igga ristitud lapsi ni kui ka täiskaswand innimesse ihho ni wägga auustanud, et ühhegi innimesse meel ja moistus sedda ei julgend armada. Temma, se igga wenne Summal, tahhab meie sees ellada, ja meie ihho peab pühha Waimo tempel ollema. (1 Korint. 6, 18, 19.) Jeesus ütleb: Minna ei tahha teid mitte waesiks lapsiks jätta; minna tullen teie jure, ja kui kegi mind armastab, kül se peab minno fanna, ja minno Jēsa armastab tedda, ja meie tahhame temma jure tulla, ja elloasset temma jure tehha. (Joan. 14, 18, 23.) Sepärrast ütleb Apostel Paulus: Ma ellan, agga mitte ennam minna, waid Kristus ellab minno sees. (Gal. 2, 20.) Ja weel ütleb temma: Sepärrast ei tunne meie sest aiaft keddagi lihha polest, ja ehk meie ka Kristust lihha polest olleme tunnud, siis ei tunne meie Sedda nüüd mitte ennam lihha polest. (2 Korint. 5, 16.) Temma, se Jēsand, tahhab winapu olla ja meie winapu oksad. (Joan. 15, 5.) Jah Temma ep olle iggaühhest meie seast kangel, sest Temma sees ellame, ja ligume, ja olleme meie. (Ap. teg. 17, 27.)

Sepärrast, armsad lapsed, ma ütlen weel ükskord, wadage kui kallis ja armas se on, kui lapsed norelt keigest süddamest Jeesusse pole pöörwad. Kui teie ennast wäljaspoolt tahhate waggad näidata ja Jēsand, Jēsand ütelda, se ei aita ühtegi; teie peate ristmisse armo ja wae läbbi ueste sündima ja igga pääw kurja wasto woitlema, ehk nenda kui katekismusse ramatus loete: wanna Adamat enneste sees ärraupputama. Kui teie sedda ei te, siis kautate sedda ärra, mis teil jubba käes olli, ja teie kuiwate ärra, ni kui oks winapu külges, kedda heidetakse tüllesse ja põlletakse ärra. Luggege weel Rogguja ram. 12, 1.

Agga sinna, Jeesus, kallis laste söbber, pöra isse keik lapsokesjed ümber, kes sind weel mitte ei armasta ja hoiat neid omma kae kõrwas, kes tahtwad ristmisse armust ärralangeda; öppeta neid, et nad Sinnust uskus finni hakkaksid ja kingi neile palwe ja tundmisse Waimo, lasse neid tunda, kui wägga Sa neid armastad. Hoiat neid lapselikko usso ja allandusse sees, mis läbbi Sa ommale olled wägge kindlaste seädnuud waenlase wasto, kes on hinge tapja alg-

misfest. — Olle sa lapsoke Jeesus nende usfo algaja ja lõp-
petaja. — Kui üks nende seast uhkust ja kõrkust nouab,
tõmba tedda maddalusse sisse, wõtta tedda Jeesus omma süd-
dame jure, ja kes ennast Sinno allandusse ja waesusse ülle
pahhandab, sedda lasse tunda, et Sinna siiski olled kunnin-
gatte kunningas ja würost ülle ello ja furma. Mita meid keiki
uskus kindlaks jada otsani, et sa meid õnsa furma läbbi
woid omma jure taewa wõtta. Amen.

W. 66. Sedda kallist armo sanna (18).

Wata armust meie peale,
Pühha laps, Immanuel!
Kule meie palwe heäle,
Pühhitse meid ennesel'.

Sinno pärralt meie liikmed,
Meie ihho, hing ja meel;
Sinno pärralt meie lapsed —
Wõtta neid keik ennesel'.

Sinna ollid meie pärrast
Wäeti laps ja nõdrute,
Tahtsid keiki patto karrast
Lahti peästa, armoke.

Lasse meid nüüd uskus wata,
Sinno lapse põlwe peal;
Wõtta armust ärrajata,
Mis ei olle sinno meel.

Õsimeenne kirri.

Armsad lapsed! Ma tean sedda, et teie hea melega ku-
lete, kui teile kennaid luggusid juttustakse ja wanno sündi-
nud asjo, mis jubba mitme tuhhande aasta eest on nähtud,
teile filmade ette pannakse. Keige surema himmoga pannete
sedda tähhele, kui teile neist meestest ja wanna isfadest jut-
tustakse, kes armastusse- ja heateggude läbbi on kuulsaks
sanud. — Meie wannemad innimesed peame teile seäl ju-
res omma tundmisse ja teadmissega abbiks ollema ja teile
jubba keigenoremas lapsse põlwes nisuggusid tarwilessi asjo
teada andma ja etteräkima; et teie aegsaste oppiksite räkima
ja järrele mõtlema. Üks hea maiaisa toob igga pääw keik-
suggust wanna ja uut omma süddame warrandussest ette;
se on meie keigesurem rõöm, teid lapsi selle iggawesse tõe
ja iggawesse õnnistussega, mis ikka uus on, õige warrat-
selt tutwaks tehha. Meie ei woi egga tohhi teile sedda ütle-
matta jätta, sest et armas Summal sedda meid käsib tehha,
kui Ta ütleb: Agga katsu ennese ette ja hoia omma hinge
wägga, et sa ei unnuستا neid asjo, mis so filmad näinud,
ja et nemmad so süddamest ärra ei lahku keik so ello aia,
ja kuluta neid omma lastele. (5 Mos. 4, 9.) Agga iggakord
ei olle isfal ja emmal aega teiega jutto aiada, ja keige teie
küssimiste peale kosta. — Teid suremaid juhhatakse rama-
tude jure, nende seest oppima, mis teil teada tarwis on, ehk
teie aitate isse endid, kui teie ühhe teisele juttustate ja ette
rägite; ja se on wägga kido wäärt, kui se mitte jölle kõnne
ehk naljaseitminne ei olle, mis läbbi noor südda saab ro-
jastud ja kallis aeg ärrawidetud. — Sepärrast ma pallun
teid, armsad, kallid lapsed ja nored innimesed, tehke ka

selle asja polest ennestega seädust, mis saggusid ramatuid ja kui palju teie loete. Paljo nored hinged, isseärnanes saksa rahwa seast, on ommale luggemisse läbbi suurt hinge kahjo teinud se läbbi, et nad liga palju, ja pealegi kahjoteggewaid ramatuid luggesid. Agga et Summal teid, armas Gesti rahwas ja teie kallid lapsi tännini on nisugguste ramatude eest hoidnud, mis süddant ja hinge rojastawad ning waimo ja usso ellule sureks kahjuks on, — siis tahtsin ma teile agga selle asja polest nou anda, kuida teie peate luggema. Ärge otsige mitte ikka uut, waid hea ja kasulikko ramatut, mis tahhate luggeda; ja kui ühhe hea ramato ollete leidnud, siis ärge luggege sedda mitte ükskord, waid mitto korda; agga igga kord sure hole, tähhelepannemisse ja järrelemõtlemissega, — se sadab teile palju kasso. Igga kord, kui tuttawat ramatut ueste loete, sate selgemat arro, ja teie tundminne ja keik teie mõtted lähwad selgemaks ja täiemaks. Teie teate, armsad nored luggejad ja kolilapsed, et meie katelismusse ramato õppetusse järrele pühha Waim meid Ewangeliumi ja keige nende kirjade läbbi, mis Ewangeliumit selletawad, kutsub, omma annetega walgustab, ja õige usso sees pühhitseb ja hoiab. Keik waimolikkud ramatud ja kirjad on tõriistad pühha Waimo käes. Kui teie neid ei loe, sure hole ja palwega ei loe, siis ei moi Waim teid mitte walgustada ja Jesussega tutwaks tehha. Midda surema hole ja tüddimatta melega teie loete, sedda ennam kauwad keik tühjad mõtted ja walle armamissed teie seest ärra, ja tõssised mõtted ning tõetundmissed tullewad teie hinge sisse. Se läbbi kaswab laps tarkusses ja tundmisses ja kindlas melles; agga kas ka nenda, kui Ewangelist selle lapsokesse Jesussest (Luk. 2, 52.) kirjotab: „Demma kaswis tarkusses ja pitkusses, ja armus Summala ja innimeste jures?“ Tah muidogi; kui teie agga warratsfelt ni sure holega kirja õp-pite, walwate ja pallute, kui Jesus teggi. Ärge luggege siis mitte liga laialt, se on: wägga palju ramatuid; waid luggege süggawaste, se tähhendab: ühte ramatut mitto korda sure hole ja järrele mõtlemissega. Apostel Paulus kirjotab: Ärge tüddinege mitte ärra, et teie ikka jälle ühte ja seddasamma luggeda sate, se peab teid julgemaks ja kindlamaks

teggema, et teie armastusse ja usso sees woiksite juurduda ja kinnitub sada ning ärramoista, mähhärdune se armastusse laius, ja pitkus, ja süggawus, ja kõrgus on; ja tunda, et Kristust armastama, üllem on kui keik moistminne. (Ewef. 3, 18.)

Agga ehk monni laps teie seast, kes ennast targemaks peab kui teised, mötleb praego, sedda ramatut, mis ma teile ollen kirjotanud, ei maksa ennam luggeda, sepärrast et jubba teisi sellesarnatsid ollete luggenud ja kuulnud. — Ma pallun teid, armsad lapsed, ärge möttelge mitte nenda, teie jäte ühhest maggusast rõmust ilma, kui teie sest ramatust woõraks jäte. Üks armas sõbber pakub teile lahkeste kät, ja tahhab teid armsaid lapsi keiki omma ümber kogguda ja teiega neist asjust jutto aiada, mis igga hea lapsela on armsad kuulda ja wäärt tähhele panna.

Eks olle tössi, lapsed, teie tahhaksite hea melega woõraid maid ja asjo nähha sada? Sõseärranis kulete sure himmoga, kui teile woõrast rahwast ja nende ellust juttustakse, ja keigeennam weel rõmustate endid, kui wannaaegsid asjo kulete, ja neid tahhan teile praego näidata; agga pange siis holega tähhele, ja wadage hästi järrele, kus ma ele lähhän, et teie mo järrele ja parrem weel mo kae kõrwas käite; sest ma tahhan teiega tänna waimus, se on: möttedega teed käima minna; nisugguse teekonna peal polle teil tarwis passi egga teeroga kasa wõtta. Sa waatke, armsad lapsed, Summal on meile waimo tiwad annud, nendega woime päikesse ja taewa tähhedest sadik lennata; ja kas teate, kui kõrgesse weel? Summala ja meie armsa Jesusse süddame jure üllesse taewa, kus ta iggawenne ellomaia, ehk ta kül ka omma Waimoga siin mailmas, meie keskel ellab ja wallitseb. Lapsed, ma küsün teie käest: kas teil on ka jubba himmo ja iggatseminne olnud omma iggawesse isfama järrele, mis seäl üllewel on? — Meie wannemad innimesed iggatseme ühte puhko seäna minna. Meie otame uut maad ja ued taewad, kus õigus sees ellab. (2 Peetr. 3, 13.) Sedda iggatseminist taewa järrele ärratawad meie sees keik kirriko tornid, mis kui sõrm üllesse iggawesse walguisse pole näitawad, ja rist torni otsas tulle-tab mele, et ristilõbud Kristus ommad käd meie pole wäl-

jasirrutab ja pallub: ärge jätke mo pühha kodda mahha, ärge olge sannakuulmatta lapsed.

Üks nisuggune waimolik teekäia, kui meie praego olleme, lautab omma usso-tiwad lahti ja ütleb rõmoga: Innimenne omma lihhalikko ollemise polest on kül ma ja mulla külge kinnipandud; agga temma hing lendab keige kõrgusse raia-dest ja piridest läbbi ja otsib ommale jahhutamist ja walgust teine poolt taewa tähtede, weel kõrgemalt ja kaugemalt, kui tähhed on.

Pühha kirri nimmetab meid innimesi ma peal rohho-tirtside sarnatseks; agga Jesand, meie Summal, meie hinge iggawenne magneet, kes meid omma pole tõmbab, istub ma piri peal ja watab meie peale mahha. (Jes. 40, 22.)

Agga sest polle wigga ühtegi, et meie pattune ihho ei joua waimo järrele lennata; kül ta üksford, kui meie Summala laste tõssist wabbadust olleme kätte sanud, nisamma kerge ja karme saab ollema, kui meie waim praego on ja weel ennam. Mõtlege, lapsed, selle peale, et Kristus üksford meie alwa ihho tahhab muta, et se temma ärraselletud ihho sarnatseks peab sama. (Wilip. 3, 21.)

Agga tännase reisi peal tarwitame ommale teejuhata-jaks Maa-kaarti ja Lia-ramatut. Mollemad on meil käes. Panneme siis nüüd tähhele, mis näggo ma ja innimesed 1800 aasta eest ollid. — Wadage senna põhja pole wanna Sarmatia- ja Skitiamaad, mis on praego meie isfama, kus mitto miljoni innimesi meie armolise Keisri kaitsemise ja Summala armo hole al wägga õnelikko ja rahholist ello ellawad, — se olli wannal aial tundmatta ja üsna wooras ma. — Wannaaegsed innimesed rägiwad sest maast immelikkud asjad. Nad juttustawad, et meil olla pool aastat pääw ja pool aastat õ olnud; talwe aial saddanud walged willad (lummi) taewast mahha ja innimesed magganud karmo modi talwe läbbi pessas ja immenud wist kappi, nago wanna päts isse teeb. — Keik teised maad löune pool, mis sel aial tunti ja kus ennam harritud innimesed ellasid, ka wanna Sermania- ehk Saksama, ollid Roma rahwa rautse

wallitsusse keppi alla heidetud, kelle pealin se iggawenne seitseme künka-lin, Roma lin olli. Siit hakkas se neljas ja wiimne mailma rigi wallitsus peale. Prohweti Danieli enne-kulutamisse järrele (Dan. 2, 40. 44.) olli Roma riik se wiimne pagganatte mailma riik, mis omma otsata surusse pärrast terweks mailmaks hüti; sepärrast näme siin keik wähhemad maad ja rigid ja pühha Kanaanima ka, ühte kimpu seutud ja Roma rahwa kõwwa raudne wallitsusse kep wallitseb omma paggana pimmedusses keikide ülle. Nende wallitus pididi kõwwa ollema kui wass ja rahwast waewama ning mahha rõhhuma, et keik keled ja sugguarrud saaksid selle sure tulles kunningrigi wasto walmistud, mis Jummal meie Issanda pärralt peab ollema. — Se on se kunningriik, mis taewa Jummal wõttab üllesehhitada: se peab pihhuks löma ja ärralõppetama keik teised kunningrigid, agga isse jääb ta iggaweste seisma.

Sel kurwal pimmedusse aial, kui keik mailm Roma raud ikke al õhkas ja ärrapeästmist otas, wallitses Jummal armastus ja heldus, ehk kül mitte innimeste süddames, siis ommeti lodusse sees ifka ühte wiisi. Taewas ei olnud mitte rauast egga ma wassest. Se armas taewa päike läkkitas igga pääw omma ellawaksteggewad ja õnnistawad joned nisamma sure au ja illoga ma peale ja ku paistis õsel nisamma selgeste, kui praego. Põllud ja wäljad hiilgasid omma illo sees ja lillekessed andsid maggusad haiso wälja; linnokessed laulsid metsades Lojale kitusse laulusid, — ühhe sannaga, keik lodus watas nisamma lahke näoga innimesse peale, ni kui meie sel armsal kewwadel jälle woime nähha.

Agga Jummal armorikis ma peal olli koggoni teine luggu. Seft pimmedus kattis maad ja pilkane pimme rahwast. (Jes. 60, 2.) Agga keige rahwa suggude iggatseminne ja ootminne mailma Õnnisteggia ja Lunnastaja järrele olli surem kui ial enne. — Pagganatte nälg ja jänno keige asjade Loja järrele ei woinud mitte mailmalikko tarkusse ja lodusse asjade läbbiurimisse ja mu lihhalikko tundmisse läbbi waigistud sada; nad ollid omma walle tede peal kül otsinud ja järreleurinud ning keik tööd ärra teinud, kas nad sedda Issandat ja Lojat pididid tundma ja leidma; agga

keif olli tühhi waew. Kässo õppetüs, mis nende süddame tunnistusse sisse kirjutud, sundis neid Lunnastajat otsima, ja mõnned, kes ennast õige targaks pidasid, arwasid Tedda jubba se läbbi leidnud ollewad, et tundmatta Jummalale altarid ehhitasid. (Up. teg. 17, 23.) Waeste pagganatte süddame ello olli ma sarnane, mis pitkalisse kuiwa ja kange päwa pallawa pärrast pakkatab ja lõhkeb ning kosutawa wihma järrele jannutab. Agga kus hädda keige surem, seal on abbi keige liggem. Keige tootuste täieksamisse aeg olli kätte tulnud. Mailma walguš tulli ja paistis pimmedusse sisse, ja pimmedus ei wõtnud tedda wasto, sepärrast et ta tedda ei tunnud. Se keige surem imme tö — Jesusse lihha sisse tulleminne — sündis sel aial, kui keiser Augustus Roma rigi wallitsust keige suremaks ja wäggewamaks olli teinud. Jummalala ennepetud nou järrele olli walmistamisse aeg täis sanud. Siis ilmus Jummalala meie Õnnisteggia heldus ja armastus mailma karistama, et nemmad pidid ärrasalgama jummalakartmatta ello ja ilmalikkud himmud ja kassinusses ja waggadusses Jummalala ees ellama. Sedda maad ja rahwast, kedda Isand selle tarwis ärrawallitsenud, kus mailma Õnnisteggia pidid sündima, tunnete teie armsad lapsed. Agga ma tahhan teile weel korra maast ja rahwast juttustada. Pange agga ikka sure hologna tähhele.

Palestina-Kanaani- ehk tootud-ma, mis keige illufamas parraja soja ma jaos, Madewahhe merre äres seisab, olli wannal aial Jummalala õnnistamisse ja innimeste hole läbbi üks hea ja kallis ma, mis pima ja met jooksis (5 Mos. 8, 7—9; Esef. 20, 6.) olli se ma, kelle peale Jehowa silmad allati watasid, aasta hakkatusseft aasta lõppetusseft sadik (5 Mos. 11—12.), kellele Jehowa wihma andis ommal aial, warrast ja hillist wihma, ja omma wärsket wina ja omma õlli, ja rohhto wälja peale. Se ma olli iggawisi keige mailma made südda ja sepärrast keige kallim.

Ma keskpaikas, Kidroni jõe äres, on Jerusaleml, se pealin, siin on Sioni kants, kus Dawet elas, se keigeaulikkum ja surem kuningas ommal aial, kes olli prohwet ja laulo-

teggia. — Sioni mäe al on Siloa tiik. (Joan. 9, 7.)
 Wasto löune-hommikut Josawati org. Siin orgus ollid
 prohwetide hauad. Hommiko pool Slli mäggi ja siin liggi
 järges Petania, üks wägga illus ja armas koht. Siin ellas
 Laatsarus omma kahhe õe Maria ja Martaga; nende jures
 on Jesus sagedaste woõraks käinud ja armsa sõbrade ju-
 res omma pühhast tööst puhkanud, et uut rammo woiks
 sada omma raske kutsmisse tarwis; sepärrast olli temmal
 melejahutamist tarwis; siin armsa sõbrade jures on meie
 Önnisteggia, kui waenlased tedda Jerusalemmast wälja aia-
 sid, peawarjo leidnud; se kes omma rahwast põlgtud ja wih-
 katud sai, leidis siin armastust ja auandmist; kaugemal löune
 pool Petlem, mis wägga kenna kohha peal ja on üks neist
 keige illusamaist linnadest! Sa seisab mäe otsas ja päike
 paistab lahkeste ja armsaste temma peale, ja näitab nago
 sedda linna ennam armastawad, kui teisi. Siit parremat kät
 mäggede wahhel karjaste org; siin on pühha Sõulo õsel tae-
 wa wäed nende keige waesematele rahwa seast sedda uut
 önnistust kulutanud. Kaugel põhja pool on Libanoni ja Her-
 meni mäed, mis omma kõrgusse ja surusse pärrast tähhen-
 dusseks on keige surusse ja au, keige kõrgusse ja wäe peale.
 (Üllem Paul 5, 15. Paul 29, 6 ja 113, 3.)

Se on se ma, kelle peale Juda rahwas nuttes mõtlesid
 Pabeli jöggede kaldas, kui prohwetid raske ennekulutaminne
 nende jures töeks läks, sest Summal tahtis neile pagganatte
 wangi põlweš näidata, et temma pühha ja õige on, kes en-
 nast mitte ei anna pilkada, et temma omma rahwast, kedda
 ta ni rohkeste olli önnistanud ja igga waenlaste pealetulle-
 misjel nende abbikilp ja ärrawõitmisse mõõk olnud, waen-
 laste kätte ärraannab ja pagganatte male läkkitab, et neid
 kibbedaste karrištada, ni kui isä omma holimatta ja sanna-
 kuulmatta lastega teeb.

Siis laulsid Juda wangid nuttolaulo: Pabeli jöggede
 kaldas, seäl istusime meie, meie nutsime, kui mõtlesime Sioni
 peale. Meie pannime rippuma ommad kandsled remmelgate kül-
 ge, mis seälsammas. Sest seäl küsijid need, kes meid wangi

winud, meie käest laulofanno, ja kes meid ärraraiskasi, rõmolaulo: laulge meile üks laul Sionist. Kuida woikfime meie laulda Jehowa laulo woõra rahwa maal? Kui minna find unnustan, Jerusaleml! siis unnustago mo parram kässi isseennast ärra. (Paul 137.)

Israël olli Jummal ärrawallitsetud rahwas, preestride kunningriik ja Jehowa essimenne sündinud poeg. (2 Mos. 4, 22.) Kui Jummal keik pagganad nende enneste teed laskis käia, et nähha saaksid, kui kaugele nemmad omma rammo ja tarkusfega joudwad, — ei lasknud ta neid siiski omma silma alt ärra, sest ta olli ka neile raiad enne seadnud, kui kaugele naad woisid minna, — siis wõttis ta ette, isse ommale üht rahwast kaswatada, kelle seast ja kelle läbbi tösfine, ellawa Jummal tundminne keige teiste rahwa ja feeldele piddi osfaks sama. Seddasinnast miszionirahwast walmistas temma ommale Kanaani-maal ette, sest et Jehowa, se Issand, 2000 aastat pärrast esimesse innimesse lomist Abramit kutsus ja käskis tedda omma maalt ja suggulaste feltst, kes ollid woõrajummala teenrid, wäljamiinna fenna male, mis ta isse temmale tahtis näidata: ta tahtis tedda sureks rahwaks tehha ja temma läbbi piddid keik suguwõsfad ma peal õnnistud sama.

Kui Abraami lapsed, Israeli kaksteistkümmend suggu arro, 430 aastat Egiptusse-maal ollid ellanud ja ni paljusk sigginenud, et nende arro liggi kaks ja üks pool miljonit olli, — siis satis Jehowa neid (aastal 2728 pärrast innimesse lomist) jälle ueste tootud Kanaani-male taggasi. — Selle sure armo jures, mis neile se läbbi osfaks sai, et nad sedda kallist tootud maad jälle pärrandusfeks said, pandi neile ka ühtlase õnnistaminne ja ärrawanduminne ette. Jehowa tahhab sedda rahwast üllemaks tõsta, kui keik mailma pagganad ja sugguwõsfad. Ja keik õnnistamisfjed peawad ta peale tulles ja tedda kätte sama, kui ta Jehowa omma Jummal fanna wõttab kuulda ja temma käsfud piddada. Õnnistud peab ta olles liinas ja õnnistud maal. Õnnistud siise tulles ja õnnistud wälja minnes. Jehowa tootab tedda ennesele pühhaks rahwaks tõsta, et keik mailma rah-

was sedda peawad näggema, et Jehowa nimmi temma peale on nimmetud, ja nemmad peawad Iisraeli rahwa eest kartma. Agga hirmsad on need ärrawandumisfed, kui se ärrawallitsetud rahwas Jehowa omma Summala heält mitte ei wõtta kuulda. Jehowa ähwardab tedda nuhhelda mitmesuguste õnetustega keikis asjus, mis ta ette wõttab, kunni ta ärra kaub ja äkkiste hukka lähhab, omma teggude kurjusse pärrast, et ta Iisfandat omma Summalat on mahha jätnud. Jehowa tahhab tedda lüa koera- ja sojatöbbega ja süddame põlletusfega ja kumatöbbega ja põuaga ja wilja kõrwetusfega, ja roosteudduga ja hullu melega ja söggedusfega, ja süddame ehmatusfega. Jehowa tahhab immelisfeks tehha Iisraeli nuhtlusfed ja temma suggu nuhtlusfed peawad sured ja iggawad ollema, kunni nad ärrakaumwad ja sest surest rahwast, mis ollid olnud kui taewa tähhed paljusse polest, pišfut alwa rahwast järrele jääb. Ja Jehowa tahhab neid laiale pillata keige rahwa seffa ühhest ma otsast teise; ka seäl ei pea ta sama hingada, ja ei ollegi hingamisfega asfet temma jallatallal. Sest selle rahwal peab ollema kartlik südda, ärralöppend silmad ja hinge nõrgastus. Död ja päwad peab ta wärrisema ja mitte julge ollema omma ello peale. (5 Mos. 28.)

Sest aiašt kui se õnnistaminne ja ärrawanduminne rahwa ette pandi, on nüüd jubba liggi 3500 aastat möda läinud. Oh kui paljo tööd ja waewa on Summalal selle pitka aia sees Iisraeli rahwa kaswatamisse ja saatmisse kallal olnud! Se õnnistaminne, mis temmale tootati, on Salomoni wallitusfega aial keige täieminne ja armsaminne töeks läinud. Sel aial olli Kanaani-ma täis headust ja rikkust, ja igga Iisraeli mees ellas julgeste ja rõõmsaste omma winamäe jures ja omma wigipu al. Keige Iisraeli rahwal olli ni rahholik ja õnnelik põlli, nago ialgi enne ei olnud. Lugege aega 1 Kunning. 9—11.

Agga hirmus on kuulda, kuidas ka ärrawanduminne Iisraeli rahwa peale on tulnud. — Warsi pärrast Salomoni surma näme Iisraeli langmist ja hukkatust aeg aialt ligemale joudwad ja needminne ja ärrarikkuminne kaswab öiete wäggewast, kunni Iisrael üksford keige hirmsamad werre

füüd omma peale foggub, mis eest ma wärrises ja päike läks pimmedaks. Iisrael ehk Juda rahwas moistab omma Iesanda ja Dnnisteggia peale surma kohhut, poob tedda risti ja kiskendab: temma werri tulgo meie peale ja meie laste peale. Nüüd ruttab Iisraeli rahwas omma huffatusse ja ärrakautamisse wasto wägga kärme sammudega. Serusalemma linna ärrarikmisse hirmsad asjad (70 aastat pärrast Kristusse sündimist), mis üks Judamees Josefus nimmi, kes sedda luggu keif näinud, ja meile mällestusfeks kirja pannud, aiawad jällestust peale sedda kuuldes. Temma kirjotab: „Ükski lin ma peal ep olle ni paljo wallo kannatanud; agga ei olle ka ial kurjemat egga ülleannetumat rahwast ma peal olnud.“ Nemmad ärritasid Roma rigi wallitsejaid ni kaua, kunni nende wihha põllema süttis, ja siis ei olnud neil armo ja hallastust lota. Eoameeste wihhal ei olnud ennam mära; nad tapsid rahwast ni hirmsal kombel, et werre jõed jooksid pitki ulitsaid. Mitto kümmed tuhhat Judi said raud ahhelasse pandud ja pärrisorjadeks ärramüdüd ning keige mailma peale laiale pillatud. Sest aiast said ei olle Iisrael ennam isserahwaks sanud, waid nende lin on kõrbe sarnane, nende tempel on kiwwi warre, Sioni mäggi ja keif nende au on tuhhahunnikuks sanud; polle neil ennam önnelikko ja rõmust ello wigi- ja winapu warjus. Nored rohhomaad ilma lammasteta, lin ilma rahwata, nende jalg ilma rahho ja hingamisfeta, nende filmade ees Mosesse kätte, et nad middagi ei nä sest päwast, mis meie filmad walguštub. Rahwa fuggud kauwad ärra ja teised tullemad asfemele; agga Iisraeli rahwa luggu jääb ifka ühte wisi tännapäwani. Judid ei kau mitte ärra, ei sa surma läbbi lõppetud, egga segga ennast teiste rahwa fuggudega; nende silma näggo, jalgade astumist ja ihho kattet woib jubba emalt tunda. Üks laul, mis üks saksamees Subart iggawesse Judi Uhaswerussest kirjotand, selletab meile wägga selgeste Iisraeli rahwa ärrakautamatta ollemisest, ama surest hinge ahhastussest ja häddast, agga ka Summala otsata hallastussest. Jah tõeste! Summala hallastus ja pitkmeel on ärraarwamatta suur ja paljo surem kui se tenitud wihha, mis rahwas wägga raskeste omma peale foggunud. Sum-

mal ei heida omma esimest sündinud poega mitte iggawest omma palle eest ärra. Summala tootused on Jah ja Amen, kui ta ütleb: Ma tahhan Iisraelile olla kui kaste; ta peab jütsema kui lilleke, ja ommad jured aiama kui Libanon. Temma wörsud peawad ettetullema, ja temma suur au peab ollema kui öllipu, ja hea hais peab temmal ollema kui Libanonil. (Dsea 14, 6. 7.)

Kui üksford pagganatte arwo saab täis sanud, peab Iisrael weel esimeseks missioni rahwaks ja Kristusese wallo palga koggojaks ma peal sama. Euggege Esekieli r. 37 p. — Meie, kedda pagganatte seast riisti rahwa arrusse wastowöetud, olleme kui metsöllipu oksad Iisraeli läbbi öige öllipu sisse pokitud. (Rom. 11, 17—24.) Ärrakuinud öige öllipu kännust peawad wiimisel aial jälle haljendarwad öllipu oksad wäljalöma ja endid laiale aiama ning jahhutawat warjo andma neile, kedda päike kōrwetab. Siis peab sündima, et kümme meest pagganatte seast keigesugguse kelega kinnihakkawad ühhe Judamehhe ölmast, ja ütlewad: Meie tahhame teiega minna, sest meie olleme kuulnud, et Summal on teiega. (Sak. 8, 23.) — Mitte wägga kaua aia eest olli ristirahwal se mötte ja arwamine, et Iisraelil mitte önnistust polle odata, waid nuhtlust; ja arwasid ommal öigus ollewad, selle rahwale kätte maksta, mis nende wannemad kui Summala teotajad ja Önnisteggia ristilöjad on kurja teinud. Wägga kaua aega ei tahhetud Iisraelile innimesse öigust anda. Iisegi kunningrigid ja wallitsused kelasid neile omma kaitsemist ja armo ning lasksid neid takkakiusata. Igga ühhel olli lubba Iisraelit jalge alla tallata ja teotada. Üks Sweitsima mees, nimmega Kaufen, kirjotab meile öige laialt ja selgeste Iisraeli halledat luggu. Temma käib holega need kahhekfateistkümmed sadda aastat pärrast Jerusalemma linna ärrarikmist läbbi ja näitab, kui paljo üllekohhut ja kurja Judid ristirahwast on piddand kannatama. — Tänno Summalale, meie aial on ristinnimesse armastus woimust sanud. Jesusse järvelkäiad on sest rahwast selgemat arwo sanud ja hakkanud tedda armastama omma Iisanda pärrast,

mötteldes nende suurte ja kalli tootuste peale, mis Iisraelile on antud. Juda rahwa eest saab pallutud. Kolid ja missioniseltid nende heaks asjutud. Ümberpöördud Juidid sawad wälja läkitud omma rahwale armoõppetust kolutama, nende jures missioni tööd teggema. Jerusalemma piiskoppikond murretsch selle eest, et Juidid, kes seal wägga waesed ja armetumad on, sawad aidatud ihho ja hinge polest. — Teiselt poolt lähwad ristinnimesed meie aial omma heldussega, mis neil Iisraeli wasto on, liga kaugele, ja ütlewad: meie kumardame ühte Jummalat; sepärrast tahhame wahheseina mahhakisuda, tahhame Iisraeli enneste sarnatscheks tehha, omma õigusjed neile anda, neile keigipiddi üllesnäidata, et meie neist luggu peame ja et nemmad ommalt poolt seddasamma ka meile teeksid. — Agga nisugguse sõbrusse läbbi ei sa middagi heaks tehtud, mis rikkutud on, selle läbbi ei sa wanne kautud, egga wannad süüd leppitud. Jummalal ello õhk peab surmahaiso kautama, peab furno luid, mis ni mitto sadda aastat on mäddanend, ellawaks teggema. Ello õhk, tösfine usk Jeesusse sisse, peab meie süddamest nende sisse minnema ja neid ellawaks teggema. Mõttele selle peale, armas ristinnimenne, mõtlege armsad lapsed, kui Juti näte, siis küsfige, mis woiksin minna ommalt poolt tehha, et Iisrael õnsaks saaks? — Kui teil woimalik on, siis pange tähhele ja wadage õiete ühhe Judi ello ja ollemist, ja teie sate halledat meelt selle waese rahwa pärast tunda. Juidid kauplewad ja sahkerdawad; nende Jummal on rahha, nende lotus on rikkus, nende tempel on rahhakot ja kaubamaia; ristinnimest petta, ei arwa nemmad pattuks. Täfte meid rahhule, teie ollete meid kül kaua tagga aianud, nenda wastawad nad meile, ristinnimestele, kui neile nende eksitust ettepanneme ja nendega Kristussesst tahhame räkida. Nemmad tewad ikka peale tööd ja ei nä middagi egga usfo middagi, ja süiski lootwad nad, et nende luggu peab parremaks minnema. Keigest hingest hoidwad nemmad omma wannematte ma pole. Üks peotäis mulda Palestinamaalt, üks puddel wet Jordani jõest on wagga Juidile pühhad ja kallid asjad. Se kidab ennast õnnelikuks, kelle lotus on, üksford Kanaani-maal surra. Nad

tulleswad sure waewa ja kerjamisfe warral sabbade kaupä
 Jerusalemma. Mitto kandwad omma suggulaste ja om-
 maksede furnoluid ennestega kasaš, et neid seäl mahhamatta.
 Surem hulk arwawad koggoni, et keif Judarahwa ihhud,
 mis maal on maetud, ei woi mitte muido üllestousta, kui
 peawad endid ma al läbbi weretama Palestinamaast sabik.

— Se ei olle siis weel mitte kido wäärt, kui ristiusso ma-
 des, ni kui mõnne ristirahwa made sees, Išraeli lastele lubba
 antakse kohtomoistmisfe jures ka omma sanna räkida ja rae-
 koddades nouandjad olla. Mõtlege ommeti kui willets luggu
 se olleks, kui Tallinnas üks Tuut raeherra ja maal moisaš
 Ebreamees kohtomoistja olleks, ja teie lapsed peaksite nende
 jure kohtusfe minnema. — Agga koggoni teine luggu on
 siis, kui Mosesse kätte Išraeli filmade eest on mahhalange-
 nud, ja nemmad Ewangeliumi kallist walgust nähha sawad,
 ni kui üllewel olleme räkitud, siis woiwad nad kül se es-
 siminne Summala rahwas ma peal olla ja pagganatte ülle
 wallitseda.

Uht weifest ettetähhendust sest aiašt näme jubba Išraeli
 luggudešt wanna seädušfe aial; Išrael kandis se eest hoolt,
 et pagganatte seast Juda rahwa usko heitsid, ja ühhest ni-
 suggusešt Juda rahwa usko heitnud mehhest tahhame siin
 nattoke kuulda. — Et Jესusse aial mitte keif Išrael ei ol-
 nud ärratagganend, on meil teada; neid olli ka, kes omma
 armokutsmisfe aega tundsid. Ollid ka paljo Juda rahwa
 usko heitnud pagganaid woora madeš, kes waikselt ja us-
 kudes Išraeli önnistust otasid, sest annab järreltullew kirri
 selgemat tunnistust.

Se kirri on kirjutud aastal 30 p. Kr. ühhest rikkast meh-
 hest, kes Juda usko heitnud ja Saksamaal, Wormsi linnas,
 asset olli. Jerusalemmas on ta sedda kirja kirjotanud ühhe
 Juda rahwa õppetaja ehk Rabbile, kelle nimmi Aron. Need
 sannumid, mis siin kuulda same, on pühha kirja järrele töed
 ja kui meie Apokrifa ramatud tohhime luggeda, mis mitte
 Summalast ei olle siise antud, siis arwan ma kassolikko ja
 teie mele pärrast ollewad, teile sedda kirja luggeda anda.

Se kirri

on nenda: Armas Rabbi Aron! ma ollen sulle lubbanud paljo udist meie wannematte maalt kirjotada ja ma woin jedda ka tõeste tehha! Ma ollen asjo kuulnud ja näinud, mis ükski weel polle kuulnud egga näinud. Sa tead, et ma minnewal Siwani-kuul ennast walmistasin ja tahtsin Jerusalemma reisida. Roma liinnas ollin ma monni nädal paigal ja näggin seal Keisert Augustust ratsa sõitwad. Seält läksin laewaga Zoppe liinna, kus ma ühhe nahkuri jures, Simon nimmi, asset ollin; se on üks tašfase waimoga mees ja otab Israeli õnnistust, temma käest ma kuulsin esimest korda pišut selgeminne Messiasst, kes on tulnud ja kellest jubba Roma liinnas rägiti. Agga Jerusalemmas pididin ma ennam teada sama. Sepärrast ei woinud ma muud tehha, kui kermeste omma teed eddasi astuda. Wägga immelikult sai mo südda ligutud, kui te peal prohwetil kulutamiste peale mõtlesin, mis Messiasest tunnistawad. Mul tullid need sannad mele: Se rahwas, mis käis pimmedusjes, on suurt walgust näinud; nende ülle, kes ellasid surma warjo maal, on walgus paistnud. Nemmad rõmustawad sinno ees; rõõm on otsego leikusse aial. Sest üks laps on meile sündinud, üks poeg on meile antud, kelle ölla peal wallitus on, ja temmale pannakse se nimmi: immelik, nouandja, wäggew Jummal, iggawenne isja, rahho würst. Temma juur wallitus ja rahho on ilma otjata Laweti aujärje peal ja temma kunningrigi peal. — Wata, se on mo sullane, jedda ma toetan; minno ärrawallitsetud, kes mo hinge mele pärrast on; ma annan omma Waimo temmale, ta sadas pagganattele koshut. Temma ei kışjenda, egga tõsta omma heält ja ei lasse jedda mitte wäljas kuulda. Rõhhutud pillirogo ei murra ta mitte katti, ja õhkuwat tahti, mis weel suitses, ei kustuta temma mitte ärra. Isšanda Waim on mind woidnud, ta on mind läkkitanud häddalistele head sannumed kulutama, need süddame polest rõhhutud parrandama, wangidele wäljalist põlwe kulutama, ja neile, kes kinnitsetud, täit

lahtilasjuist; kuulutama Jehowa meelepäralise aasta; ja neile, kes Sionis leinavad, jaatnia, ja neile andma, illo tuhha asjemele, röntustamise ölli leinamise asjemele, ja kitusse riet nukra wainu asjemele j. n. e. Kui ma Jesaia ramato 53. peatükki lugesin, ja Messiasse kannatamist tähhele pannin ning järrele mõtlesin, siis ma olleksin hea melega ommale õppetajat sowinud, kes mulle need sured sallajad asjad olleks ärraselletanud. — Kolmandama päwa õhtul sain Jerusalemma. Kui ma selle pühha llinna peale watasin, sai mo südda ligutud ja auandmisega täidetud. Se aulik ja illus tempel, kuulb kattussega paistab emale wälja, Sioni kants ja mürid omma suurte tuggewa tornidega, näitwad au ja illo, kellest innimenne ilma näggematta arwo ei woi sada. Ei ma mõista ütelda, mis mo südda tundis, kui pühha llinna sisse läksin, kunnin omma korterisse sain! Ülleannetumad lapsed jooksid möda ulitsaid, pillkasid ja narrisid keiki, kes möda läksid ja woõrad ollid. Kergemelega ja halbi wisil ehitud Judid, Roma rahwas ja Roma sõamehhed, kelle filmist uhkus ja kangus wäljapaistis, nenda et wois selgeste nähha, nemmad on meie isfandad ja wallitsejad; näggin ka preestrid ja kirjatundjaid. Agga se keik teggi mo süddamele kurbtust ja waewa ja ma ollin rõmus, et omma korterisse sain, kus armsad innimesed mind wastowõtsid ja minno wasto wägga lahked ollid. Nemmad juttustasid mulle Messiassest, kedda hütakse Jesusseks, paljo immeksannemisse wäärt asjo, ja iggatseminne Sedda nähha ja Demmaga räkida läks minno sees wägga sureks. Ma käisin ka paar korda Petanias, kus üks rikkas wend omma kahhe õega ühhes ellawad; need on wägga kidowäärt ja armsad innimesed, kelle jures Jesus saggedaeste õ-maia peab, kui Ta senna nurka tulleb. Selle pühha wenna nimmi on Laatsarus ja õddede nimmi Marta ja Maria. Nemmad wõtsid mind wägga sõbralikkult ja lahkeste wasto. Siin kuulsin õige paljo Jesussest, temma jummalikkust ollemissest, surest armastussest ja aulikkust teggudest; ja kui ma omma sowimist armsa sõbradele teada andsin, et tahtsin Jesusst üllesõtsida, kiitsid nad wägga sedda nou, ja Laatsarus kirjotas mulle ramato kasa, mis piddin Jesusse kätte wima.

Esimesesl Sebati-ku päwal hakkasin Kalileama pole minema. Kapernauma linna liggidal sain kuulda, et Jeesus Naatsaretti pole olli läinud omma emma jure woõraks; se römustas mind wägga, seäl woisin Temmaga kokko sada. Mo südda hüppas römo pärrast, kui selle kohha liggemale sain, kus Jeesus asset olli. Üks wanna hal mees juhhatas mind selle armsa maia jure. Kui üsna liggi sain, siis näggin ühhe wannapole naesterahwa, kes uksest joostes wälja tulli, käed laiale lahti, watas ülles taewa pole ja mahha ma peale ja omma ümberringi, otsego olleks ta mailma esimest korda näinud; ta nuttis waljo heälega, kitis ja tännas Jummalat römo öiskamisega. Ma sain pea kuulda, et ta ühhe minuti eest olli pimme sisse läinud ja selsammal filmapilgul näggiaks sanud. Nüüd läksid paljo haigid ja wiggasid selle maia sisse. Keige teiste seast näggin ühhe innimesse, kelle jallad ollid wälja pole kõwverasse kaswanud ja käis wägga waewa wisi karkude peal: sedda waest wiggast pannin hõlega tähhele ja tahtsin tedda selgeste tunda sada. Sedda aidati maiasse sisse, — ja kas sa woid sedda uskuda, armas Rabbi — sirge ja terve tulli ta monne minuti pärrast jälle wälja, wiiskas kargud ärra, jooksis, tännas ja kitis Jummalat. Nüüd ollin ma immet kül näinud ja mõtlesin immetelledes ja wägga ligutud süddamega: nisuggusid teggusid ei woi ükski innimenne, waid Loja üksi tehha. Ma tahtsin nende pimmedattest, jallutumattest ja haigedest, kes ukse ees seisid, läbbitungida, et selle sure immeteggia jure saaksin, agga se ei olnud woimalik. Wimaks peäsin taggant uksest sisse ja astusin tötuppa, kus mõnned nored mehhed puseppa tö kallal ollid. Kui neid sain terretanud ja omma nimme nimmetanud, andsin neile omma sowimist teada, et tahhan Jeesust nähha ja temmaga räkida. — Waikse ja lahke heälega ütles mulle se wannem pusep: minno õppetaja ja Jeesand on tännasest tööst wäsfind ja tahhab puhkada, ei sa wist tänna woi temmaga kokko sada; agga ta läks selle peale uksest wälja ja warfi temma järrele astus üks wägga auwäärt, puhata ja liht riettega naesterahwas tупpa. — Oh Rabbi! misuggune naene! temma waiksest, allandlikkust näust hiilgas fallaja au ja walguš wälja. Rabbi, ma olleksin

mahha heitnud ja kummardanud, agga temma hakkas minnuga wägga lahkeste räkima, ja need sannad ollid täis tarkust ja waggadust: ta juttustas mulle ka sedda luggu, et üks ingel taewast temma Poia sündimist temmale ennekulutanud, et Temma tõeste se tootud Messias on, j. t. s. *) Kui ta alles minnoga räkis, astus üks wägga illus ja lahke näoga noormees sisse, ja külma wärristus käis minno ihust läbbi, sest ma mõtlesin et se pididi Messias ollema; agga se ei olnud temma, waid üks temma jüngeritest, kelle nimmi Joannes. Se wiis meid rohhoaeda, kus Messias õhtuti istus ja ommakstega jutto aias. Meie astusime Temma liggemale; Temma toufis ülles ja tulli meie wasto. Rabbi! oh misuggune mees on se! Ta on kaunis pitk, pisut lahja ja kahwatand näoga, kollaka-pruni juustega, mis möda selga mahharippusid, hadde keskelt kahte jäusse jaggatud, koon ehk loug keskelt õnes, silma näggo pähkle karwa prunikas, ninna kongjas, su ja moffad wälja pole keratud, selged, läbbitungiwad, suggu punnakad filmad näitwad nago olleks ta praego nutnud, seäl jures näitab Ta lahke, agga kurb ja tõssine wälja, — nenda seisib Ta meie ees **). — Midda kauem Temma peale wadata, sedda en-

*) Wata järrele tulles luggudest mikspärrast meie Marjapäwa Jeesusse emma mällestusset pühhitseme.

**) Ehk sest kül meie õnsaksfamisset pisut kasso on, kui meie teame, kuidas meie Issand Jeesus omma allandusse põlwes siin ma peal on wäljanäitnud omma ihho kasso ja jumme polest, — sest kui se meile kassuks ja tarwis olleks olnud, siis olleks ta isse, ehk ommeti üks temma jüngeritest selle eest murretsenud, et meie ühhe selge ja õige pildi ehk kuio Temmast olleksime saanud, — siiski on armas, ommeti nattuke sest teada ja armada. Ma lodan, lapsed, et se teilegi rõmo teeb. Ja ses lotuseses tahhan teile ka omma unnenäggo juttustada, mis ma lapsel põlwes näggin, kui 8 aastat wanna ollin, ja kellest ma teile ramato eesotsas jubba nimmetasin. Kui ma ööd ja päwa omma issa furma pärrast nutsin ja kartsin, näggin ühhel hommikul unnes, mis mo ihho ja hinge wärrisema panni, ja mis ma ial ärra ei unnusta.

Ma näggin, ja wata, üks üks olli lahti tehtud taewas, ni kui Jakob taewa reddelit ja inglid näggi. (1 Mos. 28, 12.) Önnisteggia tulli mahha; üks walgus paistis mo ümber ni sure sel-

nam näikse temma pallest üht pühhitust ja au, mis temma jummalikko ollemist selletab ja on üllekräimatta. Temma watas minno peale ja wäggi käis Temmast wälja ja ma tundsin, et Ta minno ihho ja hinge läbbiwatas. Ma nitutasin ommad põlwed Temma ette ja kummardasin; agga ma tousin jälle üllesse. Nüüd ütlesin minna: Jesand, ma

gusstega, et mo filmad tuhniks läksid. Mustad pilwed katsid taewa lautust ja inglide passuna heäl hüdus keiki kohto ette, kes surrust üllestousnud. Minna nõrkusin ärra ehmatusse ja römo pärrast, ja tundsin otsego olleks wiimne kohto pääw käes olnud. Nüüd tulli Önnisteggia isse minno jure mo wodi ette, kinnitas mind wägga lahteste ja armsaste, ning lubbas mulle isfaks olla. Minna tundsin tedda temma naelte assemist kätte ja jalge sees ja küljehawast. Temma ihho olli ni selge, et läbbi paistis ja hiilgas, ja naelte assemed ollid esse punnased. Önnisteggia rided ollid sedda karwa, kui meie tedda ühhe tuttawa pilti peal näme, kus ta wiffertare peal istub. Temma silma waatminne minno peale olli tössine ja lahke, ma astusin Temma liggemale, ja andsin wärristes temma käele suud. Lihhase filmadega Tedda nähhes olleksin ma mahhalangenud, ja tedda auandes kummardanud, agga unnes ei sündind se mitte, waid ma seisin Temma ees ja mo südda tundis, mis ma ei moista ülleskräida.

Ma tundsin wägga maggusat önnistust ja römo, ma olleksin Temmale suud annud ja temma ümber jalge hakkanud, agga mo südda kelas mind sedda teggemast.

Se olleks minnust liig julgus, kui ma sedda näggemist üllemaks peaksin kui unnenäggo; agga siiski tunnistan, et se unnenäggo mulle Jesanda Waimo abbi läbbi wägga süggawasse hinge siisse sai muljutud ja on mulle mo süddame uendamisse ja pühhitsemisse tarwis sureks kassuks olnud. Nüüd minno mehhe ea sees on keige kuiode ja piltide seast se mulle keige armsam ja kallim, kus ma tedda nään risti lödud ja kibowitja kroon peas. Siis ma mötlen selle salmitesse peale: Oh Jesus, et so surma näggo, mo hinges paistaks iggawest! Oh et so lunnastusse teggo, ei kustuks ial süddamest j. t. i.

Kui nüüd Lunnastaja innimesse näggo jubba siin ma peal ni wägga kallis ja ülleskräimatta on, et meie sellefarnast kuio ei moista malida (2 Mos. 33, 20. Ebr. 1, 3.); agga mötleme, mis süggune ta siis nüüd taewas omma jummalikko au ja selgusse sees peaks ollema! — Oh kui sure jummalikko illo, au ja selgusse sees! — ja sesinnane ärrafelletud — Jummal, keige mailma walitseja — on meie wend! (Ebr. 2, 11.) Oh kummardage lapsed ja wannad! Kidetud olgo Sinna, kes ollid, kes olled, ja kes nüüd pea tuled. Amen! Hallelujja!

ollen nüüd ni paljo näinud ja kuulnud, et ma ennam ei woi kahhe wahhel olla, waid ussun tõeste, et sinna olled Messias. Arraräkimatta heldusse ja wäggewa heälega wastas Temma: Onnis olled sinna, et ja usjud. Minna wastasin: Mo süddame sowimine, Sind nähha ja kuulda, on mind seie saatnud, anna mulle andeks, kui ma Sulle ollen tülli teinud ja Sind polle lastnud. So raskest päwa tööst hingada. Temma wastas mulle: Minno hingamine ja rahho on se, et ma omma Issa tahtmist teen, ja temma tahhab, et keik, kes minno jure tullewad ja minno sisse uskwad, peawad õnsaks sama.

Mis minno südda siin jures tundis, armas Rabbi, sedda ei woi ma sannadega ülesrääkida. — Minno immekspanne minne ja süddame rõõm olli wägga suur. Paljo kallid sanno ja õppetussi rääkis Temma mulle, kellest ma praego weel arro ei sa. Temma ütles: Kui nisso iwwa ma sisse ei lange, ja ärra ei surre, siis jääb temma üksi; agga kui ta surreb, siis kannab temma paljo wilja. — Teiseks: Kes ial omma ello püüb hoida, se kautab sedda ärra, ja, kes ial sedda ärra kautab, se hoiab sedda iggawesse ellusse. — Ja jälle: Sunimesse Poial ei olle mitte, kuhho temma Pead woiks panna; minna tullin omma sisse, ja ommaksed ei wõtnud mind mitte wasto.

Selle aia sees olli pimme kätte joudnud; minna hakkasin omma teed taggasi minnema, ja Joannes tulli mind saatma. Se mees on Summala ingli sarnane; temma on täis armastust.

Teisel päwal reisisin ma Jerusalemma taggasi ja toime-tasin ommad asjad. Ni sagedaste kui ial wõisin, käisin Petanias nende armsa sõbradega jutto aiamaš Temmast, kedda meie hinged armastawad. Keik minno olleminne on Jeesusfega täidetud, ja ma ollen koggoni teiseks ja õnsaks innimesseks sanud, sest aiast kui ma Sedda nähha sain. Kes ial Temma lahked pallet on näinud, ei tahhaks ennam ial Temmast lahkuda, — nenda arwan minna, peaks igga innimessega ollema, kes Jeesusfega ükskord on tutwaks sanud.

Laatsarus hakkas pöddema ja jäi wimaks raskestes haigeks, ja temma öed ollid selle ülle wägga kurwad; agga nad ollid keif omma lotust Jeesuse peale pannud. Nad läkkitasid kässud Temma järrele, agga Temma ei tulnud, ja Laatsarus surri.

Meie leinaminne ja nut olli suur ja meie ei woinud arrosada, miikspärrast Jeesus mitte ei tulnud, omma söbra teweiks teggema. Laatsarust maeti mahha. Neljandamal päwal toufis rahwa seas jut, Jeesus olla te peal Petania pole tullemas. Warji wöttis Marta kätte ja jooksis Temma wasto, nattokestse aia pärrast tulli taggasi, ja räkis öele midagi tassakeste kõrwa sisse ja möllemad läksid ruttoga wälja. Meie hakkasime tagga järrele minnema ja näggime, et öed sedda ulitsad möda, mis Anatoli lähhäb, sure ruttoga edasi läksid. Nüüd saime arros, et Jeesus olli tullemas, ja pea näggime Sedda jüngritte ja hulga rahwa keskel meie pole tullewad. Ta räkis Laatsarusse ödedega ja olli kurwa näoga. Kui Ta meie liggi joudis ja ni paljo innimesi näggi nutwad, hakkas Ta isse ka nutma ja küsis, kuhho ollete teie tedda pannud? Nad wisid Sedda haua jure; nüüd nuttis Ta weel kibbedaminne ja ütles: töstke kirowi ärra! — Keif ollid wait, keif kuulsid ja waatsid, mis pididi sündima. Kui meie kirowi ärratöstisime, lehkas furno häis meie wasto. Se aias liig kärmast Martat ütles: Jeesand, temma haiseb jo, sest temma on jo nelli päwa haudas olnud. — Jeesus ütles temmale: Eks minna olle sulle ütelnud: kui sa usufsid, saaksid sinna Jummal au nähha? Jeesus watas nüüd taewa pole — oh minno Jummal, mis önnis waatminne se olli! — ja jummalikko auuga ütles Temma waljo heälega: Jeesa! minna tännan sind, et sa mind iggal aial olled kuulnud; agga se rahwa pärrast, mis siin ümber seisab, rägim minna, et nemmad uskwad, et sinna mind olled läkkitanud. — Nüüd sirrutas Temma omma kät haua pole wälja, ja hüdis sure heälega: Laatsarus! tulle wälja! — Oh armas Rabbi, mis tundis minno südda! Sure immeks-pannemisest ja ehmatusest olin ma nago nõrkend: sest

Laatsarus tuli selsammal filmapilgul hauast wälja, ni kui ta jalgust ja käsist furno mähkmettega olli mähhitud. Rahhoga ja tössifel näul, ilma et mingisuggust römo märki temma filmist olleks nähha olnud, ütles Jeesus: Peastke tedda lahti, ja laske tedda minna. Sa ei wõi arwata, kuidas se jummalik imme tö keikide peale mödus, kes sedda näggid. — Seal ei wöinud ükski filma muundamisese peale möttelda: Mitto sadda innimesteadsid, et Laatsarus töeste olli surnud, tundsid hauast furno haiso wälja tulleswad ja keif need on tunnistajad, kes tedda näggid Jeesuse hüüdmisese peale priske ja terwe hauast wälja tulleswad. Keif Jerusalemi olli sedda kissa täis; nüüd ei wöinud ükski ennam kahhe wahhel olla, et Jeesus se tootud Messias on; agga preestrid ja rahwa wannemad said wägga wihhaseks selle üle ja miks-pärrast? üsna kaddeuse pärrast. Nüüd nad ei wöiwatnud ennam aega, waid katsusid keif noud ärra, et Sedda hirmsa surma läbbi ma pealt ärrakautada.

Ma räkisin ka Laatsarusega pärrast temma üllesärratamist surnust, ja temma ütles mulle, et temma olla pärrast omma surma ühhe wägga sure wälja peal olnud, kus koido walguis paistnud ja kaks inglid, kes wägga armsaste ja lahkeste temmaga ümberkäinud, olla temmale üttelnud: Temma pidada aialikko ello sisse jälle taggasi minnema, ja se läbbi tunnistust andma, et Jeesus on tössine Jummal ja tootud Messias. — Muido on Laatsarus jälle nisamma söbralik ja lahke kui ennegi, agga saggedaste ka süggawa möttele sees ja kurwa näolinne j. n. e. j. n. e.

Mi paljo, armsad lapsed, selle kirja seest. — Teie ollete sest kirjast ommeti arwo sanud, mis ta tähhendab; agga kui teie weel mitte öiete ei tea, mis temmast peate arwama, kas ta tössi on woi mitte. Roh sedda küsfige wannema innimeste ja omma koolmeistritte käest järrele, kül nemmad teile hea melega omma jäggo selletawad; agga keige parrem selletaja ja koolmeister on Jeesuse Waim—palluge agga temma käest õiget tarkust.

Armas Jummal on lasknud sündida, et selle kulutusese

kinnituseks, mis pühhad Apostlid meile kirjotavad, ka Jüda rahwa luggude kirjotaja Josefus ja teised, kes sel aial ellafid, piddid ommad tunnistused ka weel senna jure liisama. Need on kül Apokriwa kirjad, agga ommeti wäärt ja head luggeda, ja parrako, lihhalik innimenne loeb neid kognoni surema isfo ja armastusega, kui Jummal ilmutamesi pühast kirjast. — Ehk kül innimesed paljo ekfiwad ja saggedaste walledawad, — süiski peame ka innimeste tunnistust wastowõtma selle järrele, mis Apostel (1 Joan. 5, 9.) kirjotab: Kui meie innimeste tenistust wastowöttame, süis on Jummal tenistus surem. Agga Jummal ei olle mees, et ta peaks walledama, egga innimesse laps, et ta peaks kahetsema; kas temma peaks ütleva ja ei peaks teggema? ja peaks ta räkima ja ei peaks sedda töeks saatma? (4 Mos. 23, 19.) Jesus ütleb: Kunni taewas ja ma hukka lähhäb, ei lähhä mitte hukka käsust, mis keigewähhem kirri, ehk tähhefenne on, senniks kui keik sünnib. (Matt. 5, 18.) Sepärast, armsad lapsed, minna pallun teid, katsuge holega pühha kirja, katekismust ja kallist laulo ramatut luggeda ja neid tähhele panna. Sest Jummal sanna on ellaw, ja wäggen, ja terrawam kui ükski kahhetervane moök. (Ebr. 4, 12.) Se tahhab ka teie weikesse süddame sees omma wägge üllesnäidata ja teid targaks tehha (Paul. 119, 99.) ning teile olla õppetuseks, nomimiseks, parrandamiseks, juhhatamiseks, mis õigusfes on, (2 Tim. 3, 16.) ja teie sate wimaks õiget usko kätte, et Jesus Kristus se Issand on Jummal se Issa auuks. Sellesammale olgo au, kitus, wäggi ja auustamine iggawesest aiaf iggaweste. Amen.

Woh, armsad lapsed, nüüd ollete jubba nattoke luggenud, mis minna süddamelikkust armastusest, teie rõmuks ollen kirjotanud. Agga egga teie weel woi arwata, mis nou mul teiega on ja mis asja peale ma teid tahhan õiete juhhatada; järrel tulleva kirja seest peate sedda teada ja kuulda sama. Agga enne kui sedda hakkame luggema, aia gem und filmist ja laulgem ühhest suust ja süddamest:

W.: 201. Keit kallis hinge õnnistus (114).

Kui meie Issand Jesus Krist
 Siin ma peal alles ellas,

Siis olli Lemmal teggemist,
Kui näggi meid keif hädas:
Tal põlnud rahho päwal, ööl,
Waid meie heats olli ikka tööl
Ja täitis Jesa kasko.

Käis ümber maiast maiasse
Siin waese orja näul
Ja otsis waesi hingesi,
Kes önnistusse noul
Ta järrel' ootsid iggati' des
Ja ihho, hinge hädä sees
Said parrandud ja terweks.

Seäl nori, wanneru talluti,
Ja wotide peal fanti;
Keif Lemma 'armul' pakkuti,
Ta jalge ette pandi:
Siis teggi terweks haigusfed,
Ja alwatud ning wiggased
Said Lemma wägge tunda.

Sinna waene laps, kes sa ehk haige wodis, woi surma hädas sedda salmi kuled laulwad, — wötta ommale usso-
finitusfeks, et Jesus tänna sesamma on, ja woib ka sind aidata, ja terweks tehha. Meie Jesus on tänna sesamma wäggew, ja se keige parrem arst, kes meie hädä nääb, ja igga silmapilgul walms on meid aitama, kui meie tedda süd-
damest ja uskus appi hüame. Ma woiksin teile tuhanded tössifed märgid temma heldusfesi juttustada, agga ruum on kassin. Ja kes kaarnad kuleb, ja neile toidust annab, —
felle käed on ikka walms innimesse lapsese appi tulla, olgo mis hädä sees ta on. Lasse, kallis laps, ommale ette lug-
geda, mis siin ramatus palwes ollen üllespannud.

Et sinna lapsesf sabid pühhad kirjad tunned; need noiwad sind targaks tehha õnnistusfeks usso läbbi, mis Kristusse Jესusse sees on. 2. Tim. 3, 15.

Minno jüddamest armastud lapsed!

Jesus, teie Jēsand, terretago teid keiki, ja kinkigo teile head terwist ja rõmust sannakulelikko meelt ja lapse süddant! Ma pean teile ütlemä, et minno südda praego, kui teile sedda järgmist kirja hakkän kirjotama, mitte ni rõmüs ei olle, kui esimesse kirja lõppetüffel olli. Sa kas teate mikspärrast? Minna kardan, et teie sedda kirja, mis nüüd tulleb, mitte ni sure hole ja rõmoga ei sa tähhele pannema kui esimest. Minna tean, et teie pišfukeste innimeste seas, paljo neid on, kes mitte õige töšfidusfega töe asja ei kule egga loe, waid üksi sedda hea melega loewad ja kuulwad, kui neile middagi udi ist saab juttustud. — Agga lapsed, ma ütlen teile, kui teie luggu nenda on, siis ollete alles efsitusse te peal, ja meie surematte innimeste kohhus on teile ütelda, et teie nisugguse melega omma armast Önnisteggiat mitte ei auusta, waid tedda wägga kurwastate. Egga teie ommeti ni rummalad ei olle, et teie ei moista, mis ma teile ütlen. — Kui sedda kirja kaugemale loete, siis leiate warfi, et ma teile polle liig rasکید түккisi öppida egga wägga kõwmaid pähkliid närrida annud. Mis teie siin loete, sedda on teile öppetajad ja koolmeistrid wist jubba ennegi öppetanud ja juttustanud, ja et se mitte raske ei olle arro sada, selle tarwis on pühha kirri minno tunnistaja, sest se ütleb, midda noremalt ja warreminne teie Kristusse lambofessfeks sate, sedda önsam ja parrem on teie lapse põlli ja pärrast ka kui wannemaks sate; agga teil on keige esmalt tarwis, et Summala sanna moistma sate. Ma pannen teile öppetusfeks ette wagga Timoteust, pühha Paulusse kōli last. Paulus piddas temmast wägga paljo luggu. Sa on tedda

isfeärranes auustanud; on temmale kaks wägga illufat ramatut kirjutanud, mis piibli ramatusse meile kalliks mällestusfeks üllespandud. — Agga sedda woib isfegi arwata, et se mitte foggematta ei tulnud, et Timoteus Ewangeliumit ni sure wäega omma süddames laskis tööd tehha ja waggaks lapsfeks sai. Ta olli läpsest sadik pühha kirja luggenud ja sedda jubba armastama hakkanud, kui ta alles pissoke poisifenne olli. Ta kas teie teate, kuidas tedda selle jure juhhatadi? Noh, Apostel Paulus, temma waimolif isä ja koolmeister, juttustab sedda meile 2 Tim. 1, 5. Weikesse Timoteusse emma-emma — kes teie seast teab temma nimme nimmetada? ja temma armas wägga emma on temma esimesesed juhhatajad olnud. Oh lapsed, mis suur arm on se, kui Jummal meile waggad wannemad on kinninud. Kui õnnelik wois weike wägga Timoteus olla, kui wanna emma-emma Loide tedda omma sülle wöttis ja nüüd hakkas temmale neid illufaid, kallid luggusid piiblist juttustama. Mõnda ja mitto õhtut on armas lapsoke seäl istunud ja pealt kuulnud. Kuidas teggi weike Timoteus ommad kõrwad pärrane lahti, kui temmale rägiti Paradisi aeast, kui kenna ja armas seäl olnud ja kuidas Adam ja Ewa ni õnnelikult seäl ellanud, agga kuidas kurrat, se wanna maddo, nende süddamed taewa Isä käest ärrawarrastanud ja kuidas nemmad seddamaid on pidant surma surema ja wägga willetsaks ja õnnelumaks sama. Kül se on wist temma süddamest läbbi käinud, kui kulis, et armas Jummal üht Dnüsteggiat lubbanud läffitada, kes wanna mao Pead tahhab rõhhuda ja keif pattused õnsaks tehha. Mõttelge agga lapsed selle peale, misjugguse tähhelepannemisfega weike Timoteus sedda on kuulnud, kui wanna emma-emma temmale weel juttustas waggast Abelist ja jummalakartmatta Kainist, kes omma wanna surnuks löi, ja sest hirmsast weeupputusfest, kus pühha wihhaga Jummal keif kurjad ja jummalakartmatta innimesesed wee sees ärraupputanud. Kui ta siis kulis Abraami usfust ja sannakuulmisfest Jummal wasto, waggast Josefist, sedda kurjad wennad ärramüsid ja kes pärast omma wennad nalja surmast ärrapeästis; kui ta kulis rägitarwad weikesest karja poisist Tarwetist ja surest Koljatist;

oh kuida wois temma südda immekspannemisega täidetud sada, ja wist olli temma melest nenda, otsego olleks ta neid pühhaid sündinud asjo isse omma filmaga näinud. Meie woime arwata, misugguse himmoga temma luggema õp-
pis, et isse woiks neid kennaid luggusid sest pühhast rama-
tust ülesotsida ja luggeda. Ja ta sai ka peagi ramato
luggejaks, misparrast siis Paulus ütleb: Et sinna lapses-
tadik pühhad kirjad tunned. Arwage seie jure weel, et Ti-
moteusel mitte üksi wagga emma-emma, waid ka üks wag-
ga wagga emma, Einike nimmi, olli, kes omma usklikko pal-
wedega pühha kirja luggud ja õppetused on kastnud. Nenda
on weikesse Timoteuse südda wagga armsal wiisil Õnnis-
teggiale walmistud. — Lapsed! eks sest olle teile tunnistust
kül, et teie ka jubba wäetima lapses põlwes peate Õnnisteg-
giat otsima; Õnnisteggiat armastama õppima ja tedda te-
nima. Oh minno armsad lapsed, agga ma tean tõeste, et
paljo teie seast ni wagga roppud, ülleannetumad, ni wagga
uhkuse kurjast waimust ja keige pahha asjadest on otsego
arrasõdud ja läbbi ja läbbi rikkutud, et teie ennam ei woi
egga tahhagi omma armast Jesust palluda, et teie Jummal
sannast ühtegi ei holi ja sundmuse parrast agga weel kir-
riko lähhäte. Se teeb minno süddame wagga kurwaks. Kui
teie nüüd aegsaste parremaks ei sa, wannas põlwes on se
weel rassem, ja wagga paljo surewad omma pattude sees,
separrast et nad novelt pattust ei pöörnud. Wõtke ommeti
Jesuse parrast, omma wannematte parrast ja omma hin-
ge õnnistuse parrast meie palwed kuulda, ärge jäge mitte
ni külmaks ja tuimaks, ärge pidage omma jummalikko kuts-
mist alwaks, teie ollete paljo surema ja aulikkuma asja tar-
wis kutsutud, kui mailma lust ja rõõm on. Kas teie ei
tahha ühtegi ommast aulikkust seisusest hoida. — Misk-
parrast teie siis muido omma sure suggu, au ja rikkuse
peale uhked ollete ja üks tahhab üllem ja targem olla, kui
teine. — Agga ni kaua kui teil Jesust ei olle, pudub teil se
keigesurem hinge au ja tarkus, ja teie tahhaksite keige alwe-
ma sandiga ükskord wahhetada, ni kui rikkas mees waese
Laatsarussega.

Oh lapsed! mis rõõm saab se ollema, kui meie ükskord

fenna wägga illusa, auulikko taewariki, armsa Jefuse jure lähäme ja kui siis paljo, paljo lapsi weel meie järrele tul-
lewad ja meie siis seltsis ennast römüstame ja omma ar-
mast Snnisteggiat ühheskous iggaweste kidame! Isfand
önnistago teid siin aialikkult ja seäl iggaweste.

Teine kirri.

Armsad lapsed! Teie ollete esimesse kirja sees jubba
nattoke kuulnud meie armsast Snnisteggiast ja temma imme-
teggudest, mis ta mehhe põlwes teggi, teie tahhate ommeti
ka middagi temma lapse põlwest teada sada, ja tähhele-
panna, kas teie seält ka sedda leiate, kust woite tunda, et
ta töeste se on olnud, kes pididi tulles, üks õppetaja Sum-
malast läffitud — mailma Lunnastaja. Kui teie omma
Testamenti ramato kätte wöttate ja seält seest loete, mis
temma sündimisest on kirjutud, siis leiate teie, et seäl jures
sured immeasjad on ettetulnud, mis ühhegi innimesse sün-
dimisse jures polle nähtud ja need immeteud tunnistawad
teile temma surust ja au. — Temma sündis weiste lautas
ja söime olli temma kätki; agga üks ingel tulli taewast
mahha ja kulutas karjastele õsel wälja peal, et ta olli sün-
dinud, ja nenda kui se neile kulutati, nenda leidfid nem-
mad ka.

Evangelist Matteus juttustab meile: Agga kui Jefus
olli sündinud Petlemmas, siis tullid targad hommikomaalt
Jerusalemma, ja ütlesid: „Kus on se sündinud Juda rahwa
Kunningas?“ Needsinnatsed targad ehk õppetud mehhed,
tullid kaugelt maalt, ja käisid ühhe tähhe järrele, mis nende
eel käis, kunni temma tulli, ja seisis kohhe seäl ülleweel, kus
se lapsokenne olli. Need paggana targad Persia maalt, käi-
sid Summala saatmisse al pitka teed, 300 pennikoormat ehk
2100 wersta, et sedda lapsokest Jefust leida, temma ees

ommad põlved nikkutada ja kummardada ja omma warrandusfest temmale anda kulda, wiroki ja mirri. Kes on se lapsokenne, kelle sündimine ni mitme immeteggudega saab auustud, ja kelle waewalinne kätki Jummala au paistusfest wägga selgeste hiilgab? Keddä ussume **meie tedda ollewad?** Temma on se, kellest kirjutud on: „Algmisfes olli se Sanna, ja se Sanna olli Jummala jures, ja Jummal olli se fanna.“ Temma on se, kes pärrast tuult ja tormi waigistas, kelle fanna tuled ja weewood wõtsid kuulda, kes pimmedad näggema, kurdid kuulma, jallutumad kääma teggi ja waestele armoõppetust kulutas. Temma on se, kes isse-ennesest tunnistas: „Minna ollen tulnud otsima ja õnsaks teggema mis ärrakaddund on“; ja kelle peale ristia Joannes näitas nende sannadega: „Wata, se on Jummala Tal, kes mailma patto ärrakannab.“ Jah temma on se „Tal, mis on ärratappetud, ja on wäärt, et ta wõttab wägge, ja rikust, ja tarkust, ja rammo, ja auustust, ja au ja kitust.“

— Meie leiame Jesusse lapse põlwest weel ühhe teise sündinud asja, mis ka wägga immekspannemisfe wäärt. Kui temma nellikümmend päwa wannaks sai, wiis emma tedda Jerusalemma templisfe, et ta tedda pididi Jssanda ette seadma. Agga sel aial olli ka üks wagga ja jummalakartlik wanna mees Jerusalemmas, Simeon nimmi, kellele pühha Waim olli teada annud, et temma ei pidand mitte surma näggema, enne kui ta pididi Jssandat Kristust nähha sama. Sefinnane tulli ka pühha kotta otse sel tunnil, kui Josep ja Maria selle lapsokesse Jesussega fenna tullid, et nemmad temma pärrast pididid kässoõppetusse kombe järrele teggema. Sa kui wanna isfaks lapsokest näggi, wõttis ta tedda omma kätte peale, ja kitis Jummalat, ja ütles: „Jssand, nüüd lasjed sinna omma sullast rahhus ärramiina, nenda kui Sa olled üttelnud; fest mo silmad on sinno õnnistust näinud, mis sinna olled walmistanud keige rahwa nähhes, walgusfeks, pagganad walgustama, ja omma Jssraeli rahwa auuks.“

Dns se nüüd se tootud Messias, se wäeti lapsoke ühhe waese alwa naese süles ja kelle mees üks paar turteltuikesfi, ehk kaks tuide poega weikesse korwi sees kannab, et neid pididi Jssandale ohwiriks andma, kässoõppetusse järrele? —

Oh, misfuggune immewäärt näggeminne on se! Meie watame ja kumardame Jummalala imme armo tööd, kuidas siin keige surem allandus keige kõrgema auuga saab ühhendud! Saewas annab male suud — mailma Loja saab wäetimaks ja pealegi keige waesemaks lapses! Eks se olle Jummalala imme arm! Jah, armsad lapsed, se lapsokse seal söimes, kelle auuks inglid Hosianna laulwad, kelle ees waesed rummalad karjatsed ja sureste kolutud targad ühtlase ommad põlweid nikkutawad ja kumardawad — se lapsokse wagga jummalakartlikko Simeoni kätte peal, kes römo ja öiskamisega hüab: „Müüd lassed sinna omma sullast rahhus ärraminna“ — se on se tootud Messias, Jummalast läkkitud ja wõitud mailma Snnisteggia, kelle sees prohwetit Jesaia enekulutamine on töeks läinud, kes ütleb: „Üks laps on meile sündinud, üks poeg on meile antud, kelle ölla peal ta wallitsus on, ja temmale pannakse se nimmi: immelik, nõuandja, wäggen Jummal, iggawenne isä, rahho würst.“

Jah lapsed, ka teile on Snnisteggia sündinud. Eks teie ei tahha ka öiskades hüda: „Hosianna! kidetud olgo kes tulleb Jssanda nimmel.“ Eks teie ei tahha keige õnsa Jummalala lastega ühhest suust ja süddamest öiskada: „Au olgo Jummalale kõrges!“ — Ärramõtlematta suur olli wistist taewa inglid rööm, kui nemmad wäljal sedda kitust laulsid. Kui wägga täis õnnist römo wöis nende südda ölla, sedda tundes, et esimesesed sadikud ollid, kes ma peal Jesusse sündimist pididid kulutama. — Mõtleme selle ülle järrele, kui üks meitest peaks se esimenne ollema, kes üht teadmatta römosanna peab wäljalaotama, kui wägga siis meie heäl kõllaks ja südda tuffsaks. Misuggust römo sawad tännini weel maitsta keik Jummalala rigi töteggiad ja misjionärid. — Kallid lapsed, teie nõdrus ei lubba mitte nenda wisi omma Jssandat tenida, agga süski wöite abbiks ölla, et pagganatel, kes weel pilkases pimmedas ellawad, ka Jöulud hakkaksid paistma, kui üks künal pimmedas paikäs. Jah, lapsed, palluge, palluge nende kuesaija miljoni pagganate eest, et ka neile ärralunnastamisäse pääw tulleks, ja se koidotäht nende süddamesse töuseks, kellest apostel Petrus rägib. (2 Peetr. 1, 19.) — Halle kül on kuulda, kui hirmsal wisi pagga-

nad, kes istwad pimmeduses ja surma warjus ilma õnnis-
tusse tundmiseta, mis on pattude andeks andminne, omma
ebbajummalaid teniwad. Tallinna Missioni-lehhe sees on
mitto neist luggudest üllesse pandud. Oh se suur õn, et
teie, lapsed, Temma ihho liikmed, ja selle pärris osfa ollete,
kes 1860 aasta eest, kui wäeti lapsoke ühhes sõimes Pet-
lemma linnas maggas. — Laulame siis selle peale mötteldes:

(Ommal wiisil.)

Waike ö!
Õnnistud ö!
Keik on maas rahho sees,
Josep walwab, ja Marial weel
Hingab Jesuke põlwepeal.
Magga, pattuste rööm.

Waike ö!
Õnnistud ö!
Inglid heäl wälja peal
Laulab römustes: Halleluja!
Annab teada karjastel ka
Kristus sündinud teil.

Wata, lautas sõimes
Hingab Jesuke
Wägga alwas mähtmes —
Meie kaunike.

Emma süles maggab
Wäeti lapsoke;
Siiski Temma kannab
Maad ja taewasike.

Ta su alles weike,
Ei wõi räkida,
Ilma ello päike
Nõdder, rammota!

Inglid kulutawad
Nõmo karjastel,
Kites teada andwad:
„Kristus sündind teil!“

„Se teil olgo tähheks:
„Teie leiata
„Tebda sõimes mähtmes!“
Se on imme tö!

Jesus Kristus on Jummal Poeg, ja temma pärralt
on Jummal au ja wäggi. Tebda kummardawad inglid ja
waggad innimesed, kedda Jummal seks ärratanud, andwad
temmale au. Temma tulli mailma sisse innimesi patto
needmisest ja surma kartusdest peästma ning meile õnnistust
ja rahho toma; agga ta pididi Jummal, se Issa, armo
nõu järrele keige alwemas ja waesemas põlwes sündima.
Temma emma, ni kui temma Jummalast ärravallitsetud
kasso-issa, ollid waesed ja alwad innimesed. Temma sün-
dis weiste lautas ja maggas sõimes.

Dh kui palju headust, hõlekandmist ja laitsemist ollen minna omma lapselapsele sanud, mis armsa Jeesusele mitte ei olnud! Ja minna ollen süüski üks pattune ja kurri laps. Minna tännan sind, armas Lunnastaja, et sa ka minna heaks üks wägga waene ja mahhajätud lapsokk olled olnud.

Waatke, armsad lapsed, Jeesus meie Lunnastaja sai wägga noorelt takkakuusatud. Kuningas Herodes hakkas tedda wihtama ja tahtis tedda ärratappa. Temma katsumus keif karwalusjed ärra, et omma kurja nõu korda sata. Jeesuse wannemad pidid sepärrast ärrapõggenema wõera male, et sel kallil lapsokkesel ommeti seal wõis rahho olla. Armsad lapsed, et tundke sedda rõõmsa tännoga Jummalaga meie Iskanda wasto, et teil temma armo läbbi, keige wäetima lapse põlwest sadik tänna päwani hea ello on olnud. Teil polle kartust egga mingisuggust wigga olnud nisugguste hirmsa kurja innimeste pärrast, kes teid olleks tahtnud ärratappa. Teie armsad wannemad ehk teised head innimesjed on suurt hoolt ja murret teie pärrast kannud, kui alles wäetimid ja nõdrokesjed ollite, et teil mingisuggust hädda egga waewa polle sündinud. Teie ollete rahho sees ülleskaswanud, egga polle teil tarwis olnud omma wannemate maiast ärrapõggeneda. Et tundke sedda, tännage Jummalat selle eest, ja laske endid se läbbi ärratada, waggaiks lapsiks sada.

Rahheteistkümnne aastane Jeesus.

Mis teie lapsed armate, mis Jeesuke nende aastade sees on teinud, fenni kui ta 12ne aastaseks sai? — Meie ei kule temmast ühtegi muud, kui agga ni palju: se lapsokk kaswis, ja sai kangeks waimus, täis tarkust, ja Jummalaga waim olli temma peal ning innimestel olli temmast hea meel; — ennam ei tunništa Ewangelistid temma lapse põlwest mitte üht fanna. Sest wõime meie märko wõtta, kui wagga ja pühha temma ello ja olleminne on olnud, kuidas temma omma wannemate fanna kulis, ja ial wasto ei tõrkunud, kui pidid omma wõerast iska Josepiti tö jures aitama, temmale löuneks koddunt ehk toa jurest tö paika süa ja jua wima, mis ar-

mas emma olli walmiſtanud. — Ma nään waimus, kuida ta holega laastusi korjas, mis Jofepi hõõwliſt mahhakukufid, ja wiis neid ommale koio kedu tarwis tuld ülleſtehha. Temma polnud mitte uhke egga laiſſ ſedda teggema, ni kui parrago meie päiwil mõnni tallopoia pois ei wiitſi egga tahha uhkuſſe pärraſt muud tehha, kui möda wälja ja metsa joosta, liblikaid finni wõtta ja linno peſſaſid rikkuda ja mõrtsuka wiſil waesi lomi hukkada, ning linno poiad emma warjo ja kaitſmiſſe alt ärra wia.

Se laps Jeſus ſowis iggaühhele head, ka waeste lo-
made waſto olli ta armolinne ja ei teinud neile waewa. Temma ei olle mitte teiſte laſtega riidlenud, egga neid lõ-
nud. Temma polnud kadde, ja ei ſõimand egga wihkand ſeddagi, keſ temmale melehaigufi woi mingiſuggufi pahha teggi, waid ta nomis targaste ja mõiſtlikult teiſi lapsi, keſ roppud ollid ja riidleſid, ja ei pidand niſugguſtega ial ſõbrufi, waid hoidis ennaf neif emal wagga laſte ja Sum-
mala fanna armafajatte pole. — Temma ſüdda olli ikka kurb keige pahha aſjade ülle, mis ta igga pääw kulis ja näggi; agga ta olli ka täis tänno ja kitufi keige hea andide eefi, kellega Jeſa taewas tedda römufiſtas. Ei ta jätnud ka ſeddagi innimeſt tännamatta, keſ temmale head teggi; agga lõpmatta olli ta palwes, ja ta ſüdda põlles täis armafufi Jum-
mala omma Jeſa waſto taewas. Menda kaſwas Jeſus tarkuſſes ja pitkuſſes, ja armufi Jum-
mala ja innimeſte ju-
res. (Luk. 2, 52.)

Wägga warratſelt ja nowelt ſai arwalikkufi, miſſuggu-
ſed ſured waimo annid, miſſuggune tarkufi ja himmo Je-
ſuſſe hinges Jum-
mala fanna järrele olli. — Kuſt leiame nüüd Jeſuſt, kui ta 12ne aafane olli, ja omma wannemat-
tega eſſimeſt korda Paſa-pühhiſ Jeruſalemma tullu? Kas ta läks möda uliſaid jookſma, illuſaid maiaſid ja podiſid waatma? Jeruſalem olli ſel aial wägga suur ja illuſ lin, kuſ paljo nähha ja kuulda olli, mis kuſkil muial ei olnud. Ja meie wõikſime arwata, üks noor poiſike, kui Jeſus, al-
waſt ja kõrwalifſeſt linnaf, kui Naatſaret, kuſ ikka keif aſjad wanna wiſi peal ja ammogi tutwad ollid, olleſ wõinud ni uhket ja auulikko linnaf ommeti korra läbbi joosta

ja keik järrele wadata, mis seal nähha olli, olleks wõinud mitmel wisil ennast rõmustada, mailma lusti ja rõmo taggaiaida ja keiki uhkeid ja kennaid asjo, mis filmi putusid, läbbi wadata. Kui mitto teie seast olleksid sedda teinud, ja keik parremad asjad ärraunnustanud? Agga Jesus ei teinud mitte nenda. Sedda leiame meie pühast koiast. Seal on temmal keige armsam olla. Olgo kül lin ni illus ja kenna kui tahhes, olgo seal keiksuggusid asjo nähha, mis pattuse filmale himmo tewad, temma ei holineud neist, egga möttelnud nende peale. Temma peab ja on ka hea melega ses, mis temma Issa pärralt on.

Kui teie nüüd tahhate jubba lapsepõlwes Jესuše sarnatseks sada, siis peate, ni kui temma, kirrikut armastama hakkama — hoolsaks kirriko käiaaks sama — teie üllem rõõm peab ollema pühhas koias käia. Dawet ütleb: „Jehowa! ma armastan so koiä elloasset ja sinno aumaia paika.“ Ja teiseks: „Ühhe asja ollen ma Jehowa käest pallunud, sedda ma otsin, et ma saaksin jäda Jehowa kotta keige mo elloaia, et ma saaksin nähha Jehowa löbbusad wisid, ja temma templis neid järrele arwada.“ Misuggust süddamelikko armastust pühha koiä wasto peate teie ka ommale Jესuše käest pallama. Mõnned mötlewad kül, lapsi polle tarwis kirriko kasa wõtta, sest et nemmad ommeti seal middagi ei mõista, waid seggawad ja tüllitawad wannemaid. Parrem wõib neid koiä jätta, ehk lasta ulitsa peal mängida, kunninad wannemaks ja targemaks sawad, ja õppiwad kirrikus rahhul ollema! — Agga minna ei pea sedda mitte õigeks, waid arwan teist wiisi. Armas Summal ütleb: „Minna armastan neid, kes mind armastawad, ja kes mind warratselt otsiwad, leidwad mind.“ Norelt õppitud, wannalt tehtud. Waggadus ja jummalakartus ei olle mitte üks asji, mis isseenneses kätte tulleb. Se peab õppitud ja pealegi norelt õppitud sama. Midda noremalt meie ühte asja õppima hakkame, sedda kergemaks ta lähhäb; agga midda kaueminne aegä widame, sedda rassemaks ta lähhäb. Kes mitte lapsesit sadike kirrikut ei hakka armastama ja rõmoga Summala koiä käima, se käib, kui ta wannemaks saab, ennamieste ifka õölatte nõu järrel, seisab pattuste te peal ja istub pilkajatte

kildas. Sepärrast, armsad lapsed, minge omma wannemat-tega kirriko — kirriko, fenna kutsub teid Jeesus, fenna on temma teie ele läinud. Agga oh, kui paljo meie lapsi ei olle selle asja polest koggoni armsa Jeesuse sarnatsed! ja mis weel halledam on: nad ei tahhagi seks sada. Nisuggustel ei olle kirriko käiminne mitte lustiks ja rõmuks, waid ennam koormaks. Nad jäwad enneminne koio, kui wannemad kirriko lähwad, et siis feelmatta wõiksid teiste wallatuma lastega möda ulitsaid joosta, ehk wee sisse ehk jeä peale minna, ehk mõnne mu pahha töga omma aega wita. Agga kui saggedašte tulleb nisuggušte wallatuma ja kurja lastele jubba siin ma peal raske Summala nuhtlus kätte! Kui saggedašte sattuwad nemmad hädda sisse, sawad õnnetumaks omma ello aia, ehk surredad enne aego äkkilist ja õnnetumat surma. — Ma tahhan, armsad lapsed, mitme saea nisuggušte Summala nuhtluse seast agga ühhe juttustada, neile hirmo märgiks, kes kurjal kombel Jeesanda päwa teotawad: Ühhe waese lesse naese kaks poega, üks kueteiškümne, teine neljateiškümne aastane, läksid ühhel pühhapäwal omma toa liggidale jeä peale sõitma. Enne kui weel toast wälja läksid, pallus emma neid, ennesega kirriko tulla, ja kui nad jeä peal ollid, ütles naber, kes möda läks, et jeä õhuke ja wõib hõlpsaste katki minna, ja weski olli wägga süggaw. Agga oh hädda, ei aitant wagga emma nomiminne, egga naabri ütleminne, — poisid ollid sannakuulmatta. Nattukesse aia pärrast murdis jeä katki, ja hirm on üteldes, nad uppused ärra! — Sel wiisil said need hingamisse päwa teotajad Summala kohto järje ette kutsutud, kes ütleb: „Mõtle hingamisse päwa peale, et sa sedda pühhitfed.“

On kegi teie seast hingamisse päwa ni kõlwatumal wiisil teotanud, se ärgo wiitko aega, waid pallugo armsa Summala käest ommad raskest pattud andeks, ja hakkago temma Waimo abbi läbbi hingamisse päwa pühhitsema ja jummalakartlikko ello ellama. Mõtle allati; armas laps, pühhapäaw on Summala päaw, ja peab sepärrast pühhaks petud sama. Sel päwal pead sa ommad koliramatud kõrwale pannema, pühha kirja ja muid armsaid ramatuid luggema ja kui Summala tenistus peale hakkab, wannemattega kirriko

minnema. Püa selle asja polest holega ja keigest hingest Jeesuse jälgede sees käia ja temma tahtmist teha; ja kui kirjad sõbrad sind püüdwad awwatelleda ja eksitusse te peale fata, ehk so omma südda tunneb pühha kirja õppimisest ja kirriko käimisest tüddimust, siis ütle agga warsi: Jeesus on mulle õppetuse margiks — mis temma teggi, tahhan minna ka teha. Jeesus läks omma wannemattega pühha kotta. Minna tahhan temma järrele teha; sest se on löbbus ja armas nähha, kui ma omma armsa isä ja emmaga Summala kotta lähhan.

Sah, lapsed, õppige kirrikut armastama, et teie Lawetiga wöite öölda: „Minna römüstan ennast, et minnule ööldakse, meie tahhame Jehowa kotta minna, ja meie jallad peawad seisma sinno öue wärrawattes, oh Serusalem.“

Agga, armsad lapsed, teie ei pea mitte üksi kirriko käimisest polest Jeesuse sarnatseks sama, waid ka õppima nenda kui Temma

Jummalast ja Jummalala sannast römo tundma.

Et teie holega ja hea melega kirrikus käite, on öige ja hea ja kido wäart, agga sest üksi ei olle mitte kül. Kirrikus peate weel middagi teggema ja kuulma, ja sest on paljo luggu, kuidas teie sedda tete ja kulete. Mis teggi Jeesus Serusalemma templis? Meie loeme pühhas kirjast, et temma wannemad tedda sealt leidsid kesk õppetajatte seast, neid kuulmast ja neid küsimast. Mis ta teggi pühhas koias? Ta külis Jummalala sanna. Agga kuidas ta sedda külis? Sure hole ja tähhelepannemisfega, sest ta küsis, mis ta öiete ei mõistnud. Mis se meile tunnistab? Et ta Jummalala sannast römo tundis ja et temma üllem murre olli Jummalala sanna õppida. Ja se olli öige. Agga nüüd on paljo lapsi ja wist teie hulgas ka nisuggusid, kes ka selle asja polest mitte armsa Jeesuse järrele ei te; kes sest, mis kirrikus kulutakse ja tehakse, suggugi ei holi; kes mitte ei laula, kui teised innimesed laulwad, mitte holega ei kule egga pallu, kui teised palluwad; kes mitte tähhele ei panne, mis õppetaja kantkli peal kulutab, waid enneminne ümber-

waatwad, et nähha saaks, mis rided teistel ümber on, kuidas se ehk teine wäljanäitab, kas temma kuub ehk kleid, kühbar ehk tanno ue woi wanna modi järrel tehtud, kas temma räätki illus on woi mitte; ja Jõulo pühjade aegas, siis mõtlewad agga üksi nende mitmesugguste finkituste ja andide peale, mis nad weel lodawad sada, ehk jubba on sanud. Kas wõime nisugguste holimatta ja kergemeleliste lastest üttelda: neil on lust ja rõõm Jummala sannast? Ei koggoni mitte! Agga se polle koggoni weel mitte keik sü ja eksitus, mis Jesus meie lastest peab näggema, ja mis peale ka meie süddame halledusfega peame waatma. Wägga paljo on neid, kes mitte üksi holetumad ja tuimad ei olle Jummala fanna kuulma ja sedda tallele pannema, — waid nad on ka wallatumad. Häbdaste on agga Jummala tenistus kirrikus peale hakkanud, siis nad hakkawad jubba iggawust tundma, lähwad rahhotumaks, figuwad ja öötsutawad pinkide peal, fossitawad ühhe teise kõrwa sisse, sorriwad omma laulo ramato lehta, haigotawad, tuffuwad ja tewad muud sellesarnast. Kas se on kido wäärt? Kas sedda tohhib Jummala koias tehha? Ei tõeste mitte! Oh, waatke ommeti, kuidas Jesus koggoni teist wisi, ehk ta kül ka alles weike poisike olli, Jummala tenistust auustas. Temma tundis rõmo Jummalast ja Jummala sannast. Temma tunnistas ikka ja igga wisi ülles, mis ta omma emmale ütles: „minna pean ses ollema, mis mo Jõsa pärralt on. Minna pean jummalikko asjadega ümberkäima.“ Sepärrast panni temma ikka holega tähhele, öppis sure himmoga, olli mõistlik, tassane, kassin ja näggi heal meel waewa, et Jummala nõu ja tahtmist saaks tundma öppida. Temma on teile öppetusse märgiks, tehke ni kui Temma teggi. Kui teie kirriko woi pühhapäwa koli lähhäte, siis laulge pühhas holes feltsis teistega neid laulusi, mis lauletakse, tõstke palwes ommad süddamed Jummale pole; ja kui öppetaja jutlust teeb, se on: kui ta Ewangeliomit kulutab, Jummala fanna selletab, — maenitseb head teggema ja kurja mahhajätma, ja kutsub keiki meleparrandamisse ja usfule — pange seal tähhele, ja katfuge sedda, mis ta rägib, ni paljo melespidada, kui agga ial wõite. Sa kui teie mõnne sannadest polle arro sanud, ja ka pühha

Kirja luggedes teil mõnned salmid seggased on, siis küsige, ni kui Jeesus, omma koolmeistritte ja wannematte käest selle-
tust ja õppetust, ja teie sate, ni kui temma, kaskwama tar-
kuseses ja armus Jummal ja innimeste jures. Urge un-
nustage agga ka mitte Isandat keigest süddamest palluda,
et temma teie süddamed ligutaks ja mõistust walgustaks:
Sest kes pallub, sellel saab antud, ja se peab ni paljo sa-
ma, et temmal kül on. Kui jubba innimenne meid tühjalt
ärä ei lasse, kui meie illufaste pallume, kui paljo ennam
siis Jeesus palwed kuleb. — Sellepärrast panneme siis tähhele

Palwest.

Armas laps, sa tead, et sul palwet tarwis on, kui sa
waggaks ja õnsaks tahhad sada. Kui sa saggedaste Jum-
mala peale mõtled, ja allati palwes temmaga rägid: siis so
südda saab tõeste armastusse ja auandmisega temma wasto
täidetud, ja se tundminne jääb sulle ikka keige kallimaks war-
raks. Palwe annab sulle jõudo, patto ja kurja kiusatuste
wasto panna; se teeb so norepõlwe rummalusfed ja himmud
sulle kibbedaks ja alwaks. Kui sa õiete pallud, siis on sul
üks armolinne Jummal sinno lapsepõlwes ja terve elloaeg.
Palwe suurt kasso ja maggusat rõmo saad sa ikka ennam
ja ennam tunda, midda saggedaminne sa Jummal pole pal-
lud ja õhkad. Kui wägga kallis nõu on sepärrast sinno
Lunnastajal, et ta sind ni sure holega maenitseb, ja käsib
Jummalat, sedda Isä, temma nimmel uskus ja allandusfes
palluda, ja et temma sind ni selgeste on õppetanud, kuidas
sa sedda pead teggema. Te siis ka temma maenitsemisse ja
õppetusse järrele!

Kui sa Jummalat pallud, siis ärä te sedda mitte nenda
kui fallalikkud! Nemma palluwad agga sepärrast, et teised
innimesfed sedda peawad näggema, ni kui kerjajad tee äres
ja linna ulitsade peal tewad; muud kasso ei olle neil pal-
weteggemisest.

Kui Jeesuse Waim sind käsib palluda, siis kule sedda
heält ja minne ilma wibimatta omma kambriisse, ehk muiale
üksikusse kohta, ja pallu seal waikseste Jummalat Jeesuse

Kristusse nimmel. Temma on üffikus kohtas ja pimmedas nurkas sinno liggi, watab seal sinno süddamesse, kuleb sinno allandlikkud palwed, panneb sinno silmapisjarad tähhele, ja annab sulle arwalikkult tunnistust, et ta sinno sallajaid palwed on kuulnud. Agga ärra te palludes mitte paljo tühje sanno, mis sa issegi ei mõista. Dn sul sinno palwe jures middagi seggane, kellest sa arro ei sa, siis küssi targema innimeste käest järrele. Ärra wata mitte palwe teggemisse jures ümberringi, ja ärra mõtle mu asjade peale, kui üffi omma Issanda peale, kelle palle ees sa seisad! Kui waesed pagganad omma furnuid jummalaid palluwad, tewad nemmad paljo sanno; sest nemmad mõtlewad, et neid saab kuulnud, kui nad paljo lobbisewad. Ärra sinna, armas laps, mitte nenda te, ja ärra olle ka omma palwe teggemisse peale uhke, waid püa palwe läbbi ikka allandlikkumaks sada! Pallu sinna mõistlikkult ja keigest süddamest; se on: pallu nenda, kuidas so südda mõtleb ja himmustab, ütle keif julgeste omma armsa Issandale ülles, otsego rägiksid sa omma armsa wannematte ja söbradega. Jesus on sulle õppetusse märki annud, kellest sa wöid õppida, kuidas sa üffipiddise melega ja keigest süddamest Jummalaga pead räkima ja mikspärrast sa keigeennamiste pead palluma. Sa armas lapsokse tead sedda ehk jubba omma keigenoremast põlwest sadik, kuidas sa pead palluma, ehk olled ka jubba saggedaste pallunud, — ja siis wöib se sulle wist öige armas olla, kui minna sulle siin lühhidelt ühhe palwe üllespannen. Kule siis ja pallu minnoga seltsis:

Pühha Issand Jummal, sinna olled Jესusse kalli ärralunnastamisse pärrast keige innimeste ja ka minno armsaks Issaks sanud, sa olled keigewäggewam ja armolinne Issand, kes sa ülle taewa ja ma, ülle keige lomade wallitsed ja keige auulikkum ja pühham olled, lasse mind ja keifi innimesi ellawas uskus ka tunda, kui wägga suur sinno arm ja hallastus meie waeste pattuste wasto on, et meie keigesügga wamas allandusses ja auandmisses sind sannade ja teggudega wöiksimine kita! Dh anna armas taewane Issa, et minna Jესusse Kristusse sees ja temma Waimo abbi läbbi wöiksin ka sinno armo riki kaswatada ja laiale lautada, ja minno

Kalli Lunnastaja armastusse käske täites, sinno rikis sinno al ellada, ja sind tenida iggawesse õigusse, waggadusse ja õnnistusse sees! Mi kui taewas sinno tahtmist täidetakse, nenda sündko se ka ma peal! Jesand, ma ollen sinno sul-lane (sinno ümmardaja), käigo minno kässi iggal aial ja keikispaikus nenda, kui sinna tahhad! Anna meile tänna, mis meie ihho üllespidamisfeks ja isseärranis mis meile hinge õnnistussfeks ja jädawaks õnneks ellus ja surmas tar-wis on. Anna meile andeks meie pattud, mis sinno wasto olleme teinud, ni kui meie omma liggimessele temma effi-tusfed, mis ta meie wasto efsinud, andeks anname! Ärra lasse meid mitte õnnetusse ja kurja kiufatusse läbbi patto siise langeda. Olle meile abbiks ja aita meid walwades ja palludes patto wasto woidelda! Peästa meid keigest, mis kurri ja meie tõssise õnnistussel kahjuks wõiks tulla! Sest sa olled meie üllem wallitseja, sa olled keigewäggewam, ja sinno käest tullewad keik head annid, mis meil tarwis on. Sinnule olleme meie iggaweste tänno ja kitust wõlgo! Amen! Mul on se lapselik lotus sinno peale, et sa minno palwed wõttad kuulda.

Et sinno palwe Jummal ees wõiks armas olla ja et ta sedda wõiks kuulda, siis pead ikka Jesusse nimmel pal-luma, se on: sa pead uskus Jesusse kalli tenistusse, temma werre ja surma peale waatma ja taewa Jäsa nenda pallu-ma, otsego palluks Jesus isse sinno ees. Sest kui taewa Jäsa sinno palwet kuleb, siis teeb ta sedda Jesusse tenis-tusse pärrast; sinna ei olle muud teninud omma pattude pärrast, kui iggawenne surm, se on patto palk.

Agga sa pead ka kindlaste uskuma, et Jummal so pal-wed kuleb; sest Jesus isse on sulle sedda kinnitanud ja tootanud, kui ta ütleb: Palluge, siis saab teile anta-ma! Et meid selle usso sees kinnitada, et meie usklikud palwed sawad kuulnud, on meie armas Õnnisteggia isse sedda tähhendamisse fanna läbbi õppetanud, kellest sa selgest wõid arro sada. Demma ütleb: Kui laps omma armsa isä käest leiba ehk muud toitto pallub, ei anna isä tem-male mitte kiwwi, egga maddo selle asfemele. — Eks olle tõssi, armas laps, egga so armas isä ja armas emma ei

te sedda, egga olle sedda ial teinud? — Nüüd ütleb Jeesus weel seie jure: Summal on se keigeparrem Issa taewa ja ma peal, kui paljo ennam annab temma häid andid neile, kes tedda palluwad. — Kule siis weel, armas laps, palwest, kui kallis ja tarwilinne se on ja panne holega tähhele: Nenda kui so lihhalik ello ei wõi ilma hingetömbamisese ehk hingamisfeta ellada, waid sa surred silma pilk, kui so hing kinnimaetakse ja ummukses olled, otse nendasammoti ei wõi so waim ellada ilma palweta — se on waimo hingaminne.

Innimesesl on keige kallim ello Summala lomade seast ma peal sepärrast, et temma sees üks mõistlik hing ehk waim ellab. Inglise ello on weel kallim ja üllem, kui innimesesl, sest et Summala au ja wäggi nende seest wäljapaistab. (2 Tesfal. 1, 7.) Agga Kristusese, meie Issanda ello on keige üllem ja kallim ja auulikkum, sest temma on tössine Summal ja ello isse. Temma on Summal Summalast ja walguš walgušsest. (1 Joan. 5, 20.) Keik mis töeste hea ja heaks wõib nimmetada, on selle armo kaewo seest owanud. Mis nüüd keigeüllem hea on, se jaggab heal meel omma headust ka teistele, muido ta ei wõiks hea olla. Kes olleks teadnud, kes Kristus on, kui ta meile omma armastust ei olleks üllesnäitnud? Agga miks on Summal meile ilmutanud, et ta hea, armolinne ja rikkas heldussest on? Kostus: sepärrast, et meie peame temma sisse uskuma, tedda ülle keige asjade armastama, ja tedda keige hädda sees appi hüüdma. Ja seläbbi, et temma innimesese lapses on sanud, peame temma sisse uskuma, tedda ülle keige asjade armastama ja tedda keige hädda sees appi hüüdma. — Sah, armsad lapsed, uskuge agga kindlaste, et Summal teie palwed töeste tahhab kuulda. Kui palwe ommeti ühhe hea innimesese süddant ligub, ja saggedašte koggoni kõwwa ja tuima innimesese süddant, ni kui sedda (Luk. 18, 5) sest lesssest ja üllekohtusest kohtomõistjast loeme. — Summala tödde ja kallis tootus lubbab meie palwed kuulda (Paul. 50, 15): Hüa mind appi ahvastuse päwal; siis tahhan ma sind sest wälja kiskuda. Issand on ikka weel liggi keikile, kes tedda töe sees appi hüüdwad. (Paul. 145, 18.) Jeesus ütleb: Palluge, kopputage, ja uskuge agga, et teie sedda sate, siis saab se

teile. Temma on nüüd käsknud, paljo ja sagedaste, jah lõpmatta palluda. (Luk. 18, 1.) Jummal ei olle mitte Jummal, kes ärraunnustab, ni kui inimenne. Nenda kui Jummal keif head, mis üks laps on teinud, meles peab, ja watab selle peale, kui kalli pitseri sõrmuse peale ja igga usklik hing on temma ees, kui üks mällestusse ramat. (Malak. 3, 16.) Nenda ei unnusta ka Jummal meie palwet mitte ärra. Jummal ei unnusta head, waid ta unnustab agga meie pattud ärra. Meie palwe tulleb pühha Waimo läbbi. Kas peaks pühha Waim ärraunnustama sedda palwet ja õhkamist, mis ta isse meie sees on teinud? Se ei olle koggoni wõimalik. Jummal ei wõi jo omma sanna ja tootust mitte unnustada. (Jerem. 31, 20.) Sepärrast ütleb Dawet Paul 56, 9: et temma meie silma piisfarad üllesarwab. Temma tootab, et temma omma seädust iggaweste finnitab. (Paul 111, 9.)

Agga sinna, mo laps, ütled: Ma ollen jubba kül sagedaste pallunud ja õhkanud, agga mo palwet ei olle kuulnud. Miks Jummal ei kule mo palwet?

Minna wastan selle peale: et sa mötled, et Jummal so palwet polle kuulnud, tulleb sest: Jummal ei anna meile mitte meie tahtmisse järrele, waid sedda, mis meie hingele kasuks tulleb. Kui Jummal sulle ihho haigust peale paneb, ja sa pallud, et ta sind jälle peab terweks teggema. Jummal kuleb so palwet, agga ei anna sulle mitte ihho terweist, waid teeb enne so hinge terweks, mis üllem ja kallim on. Eks sa tahhaks enneminne terwet hinge, kui terwet ihho? On meie hing terweks sanud, siis wõime Afawiga üttelda? Kui ma sinno jures ollen, ei himmusta ma ühtegi siin ma peal. Kui mo lihha ärvalõppeb ja mo südda ka, siis olled sa, Jummal! mo süddame kaljo ja mo osfa iggawest. (Paul. 73, 25.) Ja haige Hiobiga: minna tean, et mo Lunnaštaja ellab. (Hiobi r. 19, 25.) Sepärrast peab Dawet tawalikkud warrandusjed üllemaks, kui keif aialikkud (Paul 119, 72): So su kässoõppetus on mulle kallim, kui mitto tuhhat kulla- ja hõbbetükki.

Sa wastad: ma tahhaksin hea melega möllemid sada: terwet ihho ja terwet hinge. Agga Isand Jummal ütled: Sulle saab kül minno armust. (2 Korint. 12, 9.)

Summal peab sedda omma melewalla al, kas ta meie palwet kuleb sesinnatfes woi tulleswas ellus.

Se olleks üks nõdra melega põllomees, kes, kui ta wast praego olleks semet mahhakülwanud, tahhaks ka warfi sirbi kätte wõtta ja leikama minna, ja et se korda ei lähhä, siis ta nuttaks ja kaebaks: Oh ma ollen semet mahha teinud ja mo filmad ei näe sest middagi kasso. Sa rummal, eks sa ei mõista leikusse aega odata? siis saad sa ommast külwist rohket wilja leikama. Menda ota ka sinna, palluja, iggawesse ello suurt leikusse aega. Mis innimenne siin külwab, sedda saab ta seal leikama. (Kalat. 6, 7.) Külwab sa siin paljo palweid ja filmapišsaraid, kui kallist semet; siis saad sa seal sure römoga tuhhande wõrra leikama. (Paul 126, 5.)

Sepärrast, mo lapsok, õppi ka otama. Jah ota kunni sure leikusse päwani, siis sawad leikajad, need pühhad inglid, sinno wihhud kofkofogguma ja iggawesse aitade siise kandma. (Matt. 13, 30.) Leikusse aeg on liggi, sepärrast ruttage nüüd weel ja käige ikka peale, nutke ja palluge semet külwi tarwis kandes. Seal sawad meie palwed, õhkamisfed ja filmapišsaraid, mis ni saggedaeste taewa pole saatsime, rohkeste tasfutud; seal same omma armo-Summala ja Dnisteggia käest tuhat ja tuhat kord ennam, kui meie siin mõistame palluda, sowida ja himmustada.

Meie palwe lähhäb taewasse, kui wilja iwwike weški kiwwide wahhele.

Mo lapsok! Wata, kui ma palluma hakkam, siis ma mötlen esite omma õnsa isä peale, kuidä temma mo wasto ni hea olli ja hea melega keik andis, mis mulle kassuks ja hea olli. Sa siis pannen ma terwet mailma keige temma täiussega, kui suurt isäfakodda, mo waimo filmade ette; ja keik innimesfed on siis mo möttes minno wennad ja õed; ja Summal istub taewas kuldse aujärje peal, ja on omma parremat kät ülle merre ja mailma otsadest sabik wäljasirutanud ja temma pahhem kässi on täis õnnistust ja headust, ja mäggede otsad suitsewad ümberringi ja siis nikkutan ommad põlwed ja pallun:

„Meie Isä, kes sa olled taewas, pühhitsetud sago sinno nimmi, tulgo meile sinno riik, sinno tahtminne sündko kui

taewas, nenda ka ma peal, meie iggapäwast leiba anna meile tännapäaw, ja anna meile andeks meie wõllad, kui meie andeks anname omma wõlglastele, ning ärra sada meid mitte kiusatusse sisse, waid peästa meid ärra sest kurjast; sest sinno pärralt on se riik, ning se wäggi, ning se au iggawest. Amen."

Jesusest wõime sedda keik öppida, ja peame temma käest tarkust ja abbi palluma, et jõuame keik pahhad asjad mahha jätta, patto wihkada, ueste sündida ja pühha Waimo wäe läbbi udes ellus käies lõpmatta palluda: Abba, kallis Jeesus!

Se pühha lapsok Jeesus on keige asjade sees tähte jät- nud, et teie lapsed peate temma jälgede sees käima. Kas teie teate, mis asja sees weel, kellest meie weel mitte ei olle räkinud? Ma tahhan sedda teile üttelda:

Sannakuulmiseses omma wannematte wasto; temma on ka keikidega kokko leppinud ja täis armastust teiste laste wasto olnud.

Et Jeesus hea melega pühhas koias olli ja temma lust ja rööm olli Jummalala sanna õppetust kuulda, mis seal sai õppetud, sedda näme selgeste neist sannadest, mis ta ütleb: „minna pean ses ollema, mis mo Issa pärralt on.“ Temma üllem rööm olli se, mis Dawet ütles: „Üks pääw sinno koia õuedes on parrem, kui muud tuhhat; ma tahhan en- neminne ukse hoidja olla omma Jummalala koias, kui kaua ellada õelate maiades.“ Agga ta lähhäb wannemattega Naat- saretti taggasi ja kuleb nende sanna. Se olli õige. Misug- gust kallist süddame waggadust wõis temma üllesnäidata; sest kes Jummalat armastab, se armastab ka innimesi ja omma wannemaid, ja täidab nenda neljat käsko: Sinna pead omma isä ja omma emma auustama. Wannemad on las- tele Jummalala assemel. Temma toidab, kaitseb ja kattab lapsi nende läbbi. Ta on neile omma nimme, omma au paistust ja melewalda annud. Sedda peawad lapsed omma wannemattest tundma, ja neid Jummalala pühha tahtmise järrele mitte alwaks piddada, egga wihhastama, waid neid

auustama, tenima, nende sanna kuulma, ja neid armsaste ja kalliste piddama. Sedda teggi Jeesus keige täeminne. Sepärrast tulge seie, lapsed, ja öppige omma Snnisteggia Jeesuse Kristusfest, kuida teie isä ja emma sanna peate kuulma.

Ja sedda öppetust on lastele wägga häddaste tarwis; fest meie päiwil on selle asja polest wägga kurb luggu, ja lapsed tallawad sedda pühha käsko, et nemmad omma wannemad peawad auustama, armastama ja nende sanna kuulma, hirmsal wisil jalgega. Hea melega tahhaksin meie lapsi ja nori innimesi ennam kita, agga ma pean töt räkima. Ma pean lastest nenda räkima, kuida nad töest on. Ja sedda ei te ma mitte wihha pärrast nende wasto, waid paljo ennam armastuse pärrast. Ma tahhaksin neile nende kurba ello ja ollemist omma wannematte wasto üksford öige selgeste nende filmade ette päñna, et nad näwad, kui piisut nemmad Jeesuse sarnatsed on, ja kui paljo neil sepärrast meleparrandamist ja süddame uendamist tarwis on. Jeesusest ütleb kirri, temma kulis omma wannematte sanna. Mis se on? Se on lühhidelt se, temma teggi mis emma tahtis, teggi hea melega, römo ja armastusega, silma pilk, mil aial, kus kohtas ja kuida tedda kästi tehha, ilma nurrisematta, ilma fundimatta. Se olli wägga illus! Kulen ühte teie seast ütlewad. Kas olli töeste illus? Agga miks sa siis ka nenda ei te? Wõi ehk olled sa jubba temma sarnane? Dulle seie, meie tahhame järrele wadata. Ma tahhan nüüd igga lapsese, kes sedda kirja loeb, mönned küsimissed ette päñna, et keik endid wöiksid Jumala silma ees läbbi katsuda ja isse ka omma süddame tunnistuse käest küsida, kas nad mitte ei olle omma wannematte wasto saggedaste ja rohkeste patto teinud?

Armas laps, kas sa polle weel ial omma wannematte wasto nenda olnud ja sedda teinud, mispärrast nad peawad süddame wallo tundma ja sinno peale kaebama? Kas sa polle neid weel ial kurwastanud ja wihhastanud? Kas sa polle weel ial auandmatta, kangekaelne, sanna kuulmatta, isse meelne, uhke, liig julge, riakas, kannatamatta melega ja wihhane nende wasto olnud? Kas sa polle weel ial nende

wasto räkinud? Kas sa polle weel ial targem tahtnud olla, kui nemmad? Kas sa polle weel ial wastotõrkunud nende käske täita? Kas sa polle nende eest weel ial hääbenend, neid weel ial põlganud? Kas sa polle weel ial nende peale kurjaks sanud? Kas sa polle weel ial wallet räkinud egga neid petnud? — Panne kässi omma süddame peale ja wata otsekohhe minno silmi, ja üttele mulle, kuidas on sinno luggu? Mis tunnistab sinno südda sulle? Mis se on! sa lööd silmad mahha — hakkad nutma! Miks sa sedda teed? Oh, armas laps, ma tean mikspärrast. Keif need küsimised on sind hukka mõistnud ja sulle tunnistust annud, et sa weel kaugel, wägga kaugel Jeesuse sarnadusest ärra olled, ja polle weel koggoni hakkanudgi neljandama käsko peale mõtlema, weel wähhem sedda täitma, ni kui Jeesus täitis. Sa se peaks sind pannema ärraehmatama, hääbi ja kahetsemisega peaks se sind täitma, ja sa peaksid ilma wibimatta omma wannematte käest andeks palluma, keif sedda süddame wallo, keif kurbtust ja murret, mis sa neile olled teinud, ja sest päwast sadik tõega hoolt kandma ja uut ello algama. Mõttele selle peale, et wannemad sulle Summalast on kinkitud. Mõttele selle peale, kui palju rasket waewa ja murret nemmad sinno pärrast on näinud, kui sa alles pissoke ja nõdruke ollid, — kuidas nemmad sind mitto aastat on teninud, kätte peal kannud, sulle toito suhho pistnud, sinno haige wodi jures walwanud ööd ja päwad ja mitmest heast asjast isse ilma jänud ja sulle annud. — On nemmad sind teninud, siis teni neid jälle. „Nuusta isfa ja emma teoga, sannaga ja kannatussega.“ Kanna neid, toida neid, murra omma su täis leiba nendega poleks, kanna keikipiddi nende eest hoolt, pallu nende eest, kannata nende nõdrustega, hoia selle eest, mis neid wõib kurwastada, rõmuusta neid, kui sa wõid, rutta ikka armastusse ja auandmissega nende wasto, ja tänna Summalad, et sa neid wõid tenida; sest sa ei jõua ial, armas laps, kui sa ka ei tea kui palju head teed, ja keif teed, mis sa wõid, ei jõua sa omma wannematte waewa tasfuda, mis nemmad sulle teinud.

Peale selle on se Summala käsk. Lemma tahhab sedda nenda sada. „Lapsed, kuulge omma wannematte sanna keige

asjade sees; sest se on Issanda meelepärast." „Auusta isja ja emma, se on esimenne käsft tootusfega, et sinno käsfi hästi käib, ja sinna kaua ellad ma peal." „Kule, mo poeg! omma isja õppetust, ja ärra jätta mitte mahha omma emma käsfoõppetust." „Omna wannemille head jälle tasfuma; sest se on hea ja armas Jummalä ees." Nenda ütleb Issand. Ja temma watab hea melega selle peale — temmal on mele hea neist lastest, kes omma wannemaid auustawad, nende sanna kuulwad, neid armsaste ja kalliste peawad, ja tahhab sedda tasfuda, ni kui ta on tootanud: Nende käsfi peab hästi käima. Wannematte tenistus on Jummalä tenistus. Mis teie wannemattete tete, selle peale watab Jummal nenda, otsego olleks se temmale tehtud.

Agga sesamma Jummal, kes hea lastete headust tootab, kulutab ka raskest nuhtlust neile, kes neljat käsfo õlleastuwad: „Kes omma isja ja omma emma ärrawannub, selle lamp kustub ärra pilkase pimmedusse sees." „Sedda silma, mis isja irwitab, ja ei tahha emma sanna kuulda, peawad kaarnad jõe äres wälja noffima ja kotta poiad sedda ärrasõma." Kas wõib nende käsfi ka heaste käia? Ei mitte, lapsed, waid ni kui Ham, kes omma isja naeris, ärranetud sai, — ehk ni kui Dwni ja Pineas, Eli poiad, kes Jehowast ei holinud egga kuulnud isja sanna, ja Absalom, Daweti poeg, kes isja wasto hakkas, Jummalä õige nuhtlusse alla langesid ja otfa said — ja nenda kui sest aiast tuhanded kurjad lapsed on häbbisse sanud — nenda peawad ka ikka weel häbbisse sama keif, kes nende kurja te peal käiwad.

Ma ollen teile siin õnnistamist ja ärrawandumist Jummalä sanna seest ette pannud. Kumba teie tahhate wallitfeda? Üks neist kahhest peab teile sama. Jummal on sedda ütelnud, ja mis temma ütleb ja lubbab, sedda teeb temma tõeks. Kas teie tahhate mailmas teotust ja häbbi, pilkamist ja alwakspiddamist leikada? Ei tahha! Kas teie tahhate, et rahwas ulitsatte ehk turrude peal sõrmega teie peale näitawad ja ütlewad: Nä seal lähhäb üks kurri, wallato, sanakauulmatta poeg; temma on omma kangekaelusse ja wal-

latusefega teinud, et isfa südda kurvastusse pärrast lõhkes; — ehk, seal lähhäb üks kõrki melega, uhke ja eitlik tüttar, se on omma emmale paljo wallo teinud? Ei ka mitte! — Kas tahhate, et teie süddame tunnistus teid sannakuulmatta ello ja mu üllekohto pärrast peab huffamõistma ja teie peale kaebama, kui teie wannemad jubba mulla sees hingawad, ja teie siis walluga peate näggema, et sedda tehtud pahha enam ei wõi heaks teha? — Dh hoidko Jummal selle eest! Kas teie tahhate iggawesfeks aiaks Jummalast ja Jესusfest ja keige ärralunnastud ja õnsa waimudest ärralahhutud sada? Ei tahha! — Noh, siis watage Jესusfe peale. Minge temma jure koli, jäge ikka temma kolilapsiks ja õppige temmast, kes tašfane ja süddamest allandlik olli, kuidas teie peate wannematte sanna kuulma. Sannakuulmisest wannematte wasto tunnukse lapsse tõsfist waggadust. Kes wannematte sanna kuleb, se kuleb ka Jummalas sanna, ja saab õnnistamist pärrima siin aialikkult ja seal iggaweste.

Ma pean teile weel middagi nimmetama, mis sanna-kuulmisfe kõrwa käib, ja sepärrast teile lastele wägga teada tarwis lähhäb. Se on kokkoleppiminne ehk armastus, mis lastel ühhe teise wasto peab ollema. Piiblis seifab, kui kegi omma wenda ei armasta, kedda ta nääb, kuidas se wõib Jummalat armastada, kedda ta ei näe. — Rahheteistkümmne aastane Jესus leppis keikiga kokko, sest temma olli pühha, temma olli keikide wasto allandlik ja omma wannematte wasto sannakulelik — temma leppis keige lastega kokko ja armastas keiki. Ni paljo kui temma polest wõimalik, piddas ta keige innimestega rahho. Egga muido kirri temmast tunnistaks: innimestel olli temmast hea meel. Kui kurb ja wägga sant ka sellegi asja polest ni wägga paljo lastega teie seast luggu on, selle järrele ma ei lähhä koggoni pärrima, ma tean sedda parrago wägga hästi, kui paljo rido ja wihha, kurja kõnnet ja sõimosanno teie keskes ühte puhko ettetullewad. — Ma tean sedda, et paljo teie seast on sest kurjast, ni kui Kain, kes omma wenda wihkas, sest et temma wagga olli. Sepärrast ma hüan teie wasto: Lapsed, eks teie ei tahha 12ne aastase Jესusfe sarnatsfeks sada, tahhate teie armo leida Jummalas ja innimeste jures, siis ar-

mastage teine teist, andke andeks, kui teil ühhe teise peale kaebamist on, sest armastus kattab pattude hulka finni.

Armsad lapsed, möttelge selle armsa jüngri peale, kes Jeesuse rinna peal ja temma süüles maas olli, ja kes keige omma ramatude sees ni paljo armastust teine teise wasto kirjotas. Se olli Joannes, kes tõeste täis armastust pididi ollema, sest et temma seks jüngriks nimmetakse, „kedda Jeesus armastas.“ — Teie teate ommeti keik, mis armastus on. — Meie armastame omma wannemaid, kes meid lapsesi sadik armastasiid ja hoidsiid, meile sündimise asset ja elokohta omma jures walmistasid ja meile mitto tuhhat kord head teggid ja surmani meid ärra ei unnusta. Meie armastame jo ommad wennad ja öed ja teised lapsed, kellega seltsis mängime, wastawad mulle praego ennamiiste keik lapsed. — Se on wägga öige, — agga kas armastate neid ifka ja iggal aial? Ka siis, kui nad teile pahha tewad, teid wihhastawad; kas armastate neid siis ja ollete nende wasto lahked ja helded? woi wihhastate ja riidlete nendega?

Dh kui rummal on se nähha, kui lapsed ühhe teisega riidlewad, kurje söimosanno ühhe teisele andwad ja koggoni teine teist löwad! Kui ma nisuggusiid lapsi nään, siis mötlen, need lapsed on ärraunnustanud, mis armastuse jünger kirjotas: Lapsokesjed armastage teine teist! Dh kui kenna Paradiis olleks siis meie ma, kui keik lapsed ja wannad, kui keik teine teist armastasiid! Ma näggin mõnned perrekonnad, kus isä, emma, wennad ja öed, keik teine teist armastasiid; oh need ollid tõeste wägga õnnelikud perrekonnad! Lapsed ollid sannakulelikud ja helded. Seal ei olnud wihhastellemist egga nurrinat! Kui **ühhele** ööldi, te sedda, siis teggi ta sedda ilma wastoräkimatta ja hea melega. Dlli **üks** haige, siis ollid teised keik tasfa ja ei teinud mingi suggust kärä egga mürrinat ja igga ühhe filmist paistis murre ja kurbtus wälja. Dlli **üks** römüs ja õnnelik, siis ollid keik ses armsas perrekondas röömsad ja õnnelikud. Dlli **ühhel** wannemal wennal wõi öel **üks** mängiassi wõi kan, mis norem ommale tahtis, siis sai se temmale antud. Keik mötlefid allandusesse selle sanna peale: Lapsokesjed, armastage teine teist! Ja nenda ei olle nemmad mitte üksi

isfeskis önsad ja rõõmsad, waid tewad ka teisi rõõmsaks, kes neid pealt waatwad.

Hopis teist wisi on need perrekonnad, kus üks teise wasto on ja kus riid ja wihha wallitseb. Wannemad lapsed on wasto okfi ja kõwwa süddamega noremate wasto, nisammoti püüdwad jälle noremad tehha, ni paljo kui woiwad, et wannemaid wihhastada ja ärritada. Seal ei kuulda muud kui sõitlemise- ja riosanno ja saggedaste tullemad rusfika ja kämle hobid tagga järrele. Oh se on hirmus, lapsi nenda ridus ja wihha waenus nähha! Kui nad jubba nüüd ühte teist ei woi fallida, mis saab siis ollema, kui nad sureks kaswawad ja mehheks ja naefeks sawad? Kuida woiwad nemmad siis teine teist ja omma liggimest armastada? Nad sawad iggaweste taplusfes ja mäsamisfes ellama.

Sepärrast lapsed, ütlen teile Joannesfega: Lapsokesfed, armastage teine teist! Tahhate teie süddamest rõõmsad ja önsad olla, siis armastage teine teist. Tahhate, et teised teid peawad kalliks piddama ja armastama, siis armastage teine teist. Ja kui tahhate iggawest önsaks jada, siis armastage teine teist! Palluge, palluge armast Jესust, et temma omma armastust teie sisse wälja wallaks, siis wast jõuate öiete teine teist armastada ja olla waggad, sannakulelikud, rahholisfed ja lahked.

Agga Jესus kaswis ka tarkusfes. — Teie küsite: Mis on tarkus? Noh lapsed, selle fanna sees on paljo warrandusfi ühheskous, selle sees on feif, mis töe tundmisseks, se on: Summala ja temma kalli tahtmise ja teggude tundmisseks meile tarwis lähhäb. Tarkusse läbbi saab meie mõistus felletud, meie waim harritud, et mõistame feifugusid nähtawaid ja näggematta asjo öiete ja kasfolikkult ärraarwata, ja neid ka Summala auuks prufida. Agga sedda feif ei woi teie nüüd ehk weel mitte öiete mõista. Ja siiski, peate ka teie tarkusfes kaswama ja kangemaks fama. Ja teie teate, et kui teie ühhe asja tundmissefes tahhate kaswada, peate enne sellega otsast peale hakkama. Kui

teie luggemist tahtsite õppida, piddite enne hakkatust teggema tähtede õppimisega, siis tulli tähtede kokkopanneminne ehk weriminne ja nenda ifka ebdasi. Mendasammoti ka tarkus-
sega. Ka sessel on, ni kui keige asjadel, omma hakkatus, ja se on Summala kartus; sest kirjutud on: „Jesanda kar-
tus on tarkusse hakkatus, ja kurja põlgaminne on mõistus.“ Kui teie siis tahhate õiget tarkust sada, mis teile aialikkult ja iggaweste kasuks on, peate Summalat kartma ja wag-
gad ollema. Se on se es si m e n n e. Summala kartus on kartus patto eest. Meie ei wõi Summalat ühhegi mu asja läbbi kurwastada, egga temma melest alwaks sada, kui üks-
nes patto läbbi; sest kirri ütleb: „Kes kurri on, ei wõi sinno ees seista.“ Sedda tarkust, sedda pühha tarkust, sedda wagga meelt leiame jubba Jesussest pühhas koias. Selle sees kaswis temma ja sai kangemaks. Kuida sündis se? Wässi-
matta hole ja tähhelepannemisse läbbi, tõssise järrele-
mõtlemisse, allandlikko palwe ja allalisse sannakuulmisse läbbi. Nenda peate teie ka teggema. Teie peate ühtepuhko püüdma selle jure lissada, mis teil jubba on, — jah, armsad lapsed, teile on jubba ärraräkimatta sured ja kallid warrandusfed kätte ustud; ja tõeste paljo ennam, kui teie mõistate ar-
wata. Se armas Snnisteggia on teid pühhas ristmiseses omma lapsiks wastowõtnud.

Selle üpris sure ja kalli armoseädukse läbbi ollete teie kolm aino Summala ossasamisese sisse wastowõetud ja Kris-
tusse ollemisest ossa sanud. Selle sisse peate teie jäma, selle sees kaswama, ifka kangemaks ja täiemaks sama. Jah, teie peate endid wägga sure hole ja murrega tähhele pan-
nema, et teie mitte melega patto tehhes ristmisse armust ärra ei lange, ja se läbbi sedda üpris suurt armo warrandust ärra ei kauta, waid peate sure holega selle peale mõtlemä, et teie pühha ristikoggodusse sees, kus sisse Summal teid ristmisse läbbi on istutanud, ja kus sees temma teile selget tõe walgust lasseb paista ja teid omma Waimoga jahhutab, finnitab ja teeb ellawaks, et teie selle koggodusse sees kui õigusse taimed kaswate, sedda temma isse istutanud, Jes-
sandale kitusseks ja auuks. Agga se keif ei tulle mitte is-
seennesest. Se peab õppitud sama. Kui teie, kallid lapsed

kesked, nüüd teada tahhate, kuidas sedda peate peale hakkama, siis peate meiega seltsis senna tulles, kus se õiete saab õppetud, se on: Jummalanna jure. Sedda peame hologna õppima, luggema ja kuulma, — sedda peame hologna järrele mõtlema, sedda õppetust pühhas holes tähhelepannema; agga seal jures ka allati Jummalanna abbi ja pühha Waimo walgustamist palluma, et temma meid keige tõe siise juhhataks ja meile jõudo annaks tõe sees käia. Siis ei kau ristmisse arm meitest mitte ärra. Se hea töö, mis Jummal ristmises meiega alganud, lähhäb tõeste eddasi ja saab ka üksford Jummalanna sure armo läbbi lõppetud. Jummalikko ello iw-wake (feme), mis wäetima lapsel põlwes meie süddamesse sai istutud, ei sa mitte ärralämmatud, waid siggineb, kaswab, haljendab, õitseb ja kannab kallist ello wilja. Meie kaswame tarkuseses ja Jeesusse tundmiseses, kes on se te, ja tödde, ja ello. Meie same ikka selgeminne tunda, et meie wäesed ja ärrakaddunud pattused olleme; et meie kasso needmisse al seisame, ja meil isseennestest mitte jõudo ei olle, sest needmissest lahti sada ja Jummalanna wihha alt pääseda. Sa kui meie siis hirmo ja kartust tunneme, ja abbi ning ärrapeastmisse järrele iggatseme, siis teame, et meil Önnisteggia on sündinud; et Kristus mailma siise on tulnud, otsema ja önsaks teggema, mis on ärrakaddunud; et temma se kallis laste söbber on, kes laste järrele käib ja neid üllesotsib, ja kust ta neid ial leiab, seal kutsub neid wägga lahkestest ja armsastest Temma käest wõtma jahhutamist, armo ja pattude andeksandmist, ello ja önnistust. Kui sedda keif same, armsad lapsed, siis õppime jo tundma, kui meie Jeesusega kaswame tarkuseses ja mõistusses. Meie tunneme siis ellawas uskus ja armastuseses, kes meie Lunnastaja on. Kes meie patto wõlga on kautanud. Kes surma käest wõimust ärrawõtnud ja ello ja hukkaminnematta põlwe walge ette tonud. Kui teie, armsad lapsed, Jeesuse werre pärrast Jummalanna armo ja pattude andeksandmist ollete sanud; siis sütab pühha Waim sedda maggusat Jeesuse armastusse tuld teie süddames põllema, ja siis on Jeesus teie keigekallim ja armsam silmamärk ja pegel teie ello te peal, kelle järrele teie omma ello püate aiada. Sa nenda kui Jummalal Jeesusest

hea meel olli, nenda on temmal ka teitest hea meel, sest teie káite udes ellus ja Jeesuse jälgede sees.

Jah, Jeesuse ello wõib keiki õppetada, kuidas meie peame ellama sannades ja teggudes. Laske temma pühha ello õpetuse märki omma waimo filmade ees paista, et teie wõiksite ka rõmo tunda Jummalast ja temma sannast, rõmo tunda sannakuulmisest omma wannemate ja koolmeistritte wasto, ja nenda kaswada tarkuses ja armus Jummalas ja innimeste jures.

Ollete teie siit sadik luggenud, siis sawad mõnned mõistlikkumad ja waggamad lapsed teie seast, kellele kahheteistkümmne aastase Jeesuse pühha ello pegel mele pärrast on, ja Jummal andko, et se teie keikide mele pärrast olleks, nüüd küsima: kuidas pean sedda teggema, et wõiksin Temma sarnatsaks sada? — Se on õige küsiminne, mo laps, ja ma tahhaksin hea melega sulle warsti wastada; agga eks sa kule, mis teised lapsed küsivad: Mis? minna pean ni pühhaks, ni waggaks sama, kui Jeesus olli? Ei, sedda ei wõi ma nüüd mitte, selle tarwis on mul aega kül, kui wannemaks saan. Nüüd tahhan weel rõõmsaste ellada, mængida ja tantsida omma sõbradega, nore ello tarwis ei passi wagga olla; ma ei tahha ennast sallalikkude kombel wälja näidata. Eks ma pari nãddali eest wenna pulmas kuulnud, kui õige tantsisin, et üks wanna taat ütles: „millal siis lapsel elloaeg otfa saab, kui jubba norelt peab mures ja kurb ollema?“ — Jah, jah, lapsok, ma ussun sedda, nisuggune jut on surema hulga mele pärrast ja teie tahhaksite hea melega, et teid peaks selle pettuse sisse rahhule jätama, — ja teid enne minne pulma ehk kõrtsi tantsima lubbatama, kui kirikusse widama. Agga minnul tulleb hirm peale, kui mõtlen, mis Jeesand prohweti Jesaia su läbbi ütles: Hädda neile, kes kurja heaks, ja head kurjaks hüüwad; kes pannewad pimmedust walgusfeks, ja walgust pimmedusfeks; kes pannewad wihha maggusfaks, ja maggusat wihhaks. (Jes. 5, 20.) Salomon ütles: kes tarkadega ümberkäib, se saab targaks; agga kes halpide seltsi heidab, sellele tulleb pahha luggu.

(Öpp. s. 13, 20.) Üks ainus auk laewa sees wiib tedda merre pöhja, ja kui lind agga ühte tiwa pididi wangis on, siis on ta jubba surmale sagiks sanud. Ja minna ütlen sulle weel, kui sa agga ühhe ainsama kurja himmule ehk teadawa pattule maad annad, siis pead sa omma hinge ello omma patto ello eest iggawesse surma andma. Sest norelt öppitud on wannalt tehtud. Kes lapse Jeesuse söbber ei tahha olla, se on Temma wasto, ja kes Temmaga ei koggu, se pillab laiale ja koggub mailmale; agga mailm tasjub ommad teenrid nenda, kui Absalomi hobboesel: kui meil temma abbi keigeennam tarwis, siis joseb ta meie alt ärra, ja jättab meid tamme külge rippuma. Sinnule, kes sa sedda loed, ütlen weel: Se laps, kes Jummal tahtmist teab, ja ei olle ennast mitte walmistanud, egga ka temma tahtmist teinud, se peab paljo hawo sama. (Luk. 12, 47.)

Agga kes wöib ni häbbematta wiisil waltetada, et wagga lastel mitte römo ja lusti ma peal ei olle. Kuulge, ülle wägga armastud lapsed: ärge möttelge mitte, et need, kes teid taewa tele ja Jeesuse jure juhatawad, teie lapse römo ja jahutamist tahhaksid ärrakeelda; meie sowime teile ka weel keige maggusamat römo ja kallimat jahutamist; agga meil on halle meel, et teie meid ei usfu. Jeesust armastama on se keige maggusam rööm, temma jurest leiate keige kallimat jahutamist, mis teid rikkaks teeb ja keige kõrgema auhisse üllendab. — Jakob olli lapsest sadik wagga mees, se pärrast olli Jummal keikis paikus temmaga ja önnistas tedda wägga rohkeste, nenda et ta isse tunnistas: Minna ei olle middagi keikide heateggemiste ja keige truusse wasto, mis Sa omma sullasfele olled teinud. — Lugege Josefpi, Mosesse, Josua, Simsoni ja Nutti lapse põlwe luggud järrele. Watame noort Samuelit, koggodusse telki jures Silus üllekaskawawad, kuida temma Eli poegade kurje teggusid nähhes, süiski waggaks ja rojastamatta jäi neist roppu pattudest, mis temma silma al tehti, ja sai pühhaks ja Jummal arawallitsetud mehheks. Watame noort Danielit ja temma söbro: Sadraf, Mesaf ja Abednego, kuida nemmad paggana kunninga Nebukatnetsari koias omma lahja kauna wiljast kedetud leme jures priiskemad ja illusama näoga ollid, kui

teised nored mehhed, kes kunninga roast söid, ja Summal andis neile tundmist ja tarkust, et neid kümme kord targemad ja mõistlikumad leiti ollewad, kui keif Pabelima targad ja kunsimehhed.

Meie nore rahwa eksitajad prugiwad ommas pettises suus ennamiste sedda wanna sanna: innimenne ellab agga ükskord, sepärrast maitse keif mis sa wöid. Dh sa kallis noor suggu, nenda saad sa kurjale pettetud ja melitud ja sa lassed ennast weddada, otsego lammast tappo tarwis wetakse, — agga minna hüan: „Dh ärge olge mõistmatta, kui mõistmattumad lambad, kes ennast andwad weddada, kuhho sa ial tahhad!“ Dh tulle selle pühha lapse Jესսսse jure, temma on se römo hallikas, kellest Dawet laulab: Sinno tunnistus on mo süddame römustus; need on maggusamad kui mesi ja kui kerjemessi. (Paul 119, 111.) Dh tulle, maitse sedda maggusat kerjemet, sedda taewa roga, ni paljo kui wöid, — olle süin römüs ja maitse sedda römo, mis Jესսս sulle wannematte ja öppetajatte läbbi walmistanud. Ärra rikku isse omma römüst ja lahked meelt kerge mele ja wallatusse, laiskusse ja sannakuulmatta ello läbbi koddö ja kolis; ärra te mitte sedda, mis sa teisi wallatuid lapsi nääd ees teggewad. Kui so kurjad seltsimehhed sind amwatellewad, siis ärra jöse nende järrele. Pea iggal aial Summalat omma filmade ees ja süddames, ja hoia ennast patto teggemast ja Summala käskude wasto eksimast. (Tob. 4, 6.) Waatke, kuidas nore Tobia teekond hästi korda läks. Kuidas Summal temmale üht römo ja melehead teise järrele walmistas. Nenda kui Tobias, wötke ka teie lapsed, kui wälja ehk pittkema teekonna peale lähhäte, Summala inglid ennestega kasa, siis sate lusti ja römo kätte, agga kurbtus ja öhkaminne pöggenewad ärra. (Jes. 51, 11.)

Et teie armsad lapsed, siis mitte ei mötleks, et meie teie lapse põlwe römo ja lusti ärrakelama, ollen minna selle ramato eestkõnnes ka teie armsa wannemattele head nõu annud, et nemmad teile peawad lubba andma mängida ja röömsad olla siis, kui teie koliöppimisese tö, ehk mu tarwilinne toimetaminne tehtud, ja teil weel aega üllejääb, wöite armsal sui aial omma lahke söbradega mäed ja orrud, põl-

lud ja metsad läbbi käia ja holega ning mõistlikult tähhelepanna Jummalaloduse künnet kange tormi ja waikse tule sees, kuulda armsa lindude magusat ja kenna laulo heält, mis teid lapsi kutsub nendega seltsis kituse laulosid omma armsa Lojale laulma. Misuggust rõmo maitstes, lauldes ja mängides, ei te teie mitte Jummalal tahtmise ja omma süddame tunnistuse wasto.

Prohwet Sakaria ütleb 8, 5: Ja selle liina turrud pearwad ollema täis poeg- ja tüttarlapsi, kes temma turrude peal mängiwad. — Wadage kuida seal lapsed Issanda Jesusse Jerusalemma sisesõitmise jures liina ulitsatte peal õiskades ja palmipu offi kandes Temma wasto tullid, ja kiskendasid: Hosianna, kidetud olgo se, kes tulleb Issanda nimel, se Issraeli kuningas. (Joan. 12, 13.) Sepärrast römustage ennast, ja weel ütlen minna teile, olge röömsad Issanda sees, teie lapsed wõite röömsad olla. Römustage ennast, agga allati nenda, et Issand Jesus sedda wõiks pealt wadata, ja teil ep olleks tarwis kohkuda.

Teile nüüd, armsad lapsed, kes esite küsiste: kuida pean sedda teggema, et wõiksin selle lapsokesse Jesusse sarnatseks sada, ja se on tarwilinne küsminne, peaks se teil agga tõe asfi ollema, — teile ma koetan: kes tahhab Jesusse sarnatseks sada, selles peab puhhas ja hea südda ollema, ja sedda ei olle meil mitte, egga wõi sedda ka isse ommale anda, „sest nemmad on keif ärratagganend, ühtlase on nemmad läinud haisema; ei olle sedda, kes head teeb, ei ühteainustki.“ (Paul 14, 3.) Agga meie armas taewane Issa, kes tahhab, et keige innimestele peab abbi sama, ja et keif tõe tundmisesele tulleksid, on meile tootanud: „Ma tahhan teile uut süddant anda, uut waimo teie sisse anda, ja sedda kiwist süddant ärra sata teie lihhas, ja teile lihhas süddant anda, et teie wöttate käia minno seadmiste sees, ja mo kohtoseadused piddada, ja nende järrele tehha.“ (Esek. 36, 26. 27.) Jah, meile peab abbi sama. Armas Jesus on sellepärrast mailma sisse tulnud, „ja on isseennast meie eest ärraannud, et ta meid wõiks lunnastada keigest üllekohust, ja meid pühhitseda ommale isserahwaks, kes walmis olleks keige hea töle.“ Uskuge temma sisse lapsed. Iggat-

sege ja nõudke temma järrele. Kaebage temmale omma hädda. Palluge temma käest uut süddant, ja temma annab sedda teile; sest temma armastab jo lapsi wägga ellaste ja tahhab, et nad temma läbbi iggawesse ello pärriaks peawad sama. Sepärrast armastage lapsed Jესust ülle keige asjade ja omma liggimest kui isseennast, ja püüdke palwe ja Summala sanna öppimisse läbbi selle armastusse sees kaswada: siis kaswate ja sate ikka ennam ja ennam pühha lapsokesse Jესusse sarnatseks. Ja kui teie selle pühha ello sees ka peate waewa näggema, kurja laste pilkamist ja muud maailma teotust ja waewa kannatama; siis wadage agga üksnes Jესusse peale. Temma on omma allandusse põlwes keige innimesse suggu eest, hea ja kurja laste eest, kannatanud. Temma raske ja suur kannatamine käib ülle meie mõistusse, meie wõime agga nuttes ja palludes selle süggawusse sisse wauda; pühhad inglid himmustawad senna sisse wadata, agga nad ei wõi mitte, ja sedda keik on meie Dnnisteggia teinud üksi sepärrast, et meid innimesi pörgo wallust wõiks lahti peästa, ja temma kibbeda kannatamisse ja wallo läbbi, kui teie, lapsed, temma sisse usfute ja tedda armastate, sawad ka teie kannatamised ja waewad kergeteks ja maggusaks tehtud, — teie peate risti ja willetsusse läbbi öppima Jესusse peale waatma, ja endid neist asjust lahti kiskuma, mis teie römo wõiksid kibbedaks teha. Kui kallis rööm ja rahho Jესusse järrelkäiatele jubba siin ma peal on walmistud, sedda sate teie siis tunda ja selgeminne mõista, kui teie wannemaks ollete sanud.

Paljo, paljo waimolikkuid asjo on weel, mis meie wannemadgi omma mõistusse ja tarkusfega ei wõiks ärramõista ja teile lastele ärraselletada, kui mitte pühha Waim meie süddamed ei walguštaks egga meile Summala sallajaid asjo ärraselletaks ja tundma öppetaks. — Ma ollen teile ses tükis, kus palwest rägitakse, mitto ford jubba pühhast Waimust nimmetanud, ja kui meie lapsokesest Jესusest räkisime, siis olleme ka ikka kolm aino Summalast räkinnud, kes on Issa, Poeg ja pühha Waim. Jesus ütleb isse Joan. 16, 7: Minna ütlen teile, kui minna saan ärralainud, tahhan minna pühha Waimo teie jure läkkitada. Sepärrast pange

siis holega tähhele, mis kirri meile pühast Waimust on ilmutanud. Sedda selletust kirjotan teile lühhidelt õnsa õpetaja Arnti ramatust wälja. Temma rägib pühha kirja tunnistusse järrele

Pühast Waimust nenda:

Pühha Waim teeb ka laste eest palwed õhkamistega, mis ükski ei wõi ülleärakida. (Rom. 8, 26.) Möttelge, armsad lapsed, selle armo ja armastusse peale, mis pühhal Waimul Jesusse kalli ärralunnastamisse pärrast teie wasto on olnud, kui ta teid ristmisse armo läbbi Kristusse ellawaks ihho liikmeks wasto wöttis ja teid ueste sünnitas (Tit. 3, 5), ja kuulge, mil wiisil se kallis ello-Waim pühha ristifoggodust, kelle liikmed teie ristmisse läbbi ollete, on sünnitanud ja ueks lomaks teinud: „Ja kui Nellipühhi pääw kätte sai, siis ollid nemmad keik ühhel mehel kous. Ja taewas sündis äkkitselt kohhiseminne, otsego kange tuul olleks puhhunud, ja täitis keik sedda kodda, kus nemmad istfid. Ja neist nähti kui löhhutud tulle keled, ja se seifis iggauhhe peal nende seast. Ja nemmad said keik täis pühha Waimo ja hakkasid räkima teisi keli, nenda kui waim neile andis selgeste ülleärakida.“ (Ap. teg. 2, 1—4.)

Pühha Waim on tössine Summal, temma on se kolmas olleja kolmaino Summala sees, kes iggawessest aiast Issast ja Poiaast wäljakäib ja wäljaläkkitakse ehk wäljawallatakse; kes tunnistust annab meie Issandast Kristussest, Summala Poiaast, sest tössfifest Messiasest ja kidab temma armo ja hallastust. Pühha Waim kutsub ja foggub Ewangeliumi läbbi sedda tössist foggodust selle aino Pea Kristusse alla, uendab ja pühhitseb tedda omma andidega, jaggab temmale omma rahho, teeb Kristusse liikmed ellawaks, kinnitab neid omma wäega, walgustab nende hinge, puhastab nende süddamed ja keik, mis Kristus ommas ihhus meie heaks ja meie pärrast on teinud, sedda kirjotab temma meie süddamesse, et meil middagi teadmatta egga tundmatta ei pea jäma, mis meie süddant wöib römustada ja jahhutada. — Temma annab tunnistust meie waimole, et meie Summala lapsed ol-

leme. Temma on se lapse põlwe Waim, Jummal laste armo pant; temma on kui pitseri märk ühhe käekirja al, mis sees meile mitmesuggused armo annid ja headused on lubbatud. Agga pühha Waim isse toob meile paljo armo andisi ja headusi kätte. Temma on usso ja tarkusse, wäe ja jummalakartusse, armastusse ja allandusse, kannatusse ja pühhitsusse, armo ja palwe Waim, kelle läbbi meie küssendame: Abba, armas Jēsa!

Pühha Waimo armo tööd ja süddame ligutamist peab ka laps holega tähhelepannema, sest temma saab kurwastud, kui laps patto omma sees lasseb wallitseda; temma wihtab keik mailmalikkud ja lihhalikud asjad, ja ärratab hirmo ja kartust kerge mele eest; temma teeb ka sallaja, agga wägga önnist kurbtust patto pärrast innimesse süddames. Temma kustutab walle armastust ärra, kui südda mailma ja isse ennast armastab. Pühha Waim õhtab lõpmatta meie sees, ärratab iggatsemist taewalikko ja jummalikko asjade järrele. Sest nenda kui hing ihho ello, nenda on ka pühha Waim meie hinge ello. — Keigeparrem ja kallim pühha Waimo and on, kui temma maggusat Jēsusse armastust ja waimolikko rõmo meie süddamesse wäljawallab, meile kallist rahho kinkib, tullewa ello önnistust ja jummalikko maggusat maitsta annab, ja teeb, et meie sedda sanna, mis Jummal meie süddamele rägib, wõime wasto wõtta ja arwo sada, kellest prohwet Jēsaia 55. p. 2. s. tunnistab. Temma teeb meie waimo filmad lahti ja näitab meile häid ja kurje inglid. — Jummal on ka inglid lonud. Need on need naggematta mailma koddanikkud, kes mitte nisugguste kätte, jalge ja ihhude sees ei ella, kui meil on, waid neil kognoni teistwisi ihhud, mis wägga pened ja kerged on, ja sepärrast ei wõi meie neid omma lihhašte filmadega nähha. Agga kolmainus Jummal ütleb meile pühha kirja läbbi, et nisuggused ellawad hinged on, ja neid hütakse inglid ja kurjad waimud ehk kurratid. Ingliseks hütakse neid, kui nad head on ja ärraselletud taewa ihhudega Jummalala aujarge ees seiswad, ja kurratideks nimmetakse neid, kui nad kurjad on ja surmaning pimmedusse ihhudega iggawesse hukkatusse kōhhut otawad. Mõllematte ingli seltšidest tahhame nüüd kuulda.

Inglidest.

Kirri ütleb: „Sest meil ep olle mitte (üksi) wõitlemist werre ja lihha wästo, waid suurte wüsti rikide ja waldade wästo, sellesinnatse mailma pimmedusse wallitsejatte wästo, waimolikkude kurjuste wästo taewäste asjade sees.“ (Ewes. 6, 12.) Meie usfo-issa Martin Lutterus ütleb: Kurrat tahhaks igga uestsündinud ristirahwa lapsokest ilma wibimatta ärraneelda. Agga sa ei pea tedda mitte kartma, armas lapsoke, pühha ristmisse läbbi olled ja Kristusse ommaks sanud, kes kurrati käest on wõimust ärrawõtnud. Agga siiski ütleb üks wanna fanna: kurrat ei olle ial pühha. Se on: ta on allati walmis kõied ja wörgutamisse paelad wäljapanna, ja katsub, kuidas ta Jummalaste käest usko ja Jummalaste kartust saaks ärrarifuda. Temma tunneb innimest läbbi ja läbbi, ja teab sepärrast, kedda ta peab patto himmude ja ihhaldamiste sisse, kedda tapmisse patto sisse effitama, kedda peab lia sömisse ja jomisse ja lihha himmude sisse ärritama. Temma teab, kedda ta peab kaksipiddi mõtete ja wallekartusse wõrkudega püüdma. Temma panneb igga innimesse õppitud wiisi wägga tähhele, ja katsub kuidas ta temmale saaks kahjo tehha.

Kus meie Jummalale kirriko ehhitame, fenna ehhitab kurrat ommale kabbeli kõrwa. Kurrat on kui a h w, kes keik meie Jummalaste järrele teeb. Kui ta innimesi tahhab petta, teeb ta ennast ni illusaks ja waggaks, kui walgusse ingel peab ollema. Ta risub esite innimeselt häbbi ja kartusse ärra, et julgeste wõiks patto tehha; on ta sedda teinud, siis annab häbbi ja kartusse jälle taggasi, et peab püüdma ue pattudega wanno finni katta, ja mitte andeksandmist. Jummalaste käest Kristusse läbbi palluma. Esite teeb temma innimesele patto ni piisokesseks kui liwaterra, agga kui pat on tehtud, siis teeb mäe surusseks.

Lamba talleke ei käi mitte hundi järrele, ütleb üks usklik õppetaja, kuf mitte rebbase järrele, ja jannes mitte koera järrele, — mikspärrast käib siis innimenne kurrati järrele? Ei wist mitte, kurrat ial ei wõiks sundida temma järrele käia, kui innimenne isse ei tahhaks, agga loe mis ütleb

Apostel Jak. 1, 13—15: Sinna süallune ärra wabbanda mitte: Kurrat kiusas mind tehha.

Lõukoerast ööldakse, et temma ei pea tuld, egga küünla walgust mitte sallima, waid selle eest pöggenema. Panne sedda tähhele, mo laps, kui kurrat, se mõiraja lõukoer, sind tahhab neelda, siis wõtta Summala sanna künal kätte ja pea sedda warjusk omma ees, siis ta saab tõeste so eest pöggenema. Must kurrat ei olle koggoni ni kartusse wäärt, kui walge; agga ärra põra Summala inglile mitte selga, kes sind temma eest tahhab kaitsta.

Pühhad inglid on teniad waimud wäljaläkitud (Ebr. 1, 14) tenistuskes nende pärrast, kes peawad õnnistust pärrima.

Ühhes küllas käskis perrenaene omma poega kitsed ligidalt metsast koio aiada. Kui nüüd pois kauaks ärra jäi, faddas paks kord lund mahha, seddamaid tulli pimme ö kätte ja pois ei tulnudki sel öhtul taggasi. Süggawa lumme pärrast ei wõinud naene enne kui kolmandamal päwal metsa minna poisi otsima ja leidis tedda wimaks ühhe laggeda platsi pealt, kus päike lahkeste paistis ja lund ei olnud nähagi, istmast ja lahke naero näul otsijatte peale waatmast. Nad küsijid temma käest, miks ta lomad polle koio aianud, mis peale temma wastas, ta odata ni kaua, kui öhto tulleb. „Oh sa rummal“, ütlesid teised, „eks olle jubba kolm kord öhto olnud.“ Pois ütles: „siin polle ma öhtut näinud.“ Nad küsijid: „eks so köht olle tühhi?“ Selle peale ütles temma: „Ei olle; üks mees tulli mo jure ja töi mulle leiba, minna söin, ja mo köht on praego alles täis.“

Üks wagga lapsok, kes omma wiimse haiguse wodi peal maas, olli surma pärrast sures kartuskes. Wimaks uinus ta maggama ja maggas öige raskeste ja tük aega; maggamisse aial olli ta lahke ja naero näul, ja kui poisike üllesärkas, hiilgasid ta silmad sure römo pärrast; keik murre ja kartus olli temmast kaddunud ja magguus rõõm asfemele tulnud. Kui temmalt küsiti, kuidas ta nüüd ni rõmus wõib olla, ütles, et ta on wägga kallist und näinud ja juttustas nenda: „Nelli inglid seisid mo wodi ümber, kaks parremat ja kaks pahhemat kät. Ühhel olli rättik käes, sellega kuiwatas

mo higgi filmist ja ütles: Summal tahhab keik filmapisfarad so filmist ärrapühkida." — Deine andis mulle illusa rohhe-
 lisse puoksa kätte ja ütles: „Sa olled ärrawöitnud ja woi-
 must sanud.“ Kolmas piddas kroni mo pea peal nende san-
 nadega: „Sa pead ellokroni pärrima.“ Selle peale piggistas
 neljas mo filmad finni ja ütles: „Sinno hädda, kurbtus ja
 willetsus on õnsa otsa sanud.“ Siis lahkus mo hing ihhust
 ärra, sedda wötsid inglid sure römoga ja kandsid ülles taewa
 pole, täitsid taewa allust ülleweel kõrges öiskamisese heältega
 ja laulsid: „Ma peal on ta waewas olnud, nüüd suur rööm
 tal kätte tulnud!“ Selle peale ärkasin ma üllesse.

Se olli kül unnenäggo, agga wöis kül tössi olla, sest
 õnnis Lutterus ütleb: „Kes ristiinnimenne on, sel on hea
 surra, sest ta teab, kui hing lahkeb, siis seiswad paljo inglid
 temma ümber, kes tedda Summala süllesse kandwad.“

Paul 34, 8. Pühha firri tunnistab wägga mitmes koh-
 tas, et Summal inglide läbbi meile innimestele omma head
 ja täielikkud annid wälja jaggab. Kui Jakob omma isä-
 koiaast pöggenedes innimeste abbist ja troostist lahti Peteli
 kohtas omma pea kiwwi peale panni ja uinus maggama;
 siis sai ta se läbbi finnitud, et unnes taewa reddelit näggi
 ja ingli wäed reddelid möda üllesminnemas ja mahhatulle-
 mas. Ja kui temma 20 aasta pärrast Labani jurest taggasi
 tulles te peal ärraehmatas, et wend nelja saea mehhega ta
 wasto olli tullemas, siis sai ta Summala ingli wäede läbbi
 trööstitud, mis temma wasto sattusid, tunnistusseks, et neid
 ennam on, kes temma poolt, kui neid, kes temma wasto
 ollid. Kui meie armas Önnisteggia kõrbes kurrati kiusatusst
 ärrawöites, keik omma ennese abbi ärrasalgas ja lotust taewa
 Össa peale panni, tullid inglid temma jure, ja tenisid tedda.
 (Matt. 4, 11.) Pärrast ütles Önnisteggia (Matt. 18, 10)
 weikese lapsokestest: „nende inglid taewas näwad allati minno
 Össa palge, kes taewas on.“ Ja kui meie Össand Jesus
 Ketsemane aedas surmaga olli wöitlemas, siis finnitafid
 inglid tedda. (Luk. 22, 43. 44.) Kui Apostel Paulus
 katkend laewas merre häddas olli (Apost. teg. 27, 23. 24),
 siis tullid Summala inglid tedda trööstima, ütteldes: „Ärra
 kardada, Paulus, sa pead Keisri ette sama, ja wata Summal

on sulle neid keif kinkinud, kes sinnoga laewa peal on.“
 Laatsarust kanti inglidest Abraami sülesse. — Jõseärnanis
 nähti palju inglid Jeesuse sündimise ja ülestõusmise jures:
 „Maene, mis sa nuttad?“ küsis ingel Maria käest haua
 jures. (Joan. 20, 13.) Agga innimenne ei tohi mitte
 inglid kumardada; wata, mis kirri ütleb Ebr. 1, 4. 5.
 Slm. 22, 8. 9.

Õppige siis, lapsed, ommad filmad ülles taewa pole
 tõstma, kus pühhad inglid ellawad ja uskus ütlema:

Müüd woin ma röömsast taewa õnne lota;
 Sest inglid minno armsad sõbrad on;
 Ma tahhan uskus sedda päwa ota,
 Mil Jeesus ilmub, kes mo ello kroon.

Keif wainub, kes seal taewas haljendawad,
 Dn minno wennad ja nad ootwad mind;
 Keif uskikud mind ma peal armastawad —
 Dh Jeesus! millal jõuan nähha sind!

Mis rööm ja õn, mis maggus öiskaminne
 Saab siis, kui inglid taewast tulleswad
 Meid hauast hüüdma, — helde Jeesukenne,
 Siis taewa ello meile walmistad!

Kättemaksmise õigussest.

Keiges ommas ellus, mis sa teed ehk teggematta jättad,
 mõtle Jeesuse sannade peale: Sellesamma moõdoga, kellega
 teie moõdate, peab teile jälle moõdetama! Mis sa teistele
 teed, peab sulle jälle tehtama. Olled sa nende wasto hea-
 melelinne, siis tahhab Jummal sulle jälle head teha. Mitad
 sa teisi hädda sees, siis tahhab ta sind aidata, kui sul hädda
 on. Agga kui sa üllekohtune, kõwwa süddamega ja hallas-
 tamatta olled, siis ei jä õige nuhtlus selle eest mitte tulle-
 matta. Kui se ka warsi ei tulle, kui sa kurja teed, siis
 tulleb ta wimaks ommeti. Piibli luggudest ja mailma sün-
 dinud asjadest wõid selle tarwis palju tõssisid õppetuse
 märkisid leida.

Mõtle agga Jofepi wendade peale! Et nemmad temmale
 suurt hinge ahvastust teggid, sawad nad pärrast jälle ahhas-

tud. Nad tundsid sedda isse ja õhkasid ommas hinge kitskuses: tõeste meie olleme süallused omma wenna Jofepi pärrast!

Nisuggused õppetusse märkid tullewad saggedaste innimeste ellus ette. Mõnned suurt suggu ja rikkad lapsed lõwad ja pilkawad waggaid waesid lapsi; mõllemad kaswawad üllesse, wiimsed sawad esimeseks: Summal lasseb neid rikkaks sada, agga esimesesed jäwad waeseks, ja sawad jälle teistest hallastamatta lödud ja alwaks petud. Nenda teeb ka mõnni laps omma wannemattete paljo süddame wallo; agga kui ta sureks saab, peab selle eest mõnda rasket hädda kannatama. Sedda ollen ma saggedaste kuulnud, et innimesesed, kes sure õnnetusse sees ollid ja mõnned kognoni raudus ja ahhelattes käisid, ehk saiwad surma nuhtlust, weel wiimsesks sure heäleaga tunnistasid: ma ollen süallune omma wagga isä ja armsa emma pärrast.

Pallu sepärrast, mo lapsok, igga pääw: Dh armas Summal, wallitse sinna mind omma pühha Waimo läbbi, et ma omma wannemaid ja koolmeistrid ei kurwasta, et ma kellegile kurja ei te, et se mulle jälle üksford ei saaks õnnetusse ja süddame walluga ärratasjutud!

Pea ka süin, mo laps, Jesusse õppetust meles: Ürge mõistke kohhut, et teie peale kohhut ei mõisteta. Ürge mõistke hukka, et teid hukka ei mõisteta. (Matt. 7, 1.) Sa teed selle kässo wasto patto, kui sa omma liggimesesest iggal aial kurja mõtled ja rägid: kui sa kellegistki head ei rägi; teise wiggasi ei wabbanda, waid neid suremaks teed ja laiale lautad, ja pealegi nende ülle naerad ja ennast rõmustad. Sa kaswataid omma patto weel suremaks, kui sa weel middagi senna jure walletad. Hoiä ennast, mo laps, nisugguse ilma armota kohtomõistmisse ja üllekohto tunnistusse eest! Summal saab süis sinno wiggad nisamma kõwaste ja ilma armota nuhtlema.

Se on ennamiste laste ja noorte innimeste wiis, wõeraid wiggasi tähhelepanna, ja neid naerda ja hirwitada. Ärra te sedda mitte; panne isseennast tähhele; olgo sul ennam omma ennese kui teiste wiggadega teggemist. Dh kui rummal ja halle olleks se, kui sa teiste weikesid eksitusfi terra-

seste tähhelepanneksid ja arwalikkuks teeksid, ja omma ennese paljo raskema ja hirmsama südest ühtegi ei holiks! Se olleks siis otse nenda, kui Jeesus ütleb, teisel innimesel olleks piisfoke pinnake silmas, ja sinnul olleks suur pall seal sees, ja sinna tahhaksid agga üksi selle peale möttelda, teise silmast piisfokest pinnakest wäljakiskuda; agga sinno omma paljo surema silmahawa peale ei mötleks sa seal jures mitte.

Surnutte ülestõusmisest ja wiimsest kohto päwast.

Armsad lapsed, se olleks meile üks suur õnnetus olla, kui meie sest, mis meie ihho ja hingega pärrast surma peab sündima ja mis neist peab sama, ühtegi ei teaks, ja kartusse ning kahtlase melega peaksime otama, et ei tea mis tulleb. (1 Kor. 15, 19. 20.) Ka se keige targem innimenne ei wõi omma arwamisega egga järrele urimisega sest midagi kätte sada, mis üksi Jumala ilmutamisega asjad on. Agga lapsed, olge rõõmsad ja kiitke Jeesust! ka selle eest on Temma murretšenud ja meile rahho walmistanud. Temma on meile selgeste kulutanud ja ütelnud, et surnud peawad omma haudadest ülestõusma; kes waggaste on ellanud ja Jeesuse sarnaduseses kaswanud, neile on se üks ello ülestõusminne õnnistusseks; kes kurjaste ellanud ja mitte Jeesust armastanud, neile raske kohto ülestõusminne hukkamõistmiseks. Lugge agga 1 Tessal. 4, 13—18; 1 Jm. 20, 4—6 ja 12—15. — Jeesus ütleb: „Sest tund tulleb, millal keik, kes haudade sees on, peawad temma heäle kuulma ja wäljatullema, kes on head teinud, ello ülestõusmiseks; agga kes on pahha teinud, hukkamõistmisega ülestõusmiseks. (Joan. 5, 28. 29.)

Kui keik surnud on ülestõusnud, saab meie Lunnastaja ja Jõsand wiimist kohhut piddama. Kui temma tulleb omma sure au sees, ja keik pühhad inglid temmaga, kohhut mõistma, siis on mailma ots käes. „Sa päike lähhab pimmedaks, ja ku ei anna omma walget, ja tähhed langewad taewast mahha, ja taewa wäed peab kõigutadama. Ja siis peab innimesega Poia täht taewas nähtama, ja siis peab ulluma

keif rahwa suggu ma peal, ja peawad näggema innimesse Poia tullemad taewa pilwede peal sure wäe ja auuga. Sa temma läkkitab ommad inglid sure pasfuna heälega, ja nemmad peawad kofkofogguma temma ärrawallitsetud neljast tulest, ühhest taewa otsast teise." (Matt. 24, 29—31.) Jesus Kristus istub omma aujärje peale, ja siis peab keif rahwast, furnud ja ellawad, temma, kui omma Jēfanda ja kohtomöistja ette koggutama. Siis saab keige mailma ees arwalikkult kulutud, ja keigist nähtud, kui suur wahhe on waggade ja kurjade wahhel. Waggad panneb Jesus omma parrema käele, ja kidab neid, et nad on armolisfed olnud ja head teinud. Nende head teud, et nemmad neid, kes nälgas, söötnud, neid kes jännus, jootnud, neid kes allasti, katnud, ja teiste häddalistele on armastust üllesnäitnud, peab temma ni kalliks, otsego olleksid need temma ennesele tehtud, ja hüab nende wasto: Tulge tenna, minno Jēsa önnistud, pärrige sedda kuningriiki, mis teile on walmistud mailma asfutamisest!

Kurjad panneb Jesus pahhema käele seisma, ja kulutab neile, et nemmad on üllekohtused ja hallastamatta olnud. Sa tunnistab nende hirmuks ja nuhtlusseks, et temma keif nende kurjust ja hallastamatta meelt, mis neid on keelnud neid söötmast, kes nälgas, neid jootmast, kes jännus, neid katmast, kes allasti ollid, ja et nemmad ei olle neid, kes haiged ja wangis ollid, katsmas käinud, nenda arwab, otsego ei olleks nemmad sedda temma ommale teinud ja temma wasto hallastamatta olnud. Temma lükkab neid ennesest ärra ja ütleb: Minge ärra minnuft, teie ärranetud, iggawesse tullesse, mis walmistud on kurratile ja temma ingliddele! Nüüd lähhawad needfinafsed iggawesse wallusse, agga waggad iggawesse ellusse. Luggege Matt. 25, 31—46.

Oh armsad lapsed ja nored innimesfed, õhkage ja paluge allati ja lõpmatta:

Armas Punnastaja, sinno pühha tootusse järrele peawad keif furnud ellawaks sama, ja omma haudadest üllestõusma; agga üksi need, kes on head teinud, iggawest önnistust pärrima, kes kurjaste ellanud, hirmsa kohto ja iggawesse nuhtlusse alla langema. Lasse sepärrast mind, sinno pühha

tahtmisse järrele, sinno fanna heal meel wastowötta ja selle järrele tehha. Lasse mind sinno innimesseksfamist, sinno pühha lapse põlwe, sinno käsotäitmist, keik sinno pühha ello ja wimaks sinno kibbedat kannatamist, werreärrawallamist ja rasket surma ristisambas öiete kalliks ja armsaks piddada, ja armastusfest sinno ja so taewa Jäsa wasto, armolinne olla keige waeste ja näljatsede wasto, head tehha omma wihhamehhele ja armastada neid, kes mind wihkawad ja ärrawannuwad; siis on mul se kindel lotus, et ma sinno werre läbbi iggawest ello pärrin. Sinna, Jeesus, olled se öige kohtomöistja! Sinno pärralt tahhan ma olla ja jäda ellus ja surmas. Anna ka mulle üksford, kui mind hauast üllesärratad, sinno werre ja surma pärrast iggawest ello ja önnistust!

Iggawesest ellust ja iggawesest surmast.

Armsad lapsed, kuulge nüüd ka, mis pühha kirri sest keigesuremast önnistusfest ja keigesuremast hukkatusfest tunnistab, mis pärrast Kristusse kohtomöistmist tulleb:

Iggawesse ello au ja önnistust ei wöi ühhegi innimesse keel öiete selletada, egga ühhegi innimesse möistus ärraarwata. Iggawenne **ello** on se keige täielikkum ja önsam ossafaminne Summalaga Kristusse läbbi, pühha Waimo sees. „Mis film ei olle näinud, ja kõrw ei olle kuulnud, ja innimesse süddamesse ei olle tõusnud, mis Summal on walmistanud neile, kes tedda armastawad.“ (1 Kor. 2, 9.) Siin ellame meie usso sees, seal näggemisse sees. (2 Kor. 5, 7.) „Armastus ei lõppe ial ärra. Agga olgo prohwetilulutamissed, need lõpwad ärra, olgo keled, need jäwad mahha, olgo tundminne, se lõppeb ärra. Sest pišfut on, mis meie tunneme, ja pišfut on, mis meie prohwetil wisil rägime. Agga kui se täis asfi tulleb, siis lõppeb se ärra, mis polikkult on. Sest meie näme nüüd kui ühhes peeglis möistetusses, agga siis pallest pallese; nüüd tunnen minna pišfut, agga siis saan ma ärra tunda, nenda kui minna ka ollen ärratuntud.“ (1 Kor. 13, 8—12.) „Meie olleme nüüd Summala lapsed, ja ei olle weel mitte awwa-

liffuks sanud, mis meie same ollema; agga meie teame, kui ta saab arwaliffuks sanud, et meie temma sarnatsed peame ollema; sest meie same tedda nähha, nenda kui temma on." (1 Joan. 3, 2.) „Olleme meie nüüd lapsed, siis olleme meie ka pärriad, ni hästi Jummalaga pärriad, kui Kristus-sega pärriad, (Rom. 8, 17) kelle läbbi meile need keigefuremad ja kallimad tootusjed on armoänniks antud, et meie Temma läbbi jummaliffust ollemisest peame osasama, (2 Peetr. 1, 4) nenda kui Kristus omma üllema preestri palwe sees meie cest pallus: „Et nemmad keif üks olleksid, nenda kui sinna Issa minno sees, ja minna sinno sees, et nemmad ka meie sees üks olleksid. Ja minna ollen sedda au, mis sa mulle olled annud, neile annud, et nemmad üks olleksid, nenda kui meie üks olleme: Minna nende sees, ja sinna minno sees. Issa, ma tahhan, et kus minna ollen, ka nemmad minno jures on, kedda sa mulle olled annud, et nemmad näwad minno au, mis sa mulle olled annud.“ (Joan. 17, 21—24.) Joannes näggi iggawesse ello õnnistust näggemisjes: „Sa ma näggin ue taewa ja ue ma, ja ma näggin sedda pühha liinna, uut Jerusalemma, Jummalast mahha tullewad, otsego pruut ehitud omma mehhele, ja kuulsin suurt heält taewast ütlewad: Wata Jummalat tell on innimeste jures, ja temma tahhab nende jures ellada, ja nemmad peawad temma rahwas ollema, ja Jummal isse tahhab nendega olla, nende Jummal. Ja Jummal tahhab ärrapühkida keif weepisfarad nende filmist, ja surma ei pea ennam ollema, egga leinamist, egga kispendamist, egga waewa ei pea ennam ollema. Ja minna ei näinud templit seal sees, sest Issand keigewäggewam Jummal on temma tempel, ja Tal, ja sel liinnal ei olle päikest egga kuud tarwis, et nemmad seal peaksid paistma: sest Jummalat au walgustab sedda, ja temma künal on Tal.“ (Jlm. r. 21.) Ja siis on — oh sedda üpris suurt õnnistust! — „Jummal keif keikide sees.“ (1 Kor. 15, 28.)

Agga kuulge, lapsed, ka iggawest surma, kui hirmus se saab ollema:

Iggawenne surm on se, et keif kurjad, kes selle siise langewad, sawad Jummalast ja temma ärraräkimatta surest

õnnistusfest, rõmust ja auust iggaweste ärraldkfatud. — Kurjade elloasfet nimmetab pühha kirri „iggawesfeks tulleks, kus nende us ärra ei surre ja tulli ärra ei kustu“, (Mark. 9, 44. 45.) — „keigefüggawamaks pimmedusfeks, seal peab ollema ulluminne ja hammaste kärristamine.“ (Matt. 8, 12.) Seal peawad nemmad „nuhtlust kannatama, iggawest hukkatust, ärraheidetud Isfanda pallest, ja temma wäe auust“; (2 Tesfal. 1, 9.) — ja Joannes näggi näggemises „tulle ja weewli järwe, kus neid peab waawatama ööd ja päwad iggawesfest aiast iggaweste“, (Jlm. r. 20, 10.) ja „nende wallo suits tõuseb ülles iggaweste iggawesfeks aiaks.“ (Jlm. r. 14, 11.) Lugege kirriko laulo ramato seest, mis on trükkitud 1853mal aastal, — sedda laulo pörgo wallust № 213. Dh! tulge innimesfed, n. t. f.

W. 342. Nüüd paistab meile kauniste (192).

Kui auulik, pühha on se Ma,
 Mis sinna, Jesus, armoga
 Neil waggail walmistanud!
 Dh pühha Isfand, ellowürst!
 Ka mulle sada hingamist,
 Mi kui ja tootanud.
 Jesus
 Kristus,
 Tulle saatjaks,
 Juhatajaks,
 Et saan taewa,
 Kus mul ennam polle waewa.

Ma pallun keigest süddamest,
 Ka neile anna ärkamist,
 Kes praego alles kurjad!
 Neid ärrata so sannaga
 Ja walgusta so Waimoga,
 Et nemmad pattust pöörwad.
 Peästa,
 Sada
 Keiti pattust,
 Keiti surmast,
 Et sind kidaks,
 So suurt armo sureks tõstaks!

Neitsist Mariast, Jesusse emmast,

ehk mikspärrast temma mällestusjeks Maarja pääw
 faab pühhitsetud.

(Meie Lutterusse usso kirriko tunnistusse ja õppetusse järrel.)

Üks usklik ja wägga tark Lutterusse usso arst, nimmega Jung Stilling, kes kahheksa last ja kaks abbikasat omma ele iggawesse ellusse koddo satis, ja nenda teggi, kui meie usso-isa Jakob, kes wöttis omma kaks naest ja omma üks- teistkümmend last ja ülle jõe satis, ja üksipäinis järrele jäi, ja hakkas siis ühhe mehhega kangeste eitlema, senni kui pääw hakkas koitma. (1 Mos. 32, 24.) Se kallis Stilling, Issanda tru fullane, kes mitme saea pimmedal silmad terweks teggi, kandis suurt iggatsemist taewade asjade järrele, ja ta sai ka tunda ja maitsta, et ta olle ennem mitte wöeras ja mailmalinne, waid pühhade seltsirahwas ja Jumala kodakonsene. (Ewef. 2, 19.) Nenda Jumala armastussega täidetud, kirjotas Stilling üht suurt sakskalele ramatut iggawesest ellust ja taewa rõmust, kui ka pörgo pinast ja kuidas kurratid neid õnnetumaid hingesi pörigus nuhtlewad. Seal ramato sees rägitakse ka Neitsist Mariast, ja Stilling ütleb, et temmal taewa rikis se ammet on, õnsad laste hinged omma ümber korjada, ja neid kaitsta ja õppetada. Kas se wiimne tõssi on, ei minna sedda ei julge mitte kindlaks tehha, sest pühha kirri ei ilmuta meile Maria kutsmisest teises mailmas ühtegi; agga sedda on meil teada, mikspärrast keik ristirahwas Maarja päwa pühhitsewad, ja sest kirjutan teile nüüd sedda:

Õnnistud neitsit Maria on, ehk kül nisamma kui meie ja keik innimesed patto sees sadud ja sündinud, süiski keige naeste seast keige surema au sees se sure Jumala armo läbbi, et temma mailma ja omma Issanda ning Õnnisteggia emma olli. (Luk. 1, 39—56.) Agga meie usso kirrik ei pühhitse Maarja päwa mitte sellepärrast, et peaksite Mariat auustama ja kummardama, waid Issandat Jesust temma sees

peame sel päwal ni kui iggal aial auustama, kumardama ja Temma ette ommad põlwed nikkutama. Meie ei kumarda mitte Mariat, nenda kui Issandat, waid peame tedda au sees selle armo pärrast, mis temmale osaks sanud. — Ehk kül ka meie südda wahhest immeks-pannemisega täidetud saab, selle põhjatuma armastusse peale mötteldes, mis pärrast Summal waest pattust innimest ni üpris wägga auustanud, ja tahhaksime ka ühtlase selle õnnistud neitsi ees waimus ommad põlwed nikkutada, kelle pühhitsetud ihho mailma õnnistust on kannud. Sest kuida wõime meie Issandat auustada, kui meie mitte ka Issanda emma ei auusta? Agga meie ei tohhi tedda Issandast üllemaks piddada, egga ka tedda omma auandmisega Summala Poia sarnatsaks arwata. — Usso läbbi Jeesuse Kristusse sisse on Maria õnnis ja pühha, usso läbbi on ta meie eest kuioks ja õpetusse märgiks sanud. Sepärrast peame Jeesuse emma Mariat, kui omma usso eestkuiw auustama ja kalliks piddama, teades, et kui meie ka nenda lapselikult ja allandusfes Issanda sisse ussume, kui temma, peame meie õnsaks sama. Temma lapselik üksipiddine meel ja keik temma hinge ello olli täis usko ja allandust. Summal ütleb (Kaabrieli su läbbi) ja temma ussub sedda kindlaste. Temma olli näinud, kuida üks suggu teise järrele Abraamile tootud õnnistust olli ootnud ja Issanda sees maggama läinud; agga temma ei mötle mitte kaksipiddi, ta teab ja ussub, et õigede lotus peab rõmiks miinema. (Sp. san. 10, 28.) Ta näab Issraeli rahwast mahharõhhutud, allandud ja jalge alla tallatud, hinge ello polest nälgas ja jännus, kui efsind lambad, kellel ei olle karjast. Siiski laulab temma ärrawõitmisese rõmoga Mirjami ja Debora, wagga Anna ja Daweti kitusse laulusid, kui ta ütleb: Temma on omma käewarrega suurt wägge üllesnäitnud, temma on laiale pillanud neid, kes sureliksed on omma süddame melest j. t. s. (Luk. 1, 51—53.)

Maria on meile ka eestmärgiks omma allandusse polest. Ta olli üpris suurt armo sanud, ni wägga sure au sisse üllendud, ennam kui keik naese suggu, Summalast armastud, inglidest kidetud, ja siiski ni alw, ni maddal ja ni weike ommast melest. Ta ei tahha ka middagi muud olla,

ei enne egga pärrast omma ärrawallitsemist, kui Issanda ümmardaja. Ta ütleb: „Summal, minno Dnnisteggia, on waatnud omma ümmardaja allandusse peale.“ Temma ei tahha mitte omma, waid Issanda tahtmist täita.

Ni kui nöbrad öied,
Melel lahti löwad,
Päwa pole endid pöörwad;

Nenda ka
Maria
Lasseb armo päwa
Dmmal anda soja.

Temma ei kida ennast ühhegi asja polest, kui agga Issanda armo pärrast. Summala armo surus teeb tedda weel wähhemaks, maddalamaks ja allandlikkumaks ommast melest. Midda ennam Issand tedda üllendab, sedda surema maddalusse sisse temma ennast allandab. Ta ei wõi Summala omma Dnnisteggia armastusse ja allandusse immelikko surust ärramöista; agga sedda ennam töstwad ta usso tiwad tedda Issanda aujärje ette, tedda kiitma ja auustama: „Kes on sesuggune, kui Jehowa meie Summal, kes ni kõrgesse lainud istuma? ja kes ennast allandab waatma, mis taewas ja ma peal on.“ (Paul 113, 5. 6.) Misuggune waesusse, maddalusse ja allandusse tundminne, mis ennesest middagi luggu ei pea, waid Issanda käest wöttab armo armo pärrast, — se olli Neitsi Maria ainus ja üllem illo ning au, ni kaua kui ta süin ma peal elas. Temma lasseb ennast 12ne aastasest lapsesest Jeesusesest templis juhhatada ja nomida, Temma jääb Kana liinna pulmas omma poia kõrwra sanna peale kannatussega lootma; annab ilma nurrisematta omma emma öigust käest ärra, kui Jeesus neid ka omma emmaks, wendeks ja öddedeks nimmetab, kes Summala tahtmist tewad; (Mark. 3, 35.) ta leppib sellega, kui ta omma ainsa, keigekallima poia assemele Joannest poiaks saab; ta käib waikeseste Issanda järrel, ja ei astu enne egga pärrast Temma üllestõusmist kui keige surema au ja illoga ehitud pühha naene teiste seas wälja, waid jääb seks, mis ta olli; ni kui laulo salm ütleb: Ei temmast nähtud ilma au ja illo, waid allandus ta keige armsam ello. — Oh kui wägga olleks se

temma allandlikko süddamele wallo teinud, kui ta omma ello päiwil olleks näinud, kuidas tulleswal aial rahwa suggud tedda kui auulikko taewa kunningast, kui wahhemeest Jummal ja innimeste wahhel, kui eestpallujat Jummal jures auustawad, ja tedda koggoni armolikkumaks ja heldemaks peawad, kui temma poega, kes mailma eest omma ello on jätnud! Kuida olleks se Issanda allandlikko ümmardaja hinge kurbtussega täitnud, kui ta olleks näinud, et ni mitto tuhhat ristitud innimest tedda kui Jummalat appi hüüdwad ja kummardawad. Dh wõtkem temma **allandust** auustada, wõtkem Jummalale üksi au ja kitust anda, ja üksi sedda suurt armo kita ja sureks tõsta, mis temma sees ennast on auustanud!

Dh armas, kallis naese suggu,

Kes Maria sees on illendud,

Ta Poeg, so Jesus, peab sust luggu,

Sa olled wägga auustud!

Ta on so ihho pühhisenud

Ja pühha Waimo templiks teinud,

Et pead waimus ellama.

Sa öllipu, so kallid oksad

Dn Jesu palk ja temma ommad,

Neid wõtta Temmal kaswata.

Pühhapäwa hommikune unnenäggo.

Üllen teile, lapsed, jubba siin ramatus näitanud, kuidas willets luggu teie kirrikokäimisega on. Kirriko kellad helistaks ja hüüdwad kül igga pühhapäwa hommikul, — meie kuleme nende heält, ja süski ei rutta iggaüks kirriko õige ristiinnimesse wiisi järrele; paljo lapsi weddelewad koddoo ja paljo wanno widawad kallist Jummal tenistusse aega kõrtso laua äres, woi wälja peal töö jures ärra. Nisuguste pühhapäwa teotajatele minna sowiksin, et nad Samara woi kangel Sibberimaal süit ärra olleksid, — küllab siis üks nisugune, mitme aasta järrele taggasi tulles, ruttaks kirriko Jummalat põlwepeal tännama, et jälle omma usso jummalatenistussest wõib ossa wõtta. Ei nisugune wist ennam ei tukkuks kirrikus, ehk wahhiks ümberringi, kui sagedaste

tehhakse, ni kui sest unnenäöst pühhapäwa hommikul näme, mis Tallinna missoni-lehhe seest, 1859 aasta, wäljafirjotan ja siin teile luggeda annan.

Sani-kui armsal pühhapäwa hommikul, kui raskest haigussest parremaks olin sanud, ja esimest korda lahtise akna jures istusin, siis olin minna rõmo täis, kui kirriko kellad kuulsin, nenda firjotab üks noor mees. Meie maia olli kenna rohhoaia sees, ja waike tule õht tõi kallist roside haifo melejahutamiseks. Kirriko kellasi hakkati hellistama, kelle heäl minno süddames suurt iggatsemist ärratas ommaks-tega Jummalat tännada. Piibel ja laulo ramat ollid laua peal, ja tahtsin luggeda kunni kirriko kel wait pididi jäma, ja jummalatenistus peale hakkama; agga filmad läksid kinni. Siis olli mul, kui olleksin ma kirriko aia peal käinud; agga ei wöinud pühha kotta astuda, sest üks näggematta käsfi hoidis mind taggasi. Keik läksid sisse, agga minna üksi jäin wälja. Ükkitselt tundsin ma omma ümber üht näggematta ollemist, kes lahke heälega need sannad ütles: „Oh innimenne! kes sa surma suust olled peäsnud, ota weel üks filmapilk, enne kui sa pühha kotta astud.“ Mötle, kui mitto kord olled sa jummalatenitusel ilma kasuta käinud; arwa öiete järrele, mis suur õnnistus se on, ühheskoos Jummalat palluda, et sa mitte ueste Jummalala wihha omma peale ei tõmba, ja temma sedda sult hopis ei wötta, mis sa nüüd kalliks ei mõista piddada.“

Kui ma omma süüd tundes filmad mahha löin, siis ütles se heäl pehmeminne: „Minna ollen üks neist inglidest, kes innimeste palwid ülleskirjotawad, mis kui kallis wiroki suits Jummalala aujärje ette tõuseb. — Lähhäme sisse, ja watame, kui wähe ja kui waewalisjed innimeste palwed on.“

Kui ingel wait jäi, seisin ma ikka temma kõrwas, agga jubba kirriko sees, kus ma iggale pole wöisin nähha. Sa ütles: „Panne tähhele, et ükspäinis need palwed süddamest tullewad ja taewa tõuswad, mis sa waljuste kuled ööldawad; agga kui mõtted laiale lähwad, siis ei kule sa middagi.“ Meist sannadest sain arro, mißpärrest orrilatte heält kuulda ei olnud, et mängia kül keige rammoga mängis. Kui jummalatenistus peale hakkas, siis likusid kül mitmede moffad,

agga ei olnud muud, kui üht waewalist ümminat kuulda. Wägga hirmus olli sedda nähha, kuidas keige pinkide peal otsego furnud istusid, ja mitte üks südda tännoga täidetud taewa pole ei tõusnud. Issegi aukitusse ja Halleluja laulmise aial ollid keif otsego tummad. Agga usotunnistusse aial kuulsin jälle weikest ümmisemist, ja pärrast sedda üht armast lapsse heält, kes põlweli maas käed ristis piddades süddamelikkult Issameie palwet luges, mis ingel tähhele panni. Siis tullid Ünnisteggia sannad mo mele, kui ta ütleb: Wäetimate ja immewatte laste suust olled sa ennesele kitust walmistanud. Sppetaja luges Matt. 22. peatükki ette, ja üks willets mees, kes kirriko aeda pühkis, seisis ukse jures, ja panni holega tähhele, wimaks panni käed silmade ette ja hüdis: „Issand! mis luggu on minnoga wiimisel kohto päwal?“ Summal olle mulle pattusele armolinne. Ka se palwe sai inglisi ülleskirjotud.

Kui ma üht teist pallujad tähhele panning, siis jäin kurbaks, kui näggin, et ta mõtted jälle laiale läksid. „Sa olled se ülle kurb“, ütles ingel, „agga ma tahhan sulle kogodusse mõtted näidata, et sa arwo saad, kui suur kannatus Summalal pattustega on, kes tedda suga palluwad, agga kelle süddamed kaugel temmast ärra on.“ Siis läksid mo kõrwad luffo, sest surest karrast, mis pühhas koias wägga rummal kuulda olli. Pealt nähha ollid keif nisammoti rahhul kui enne. Kele peal olli Summala sanna, agga mõtted käisid ilmalikko asjade peale.

„Issa tulleb E. ni hilja kirriko, ütles üks naesterahwas, kui ta omma naabrid lastega näggi sisse astuwad. Mis-suggune õppetus on se ta perrele? Summal tännatud, mulle ei wõi kegi sedda patto süüks arwata.“ — „Subba jälle ued kübbarad, ued pärjad ja mütsid! hüdis üks naene omma tuttawast möda minnes. Kust nad sedda keif wöttawad? Sepärrast ei jõua nad omma wöllad maksta.“ — „Di! seal on Tomas S., mõtles üks noor mees, omma sõbra terretades, temma jääb wist wägga pühhaks, sest et ta jo kaks pühha järrestikko kirrikus on!“

Üks noor paar, kes minno liggi istus, panni esite hoolfaste tähhele, nad laulsid ühhest ramatust, ja ollid wist kih-

latud. Agga aega möda unnustas mees ärra, kelle palle ees ta seisib, temma mötted käisid nore innimesse peale, kes ta kõrwas olli.

Keige koggodusse mötted ollid laiale, ja ilmalikkud juttud läksid ikka waljumaks, üks kirjotas möttedes omma sõbrale ramatut, teine jälle mötles järrele, mis ta omma sõbradega olli rākinud. Nored innimesed mötlesid möda läinud tantso ja piddude peale, mis seal keif nähha ja kuulda olnud. Mur-relikud perrenaesed piddasid nõu, kuida omma maia tallitust parreminne seāda, õppetasid teniaid, mötlesid järrele, kuida kuub ümbertehha ehk misfuggune pael kubbbara peale, woi mütsi tahha pasib. Kui ingel omma tiwo lehwitas, siis said mitmed ofsego unnest ärratud, ja tundsid kahhetsemist omma tuima lo ülle, ilma et nad teadsid, kust se õhk tullu, mis nende kustuwad tahti jälle õhhutas.

Kui ma ingli tahwli peale watafin, siis ehmatasin wägga ärra, et ni wāhhe nimmesi sest surest koggodussest olli üllekirjotud. „Mõttele isseennese peale“, ütles ingel, minno mötted ärramõistes. „Misamma kui needsinnatsed, olled ka sinna isse olnud. Kas wõid, ja kas tahhad eddespidi weel nisfugguseks jāda? Oh! et sa taewa wāehulkade kitusse laulusi Summala aujärje ees kuleksid, siis saaksid immeks pannema, misfugguse sure allandusse ja armoga waeste pattuste palwed sawad wasto wõetud. Ärra unnušta ial sedda tännast maenitjust, et so peale mitte kahhefordne sü ei lange.“

Äkkiselt kaddus ingel ärra, ja ma ärkasin wārrisedes omma toli pealt ülles, tunnipak näitas 11 ja kirriko kel ei hüüdnud ennam. Keif se pitk unnenäggo olli agga mõnued minnutid turinud, mis ma ial ommašt süddamest ei wõi ärra-unnuštada, ja sowin, et se ka sinnule õppetuseks wõiks olla.

L i s t a.

Armsad lapsed! ma ollen teile nüüd mitmesuggusid armsaid asjo juttustanud; agga isseärranis teie armsast Jeesusest, temma pühhast ellust, kässo täitmisest, kannatamisest ja surmast; wimaks keikide järrele weel furnutte üllestõusmisest, wiimsest kohtopäwast ja iggawesest ellust.

Nüüd peaksin teid Summalaga jätma ja Jeesanda armo hõleks teid andma; agga kallid ja süddamest armastud lapsed, ma ei raatsi weelgi teie jurest ärra minna, waid tahhaksin teile weel middagi wagga laste ellust ja mõnne mu asjast räkida, mis praego mo mele tullid ja mis teile wist ka armsad sawad ollema. Wõtke siis neid weel hõlega luggeda ja tähhele panna.

Meie peame ristilõdud Kristusse auuks omma fergel meelt ristilõma, meie peame omma kurja süddant ristilõma, meie peame omma keelt, käed, jallad, silmad ja kõrwad ristilõma, et nemmad ühtegi kurja ei te. Meie peame isseendid kõrowa sundmusse ja wallitusse alla pannema, ja ennast mitte paigast ligutama, kui kurjad innimesed meid melitawad, kui nad ütlewad: Tulge meiega. (S. p. 1, 10.)

Mis kässo nisuggune isseennese ärrasalgaminne, omma himmude ja tahtmieste ristilõminne sadab, sedda näme nende raske ja kardetawa päwadest, mis meil olli 1854 kuni 1856 sadik sõa aial, kui Tallinna al waenlaste 60 laewa seisid ja terweste kaks suid meie linna ümberpiirsid. Waenlaste sõakindral, Napir nimmi, olli omma sõameestele, kes kanges sõa himmus tahtsid Wennema wahwa sõameestega

rammo katsuda, jubba kaks ja kolm kord kasko annud, et piddid iggal silmapilgul walmis ollema meie armast linna põllema pannema. Kui walmis olli, omma rahwa tahtmist ja pealeaiamist täitma, astub ta weel korra laewa masti otsa üllesse, watab sedda armast, rahholist Lutterusse ussu linna, kuidas temma kirrikud ja tornid praego warra hommiko lahke päikesse paistusfest hiilgasid ja särrasid. Temma südda lööb raskeks, ta tunneb halledat meelt illusa linna pärrast, mis päikesse walguisfest otsego pühhas ehtes ta ees seisib ja temmale middagi waewa polle teinud; ta süddame tunnistus ei anna temmale lubba hirmust werriist tööd peale hakkata. Sõamehhed otawad põllewa himmoga ja pikkisilmi kindrali kasko peale, et wõiksid peale hakkata ja on täis wihha, kui näwad, et kasko ei tullegi. Agga Napiri südda tunneb rõmo, et on waimo heält omma sees kuulda wõtnud, lasseb ennast enneminne arraks jännefeks söimata ja lööb omma lihha ja werd risti keige ihhaldamiste ja himmudega, kunnit ta pärrast teises kohtas ja teise rahwale ommeti omma söawihha tulle läbbi tunda annab. Agga meie armast Tallinna kaitseb üks tulline müür ja taewa wäe söawanfrid. Waenlane lasseb omma püssirohto tule kätte ja lähhäb süggise hiljakult koio, ei lubba enam naljalt taggasi tulla.

Tulline müür meie linna ümber, ollid Wennema wahwad söawäed, kelle iggaühhele taewa söawäe würst omma kaitsejad inglid olli wäljaläkkitanud; agga need tullised söawanfrid ollid waggad lapsed, kes omma armast sündimise linna, söakartusse pärrast ollid mahhajätanud, ja süin ja seal kangel maal ja küllades pelgus ollid. Need tõstsid mitme teistega ommad käed ja süddamed taewa armo aujärje pole, ja palusid: Põra meid, Isand! ennese pole, et meie jälle omma armsa sündimise linna taggasi same tulla; uenda meie päwad kui wannast. (Ser. nut. l. 5, 21.) Noorte ja immetatte laste suust olled sa wägge kindlaste seädnuud ennese waenlaste pärrast, et sa piddid lõppetama wihhameest ja sedda, kes püab kätte maksta. (Paul 8, 3.)

Kes on armastusse wäärt?

Koostus: Weike lapsoke on armastusse wäärt, kelle suust maggusad sannad, lahked ja armsad mõtted wäljakewad, kes allati hea mele ja rõõmsa näoga nende wasto tulleb, kellelega temma ümberkäib; kes armastust ja halledat meelt igga lapse wasto tunneb, kedda ta häddas ehk muido kurwa näab ollewad, ja helde, arwitawa käega walmis on teisi lapsi häddast aitama; kes ial teistele waewa egga milgi kombel kahjo ei te, waid ifka nende kasso ja headust nõuab.

Eks se teeks teile keikile suurt rõmo ja mele head, kui teed käies leiaksite koggematta siit ühhe kenna perlide rea, sealt kulla imwakessed, teisest kohhast jälle tiamanti ehk kallid kiwwid? Jah tõeste! Keik lapsed lähkäsid otsima — „ja tännaksid weel peale“, kui nimmetud kalli asjadeest middagi leiaksid. Ugga selle armastusse wäärt lapse wagga kombel ja teud, mis ülleweel nimmetasin, on need keigekallimad perlid ja kallid kiwwid, mis ial ei wõi ärrakadduda. — Hakage selle käest finni, kes ilma rõmota ja tehke temmale rõmo Issanda sees; trööstige kedda lahkel naero näol, kes kurwastud ja mahharõhhutud on; olge halledad ja armolissed selle wasto, kes willetsusses ja mures õhkab; püüdke keikispaikus ommale ja teistele päwa paistet ja rõmo walmistada.

Kui teie kedda tete, wõite julged olla, et keik teid armastawad. — Üks isä küsis ükskord omma weikesse tütre käest, kust se tulla, et iggaüks kedda armastada? „Ei minna tea“, wastas temma, „wõib ehk olla sest, et minna keiki armastan.“ — Se on se sallaja assi, kui teised meid peawad armastama. Salomon ütleb: „Kes sõbra tahhab sada, peab isse sõbralik ollema.“ Armastus näitab armastust ülles.

Meie armsas Tallinnas käis hiljoti üks penemat suggu weike tüttarlaps, rahholiste ulitsa peal omma teed eddasi, kunni ta ühhe kohha peale sai, kus mõnned wallatumad poisid sellega ommale rõmo teggid, et lumme pallidega ühte teist wiskasid. Kui temma sealt tahtis möda minna, ja ei watanudki poiste wallatusse peale, wiskas üks koggematta lummepankaga temma silma, nenda et ta mahhakukkus, är-

raminnestas ja sai seddawisi minnestand peast koio kantud. Tohter tulli silma watama ja ütles silma seddawäärt rikutud ollewad, et peab leikatud sama, mis lapsele agga wägga kibbedat wallo saab teggema. Kui seatud pääw kätte tulli, ja arst ommad riistad taskust wälja wöttis, olli haige laps omma isä kätte peal, kes temma käest küsis, kas ta walmis olleks omma silma arsti kätte andma. „Ei isä, weel mitte“, wastas temma. „Mikspärrast sa siis enam aega widad, mo lapsokse?“ ütles isä. „Ma pean enne sinno sülles põlveli langema, ja Jesust palluma“, wastas temma. Ja siis heitis temma põlveli mahha, pallus tükki aega, ja selle peale andis ennast arsti kätte immekspannemisse wäärt julgusse ja kannatussega, mis igga wanna inimeses mitte ei olle. Kui armas ja kallis on se weike kannatlik tüttarlaps, sel kibbedal hädda aial. Töeste kulis Jesus sedda palwet, mis sel armsal tunnil temma pole töusis; ja ta armastab igga lapsokest, kes töes ja Waimus temma nimme appi hüab. Öppige armsad lapsed palluma! Oh kui armas on laste palwe Jesusel kuulda! Kui suurt kasso sadab palwe ja eestpalwe sõbrale ja waenlassele, sedda same ükskord taewas Dalle aujärje ees nähha ja kuulda; siin ma peal ei ullata meie filmad sedda täieste näggema.

Palwe läbbi on Issand suurt ärkamist ja Nellipühhi önnistust terve made ja külladesse, wannade ja laste süddames lastnud tulla.

Kui Sweitsimaal mõnne aasta eest suur waimo ligutamine ja ärkamine olli, sai ühhel öhtul, kui rahwast paljo hinge nälja ja jänno pärrast pühha kotta ollid kokkotulnud, Zaweti 103. laul lauletud ja süddamest palwet tehtud. Selle usklikko ja wäggewa palwe läbbi said mitto ärratud ja hakkasid omma patto hädda tundma, kahhetsema ja andeks palluma ning Issandat kiitma ja tännama. Ka laste süddames teggi pühha Waim omma tööd. Nende seast sai sel öhtul isseärranis üks noor tüttarlaps, kes tännini täis uhkust ja kangekaelust olnud, Summala armo läbbi wäggewaste ärratud. Temma hakkas omma patto hädda tundma, wiskas

ennast filmili mahha ja pekšis omma pead mitmele korrale ni kōwaste wasto kiwwi, et ta werrine olli. Temma isša, üks tuggew mees, tahtis tedda wāggise pōrrandalt ūllestōsta, agga ei sanud. „D lasse mind sedda tehha, isša“, nenda pallus temma, „ma tean, mis ma teen; ma pean, ma pean, ma pean omma uhkust ma siise pekšma!“ Niisugguse raske wōitlemise järrele tōusis ta nattukesse aia pārrast maast ūllesse ja olli rahho leidnud omma hingele.

Üks usklik õppetaja, Robert Knoks, kirjotab: Kui ma ühhel päwal Pelwasti linnas (Irlandimaal) ūlle ulitsa läksin, ööldi mulle, et üks weike poeglaps olla raskestes haige ja iggatseda minno järrele. Minna läksin, ja leidsin tedda wodist. „Mis sul wigga on, armas lapsok?“ küsisin minna. „Dh minno pattud! armas õppetaja, minna ei jõua omma patto koormat mitte ennam kanda.“ — „Tunned sa, et sa pattune olled?“ — „Dh, minno isšand, ma ollen se keigefurem pattune.“ — „Sa mis sa tahhad tehha?“ — „Ma pallun Isšandat Jesust.“ — „Sa mis sa pallud Isšanda Jesusse käest, et ta sulle peab teggema?“ — „Et ta minno pattud ärrawōttaks.“ Ta olli wodi peal istma tōusnud ja piggistas käed kōwaste risti. Ta kui ma nenda temmaga räkisin ja tedda Summala Talle jure juhhatasin, pallus temma ühte puhko wägga tōe melega. Kui ma tedda teist kord waatmas käisin, olli ta täis rõmo. Ta olli Šnnisteggiat leidnud. Minna küsisin ta käest: „Kas sa tahhaksid nüüd ka hea melega Isšanda Jesussele middagi tehha?“ Temma wastas: „Ma tahhaksin hea melega ommad wennad ja õed ja keik mailma temma jure wia! Dh ta on wägga magguš Jesus!“

Sesamma õppetaja kirjotab weel ühhe luggu nende mitmesugguste ärkamisest: Üks keigearmsam ja rõõmsam asši, mis praeguše Isšanda surest armo tōōst rahwa süddames keikidele arwalikkuks sanud, on need mitmed laste palwekōgodusjed. Mōnne päwa eest küsis üks aumāart naes-

terahwas, kellel weike kauba pood, ühhe poisilapse käest, kes middagi osta tahtis, kas temma ka õhtopalwel misjonäri jures käia. Paps wastas allandlikkult: „Meil on jubba enneste keskes üks palwekoggodus, kuhho meie palweteggemisesele kokko tulleme.“ Siis juttustas temma, kuida üks weike hulgake poeglapsi, kes temma wannused, lubba sanud, üht keldert palwe koiaks prufida; kuida nemmad sedda puhastanud ja mõnned istmed sisse murretsenud. „Et meie ruum wägga kitsas on, siis olleme lapsed kirja pannud, kes meiega seatud aial tahtwad kous käia, ja lasseme agga üksi neid sisse tulla; agga meie lodame weel üht istet ehk penki jure sada, ja siis on weel kolme lapsele ennam rumi.“ Meie ussume tõeste, et ka sesinnane waewalinne, pimme kelder üks pühha paik on — ja wõib ehk mitme suremata laste hingede uesündimisse paigaks sada. Ta on kül pimme ja niiske, agga ta saab walgustud ja soendud Jeesuse armsast liggiollemisest; ja nende weikeste usklikkudele wõib ta nisamma armas olla, kui olleksid nad taewa eestkoias.

Kui ühhe wagga lapsele haige wodis temma seatud surma tunnike kätte jõuab, astuwad inglid temma wodi ette, räkivad wägga armsaste ja lahkeste selle ärrawallitsetud hingega ja ütlewad: Tõuse ülles sa kallis ja illus Summala söbroke, sa armas Jeesuse lapsoke, sa taewa Jerusalemma pärria, nüüd on sinno õnnistusse ja iggawesse römo pääw kätte tulnud. Wata sedda illusat taewa wankert, kelle peale pead istuma, wata need kennad ja wäggewad hobbosed, kes sind taewa sõitwad. Nüüd lähhad taewa römo sisse, seal otab sind so Õnnisteggia, seal ootwad sind need õnsad laste hulgad, keik kedda sa seal tunned, ja paljo, paljo inglid, sa pead nendega iggaweste ühhendud sama. Õnnisteggia on neid käskind, sind terretada, sind wastowõtta ja sata, ei mitte sinnust lahkuda, waid sind Paradisi au sisse ja ue Jerusalemma wia. Sinno taewa Jäsa teab so hädda, so haigust ja wallo; se on temma mele pärrast olnud, tänna sulle sinno õhkamiste ja palwede peale wastada ja sind siit ma pealt ärra, omma jure taewa wõtta. Sepärrast tõuse

üllesse, lapsõke, lahku ommast ihhust, jätta omma surrelikko mullast maia mahha, sind otab üpris suur rõõm ja au, kelle sarnast sa weel ei olle näinud. Jätta ürrikesseks aiaks isä, emma, õed ja wennad mahha, nad tulleswad pea so järrele! Jätta mailma mahha, mis on täis murret, waewa ja kartust ja tulle meiega lendes ja ruttades ülles taewa pole.

Õnsad lapsed, kes Õnnisteggiat armastawad. Kui suil 1853 Tallinnas kolera tõbbi ka laste seas omma wallusat tööd teggi ja mõnda nõdra taime mahhanitis, ütles üks ühheksa aastane poeglaps, temma olla (wist unnes) üht weikest poislast walges rides näinud, se olla temmale mõnned wägga ütlematta kennad rosi- ehk lillekimbud näitnud ja ütelnud, ta piddada ennast walmistama, neljateistkümnne päwa pärrast tahta temma jälle taggasi tulla ja tedda selle illusa rohhoaeda wia, kus needsinatsed rosid kaswawad. Kui temma nüüd neljateistkümnne päwa pärrast kolera tõbbesse haigeks jäi, näitas ta immekspannemisse wäärt kindlat usko ja taewalikko tarkust ülles, siis ütles, se poeglapsõke kenna lilledega olla jälle temma jures, ja ta ruttata nüüd temmaga minnema, sedda illusat kunninglikko aeda watama. Selle peale uinus ta lahkeste ja õnsaste maggama ja inglid kandsid tedda Jeesuse sülle.

Kenna ma mäggede tagga.

Jäsa, emma ja tohter seisid armsa Joannese wodi jures, otasid temma wimist hinge tõmbamist; agga äkiste teggi temma ommad silmad laiata lahti ja üks armas lahke naerataminne paistis temma hiilgawast pallest ja selgeist silmist wälja; ta watas ümberringi, näggi emma ja ütles waike armsa heäleaga: „Emma, mis on selle kenna ma nimmi, kedda ma mäggede takka nään paistwad?“ „Minna ei nä ühtegi, mo lapsõke“, ütles emma. „Wata seal, armas emma“, ütles ta üllesse pole kääga näites, „seal on need mäed, eks sa näe neid?“ küsis temma immekspannes, sest et emma

omma pead wangutas. „Need on jo ni liggi — ni sured ja kõrged, ja nende takka paistab se kenna ma wälja, ja innimesed on seal ni rõõmsad — seal ei olle haigeid lapsi, isä, ees sa wõi ülle mäggede nähha? Ütle mulle selle armsa ma nimme.“

Isä, emma watasid teine teise peale ja ütlesid: „Se ma, mis sa nääd, on taewas, armas lapsok!“ — Jah, se on taewas, sedda arwasin minna ka, nenda peab ta nimmi ollema. Dh laske mind senna minna; agga kuidas saan ma nende mäggede ülle? Isä, ees sa tahha mind ülle kanda? Wõtta mind omma sülesse — kule, kuidas nad keif seal teine pool mind hüüwad! — ma pean minnema.“ — Siin toas ei jänud kellegi silmad kuivaks, egga süddamed ligutamatta, keif tundsid ommas waimus, otsego seisaksid nad taewa ukse ees ja otsego peaks praego wahhetek eest ärra tõmbatama.

„Mo armas laps“, ütles isä, „ees sa siis mitte ennam ei tahha meie jure jäda? Sind saab pea ülle mäggede kantud, agga ühhe wäggewama käega, kui minnul on. Dta weel, jä weel nattuke meie jure, wata kui so emma nuttab.“ — „Dh emma, emma, ärra nutta, tulle minnoga kasa ülle nende mäggede — tulle ommeti!“ — Nenda pallus ta tedda sure armastusse wäega, mis keifi immekspeannemisega täitis.

Tubba olli täis sõbro, kes ollid tulnud last watama. Wimaks põris lapsok ennast sure rõmoga omma emma pole, sirutas käed wälja, hakkas temma ümber kaela wiimses jummalaga jätmisses, ja hüdis: „Ella õnaste, emma, minna lähhän nüüd, ärra ehmata mitte — se tuggew mees on tulnud, mind ülle mäggede kandma.“ Need ollid temma wiimsed sannad; emma rinde peal lahkus ta hing ihhust ärra; ta panni temma weikest kehakest padja peale, piggistas temma silmad finni — keif langesid põlweli mahha ja wõisid usso julgussega öölda: Isänd on annud, Isänd on wõtnud, Isända nimmi olgo kidetud!

Weiße eestpalluja tüttarlaps ja temma wend.

Lassee ommale, mo armas noor luggeja, ühhest weikest tüttarlapsest juttustada, kelle süddames Snnisteggia jubba noorelt olli asfeti teinud. Sa olleksid piddand sedda kallist Summala rahho näggema, mis temma silmist wäljapaistis, kui ta ommas piisukeseses kambriis põlweli maas olli ja ligutud süddamega Snnisteggiat pallus, kedda ta wägga ellaste armastas. Temmal olli wannem wend, kes süddame ja ello polest koggoni teine, ja kes, ehk kül alles 17ne aastane, keik pahhad teod täieste kätte õppinud — ni kui kurri wanduminne, kaarti mängiminne ja wina jominne! Keik wannematte ja weikesse õe maenitsemisese ei aitnud middagi. Siis hakkas weike õdde õige süddamest ja wäsimatta temma eest palluma. Ühhel hommikul lähhäb õnneto wend õe magamisese kambri uksest möda, mis polest sadik lahti, kus otse praego se weike preester waitse heäleaga põlweli maas palwet teeb. Sa wõttab kurja nõu, tahhab wagga pallujat teotamisese ja naeroga seggada; agga selsammal filmapilgul kuleb omma nimme nimmetawad, jääb wakka ja kulab. Agga se weike õhfab Issanda pole: „Oh armas Snnisteggia, anna temma iggapawased pattud andeks, kingi temmale uut süddant. Ma armastan wägga omma wenda, ja sowin wägga, üksford ka taewas temmaga kous ellada ja iggaweste kokko jäda. Armas Snnisteggia, peästa sedda hinge, kelle eest sinna ka omma werd olled ärrawallanud! se on jo ka sinno wallo palk.“ — Wenda pallub temma tüf aega ja ikka wäggewamaks lähhäb temma õhkaminne.

Wend kuleb ja kuleb. Südda lähhäb rahhutumaks, hakfab hirmo tundma; ei ial enne polle temma patto teed ni selgeste ta filmade ette tulnud, kui sel filmapilkul. Sure wäega tunneb ta ennast omma armsa eestpalluja liggemale tõmbawad; ja ilma et õdde sedda tähhele panneb, langeb temma ka põlweli mahha ja pallub õega seltsis; ta südda sullab ja filmad jookswad wet, ta tunnistab kahhetsedes Summalale omma rasket patto ja eksitust ja pallub armo. Kui palwet said lõppetand ja õdde immeksõpannemisese tedda

omma liggi põlwe peal näab, tõuseb ta ligutud süddamega ülles, hakkab öe ümber kaela ja ütleb: „Süddame öeke, sinno palwed on kuulnud. Summala armo ja abbi läbbi tahhan sest päwast sadii kaarti mängimist ja kurja wandumist ja teised raskeid pattud mahha jätta. Pallu nüüd ka eddespidi minno eest, et Summal mulle keif minno pattud andeks annaks, sest ma ollen palju kurja teinud.“ „Oh, sedda teeb Temma hea melega“, — öiskas weike ödde, — „sest meie pattude pärrast on Iisand Jesus ennast lastnud ristilüa, ja kui meie neid kahhetseme, wõttab Temma meid hea melega omma lapsiks wasto.“

Noor mees piddas sanna ja wannemad, kes sest asjast ühtegi ei teadnud, näggid peagi sure rõmoga omma poia süddame uendamist; ei mitte ükski wäljaspiddise ello, waid ka seestpiddise ollemisse, mõttele ja sannade polest olli temma kui ueste lodud.

Lapsed! palluge teine teise eest. Teie näte sest luggust, et ka laste palwed wõiwad suri asjo tehha, kui need tões ja waimus sünniwad. Palluge omma wannemate, wendade, öddede ja sõbrade eest, isseärnanis kui nad patto teed käiwad. Dnnisteggia kuleb sedda, kui ka nemmad sedda ei kule; ja Temma wõib ja tahhab süddamed uendada, kui ka mitte iggakord warsi, siis saab se ommeti ükskord sündima; sest temma on sedda tootanud: Keif, mis teie ial minno nimmel pallute, sedda tahhan ma teile anda.

Reigeparrem and.

Kastal 1846 aias kange torm üht tullelaewa, „Atlantik“ nimmi, wasto kirwi purruks. Se olli wägga halle nähha, kui waesed innimesed merre häddas kange laenedega wõitlefid ja appi hüüdsid. Mitto uppusid ärra. Nende õnnetumate seas olli ka üks weike poisike sures häddas, sest temmal ei olnud sõbra egga abbimeest padi sees. Madrusjed hüüdsid tedda, et pididi omma ello hoidma; agga temma ei wõinud middagi tehha, sest ta olli wiggane. Wimaks näggi laewa tüürman temma hädda ja hallastas temma peale; ta

wöttis poisi sülle ja wiiskas ennast temmaga tükkis merresse, mis kangeste laenetas, ja uius temmaga, ehk kül wägga raskest wõitlemisest ja surma häddas, ommeti wimaks kaldasse. Ni pea kui waene poisike räkida wõis, watas wesiiste filmadega omma peastja peale ja ütles ligutud süddamaga: „Oh, kui ma rikkas olleksin, misjuggust kingitust tahhaksin ma teile anda!“ Tõeste ei olle poisike sedda head türimeest ärraannustanud, kes temma ello weesurmast ärrapeästis.

Kui meie ühhe innimesse wasto tännolikkud olleme, kes meid aialikkust surmast peästab, mis meid ommeti üksford kätte saab, kuidas peame siis tedda armastama, kes meid iggawestest surmast peästab? Mis olleme meie Jeesusele wõlgo, kes taewast tulli, ja meid, kui meie raskest patto needmisest häddas ja pörgo haua kaldal ollime, ärrapeästis, omma ello meie eest jättis, omma werd meie eest ärrawallas, et meid õnsaks tehha ja meile iggawest ello tenida! Dns meil nisjuggune armastus ja tänno meel Temma wasto, kui sel poisil tüürmanni wasto? Kas meie wõime üttelda: „Kui ma rikkas olleksin, misjuggust kingitust tahhaksin ma sulle anda?“ Watage lapsed, Jeesus tahhab tõeste üht kingitust, ja nisjuggust kingitust, mis se keige waesem ni hästi, kui keige rikkam wõib anda. Temma pallub meid: „Mo poeg, mo tüttar, anna mulle omma süddant, omma armastust, omma lotust!“ Temma pallub: Anna mulle kingitusseks — ja ommeti olled ja temmale keif wõlgo. Temma ei tahha sedda wäggise wõtta — meie peame sedda Temmale andma ja kinkima. Meie peame Temmale süddant andma, ei mitte üksi warratselt lapse põlwe, waid terve ello aeg kunni surmani. Meie peame sedda Temmale terwelt ja täieste andma — ei mitte polikult — meie terwet armastust, meie terwet lotust — heal meel ja rõmoga, sest rõõmsat andjat armastab Jummal; ja teie peate sedda jubba nüüd teggema, kui teie nored ollete, ja mitte siis wast, kui wannad ollete ja peate surrema — kui teie mailma kül ollete armastanud ja rammotumaks ja nõdraks sanud patto tenistuskes.

Kui laps küsib: mispärrast pean ma Jeesust armastama? Siis wõime temmale tuhhat asja nimmetada, mis

tedda sunnivad sedda teggema. Anna Temmale omma süddant, sest se on Temma pärralt, ja sepärrast on Temmal õigus sedda nõuda; Temma on sinno Loja ja sinno Summal, Temma on sind teinud ja sulle süddant annud. Anna Temmale omma süddant, sest se on se keigeparrem, mis sul on ja Temmale wõid anda. Se on temmale armsam kui keik mailma kuld ja hõbbe ja kallid kirowid. Anna Temmale omma süddant, sest se on Temmale keigearmsam ja kallim. Meie anname neile, kedda meie armastame, sedda, mis meile keigearmsam on. Anna Temmale omma süddant, mitte sepärrast, et ta rikkamaks saaks, waid et sinna rikkamaks ja õnsamaks saad, kui sa Temma omma olled. — Kui kaua peab Jeesus so süddame järrele kerjama! miks sa ei anna sedda Temmale? Eks Temma ei anna sulle keik, kui sa Tedda pallud? Miks sa Temmale omma andi kelad, ja sedda ommeti pattule ning kurratile risuda jättad? — Eks se olle hirmus tännamatta meel! — Minne kermeste omma kambrikesse sisse, lange omma põlwele peale ja pallu: „Oh Jeesand, anna mulle omma pühha Waimo, et temma minnule sedda head tahtmist kingiks, sinnule omma süddant weel sel filmapilgul ärraanda.“ Pallu keigest süddamest:

„Tõmba, tõmba minno meelt
 Hopis ärra patto teelt!
 Sa mo ainus üllem hea,
 Wõtta mo meelt, süddant pea
 Dmmaks armsaks anniks teal,
 Muud ma'p tahhan ilma peal!
 Jä mo ommaks igga pä
 Ja ka siis, kui surm on kä!

Wennema Suurwürsti Wladimiri wiinne tahtminne ehk seädus omma lastele.

(Se wagga ja usklik Suurwürst surri aastal 1125.)

Summala kartus ja liggimesse armastus, ütleb se suur mees, on se keigesurem käsk ja keige wagga ello ja hea kom-

bede kindel põhhi. Issand on suur; immelikkud on temma teud. Oh, minno lapsed, kiitke Jummalat ja armastage omma liggimest. Ei mitte paastminne egga munkade seltsis olleminne wõi teid ärrapeasta, waid üksi Jummalat suur hallastus. Ürra unnustage waestele head teggemast, söötke neid ja möttelge, et keik aialik warra Jummalast ürrikesseks aiaks teie kätte on ustud. Ärge pange omma rikkust auko mahha, kuska koid ja rooste sedda rikkuwad, se on ristiusso õppetuse ja Kristusse kässo wasto. Olge waeste laste isjad ja leskede kohtomõistjad, ja ärge andke mitte wägge-wamatele lubba, nõdru ja willetsaid mahharõhhuda ja neile liga teha. Ärge wallage werd, ärge tapke keddagi, sest ristinnimesse werri on pühhitsetud ristmisse läbbi. Ärge jätke haigid mahha ja ärge kartke furnutte eest, sest meie surreme keik. — Ärge olge uhked ja kõrki melega ei mõt- tedes egga ommas süddames, ja möttelge ikka, meie olleme kadduwad; tänna ellame meie, agga home olleme furnud.

Hoidke ennast walle ja roppu ello eest, mis ihho ja hinge rikkub. Auustage wannad mehhed kui isjad, armastage nored kui wennad. Mis teie ei mõista, sedda õppige. Minno õnnis isja istus koddo, agga mõistis wiis keelt räkida. Laiskus on kurrati peapaddi ja keige patto ello hallikas; hoidke ennast selle eest. Innimenne peab ikka tööd teggema: teed kääma, jalla ja hobbosega, ja kui teil ühtegi teggemist ei olle, ei pea teie süiski tühja mõttele omma sees maad andma, waid enneminne palwed luggema, ja kui ka sedda keige lühhemat ja kergemat palwet palluma: „Issand hal- lasta meie peale.“ Ärge laske mitte hommiko päikest teid wodiis kätte sada. Hommiko tund on kallim kui kuld. Minge warra hommiko pühha kotta Jummalale tänno ohw- rid wima.

Preisi kunninga Fridrik Wilhelm IV. testament.

Issgawessseks mällestusseks, teile Gestima lastele olgo siin ka luggeda, kui kalli usso lotusse ja pühha mõtledega

meie auulikko Keisri herra onno, önnis Preisima kuningas Pridrik Wilhelm IV., kes 2sel Januaril 1861 röömsaste Issanda sees surri, omma wimist tahtmist ehk testamenti jubba 6 aastat enne surma, 6mal Augustil 1854, önnist surma tundi odates, kindlas lotusfes ja uskus Jesusse Kristusse omma Önnisteggia sisse, on üllespannud. Selle kirja sees, mis 9mal Januaril 1861 on lahti tehtud, seisab nenda:

Sarlottenburgis, sel 6mal Augustil 1854. Seäduš kuida ma tahhan maetud sada.

„Kui Issand Jummal annab, et ma omma ma pealift ello käiki isfamaal rahhoga lõppetan, ja kui siis kuninga praua, mo iggawest armastud Elise, pärrast mind ellama jääb, mispärrast ma põlwede peal süddamest Jummalat ollen pallunud, siis peab se leht warsi pärrast minno ärralahkumist temma kätte antama. Mis temma selles ial teisiti seab, peab täidetama, otsego seisaks se siin kirjutud. Temma käsk peab nisammoti kui minno käsk ollema. Siiski tahhan ma wiimselt temma kõrwas sessammas haudas hingada, ni liggi kui ial wõimalik. Ni pea kui ma ollen ärrafurnud, tahhan ma, et mo ihho peab sama pestud ja lahti leigatud. Minno südda peab ühhe raudkirowist raiotud sure süddame sisse, mo kuninglikko wannematte jalge jure Mausoleumi hauda pandama. Warsi pärrast mo surma peab 150 taaldert kulda Doombä waeste jaoks antama, ni kui ma sedda iggakord pärrast Issanda armo laual käimist ollen teinud. Nisamma paljo peawad ka Brideksi, Ermansdorwi, Spandau linna ja keikide nende kirrikude waesed sama, kus ma pühha õhtosõmaiaal ollen käinud. Mo hingamisse asse peab Bridensi kirrikus pühha laua ja marmori puldi wahhe kohhas ollema, nenda et kuninga praua üksford mo parremal pool hingab. Mo hua kohta peab üks walge marmori kirowist raiutud neljanurkalinne mällestusse kirowi pandama ja selle sisse kuld plaat, kus peale keige esjite üllesse Kristusse nimmi suurte tähtedega peab kirjutadama, ja siis need sannad:

„Siin hingab Jummal omma Önnisteggia rahho sees, röömsas üllestõusmisse ja armolisse kohta lotusfes, üksnes Jesusse Kristusse meie keige pühhama Lunnastaja ärrateni-

misse ja aino ello peale raiatud, endine" r. r. — Mo mat-
tused peavad õnsa kunninga, mo unnustamatta isä mat-
tuste kombel petama.

Kunningad ja wallitsejad
On õnsad, kui siin ustus näwad
Mailma peästjat Jesufest.
Keige kallim kuld ja warra,
Aukronid, mis ei löppe ärra —
Keik leidwad Jesu hawadest! —
Ka Preisi kunningas
Siin Peästjat armastas.
Küüd ta maitseb,
Kui suur se on
Ja auukroon,
Mis Jesus surses walmistas!

Oh! eks siis ka meie waesed
Keik wannad, nored ja ka lapsed
Peats aegsast' Jesust otsima!
Tänna, tänna wõime tedda
Weel leida, end ta hawu peita,
Seal rahhus, römüs hingada.
Tulgo siis surma tund,
Mei' filmis polle und,
Waid lampid käes
Ja ölli sees —
Halleluja!
Mei' lähme talle pulmale!

Waeste laste Jõulo rõõm üksikus metsas (sures lones).

Üks laste laul Jõulo pu jures.

(Ommal wifil.)

Kui armsast Jõulo pu nüüd hülgab,
Ta paistus wägga kallis meil!
Meid keiki römoga ta täidab,
Kui ütleks: „Jesus sündind teil!“

Keif lapsed seiswad röömsal näul,
Silm naerab, südda römustab.
Oh önnist römo, kallil Jöulul',
Mis keige waimo jahhutab!

Kaks inglid röömsast tuppa tullid
Ja ükski film ei näinud neid,
Nad Jöulo pu ees palwed teggid
Ja terretasid lahkest meid.

Mei' laste hulga peale wates,
Ütlefid sure römoga:
„Meid armas Jesus seia satis
Teid önnistama armoga!

Oh, önsjad lapsed, önsjad wannad,
Kes pühha römo maitsete!
Teil Jöulo pühhad wägga kennad,
Kui karjastega ruttate

Betlemma lauta — Jesust waatma
Ja Tedda kiitma, tännama, —
Mei' tulleme teid fenna saatma
Ja walgust teile näitama!”

Suur walgus paistab Jöulo ösel —
Oh römo, römo pattustel!
Nüüd lapsed, wannad tõtke palwel',
Immanuel toob ello teil!

Teie, mo armsjad lapsed, mõtlete wist nisammoti kui minnagi, et ei olle terve aasta sees teist nisuggust önnist ja römust päwa, kui se pääw, mil meie ütleme: Täanna on Jöulo pühha, Jöulo öhto! Teie lapsed, kes linnas ellate, üttelge, üks olle sel pühhal hommikul, kui esimest kord aknast ehk uksest wäljawatate, teie südda isseärralisse römo ja pühha tundmisfega ligutud? Eks olle teie waimus nenda, otsego olleksid keif maiad, mis teine teise kõrwas seiswad, täis salajaid warrandusi ja olleksid ka wäljaspoolt isseärralisse pühha ehtedega ehhitud, igga toa akna tagga seistes tunnete teie römoga, et toas Jöulo römo walmistakse, igga luffo pandud ukse tagga otes ja lotes tunneb teie lapselik südda wägga armast walmistamist, mis Jöulo römo ikka suremaks teeb? Keikis paikus, kus teie filmad ei ullata näggema, seal

hakkab südda arvama ja ettetundma, ja keikis asjus, mis enne tähhelepannematta jäid, seal näab ja watab önnistud lapsel film tänna suri ja immelikkuid fallaja asjo. On armas Summal male walge tallikue selga pannud, siis näitab se meile sel hommikul puhtam ja selgem kui teisel aial, ja paistab koggoni päike senna peale otsego mitme tuhhande perlide ja hiilgawa tiamanti kirowide sisse, siis on se ni sätteldaw ja walge kui se elle ja hiilgaw priljanti tulli, mis Jõulo rööm teie weikeste süddamette sees on põllema süttitanud. Teie tubhades polle muud kui fallajad asjad, süin nurkas üks warrandusfega täidetud kappi, seal üks kast, Jõulo annid sees; agga ei tea misuggused? Oh sedda römo ja ootmist, millal se Jõulo lapsoket Jeesus tulleb ja kingib! Pöörge ommad silmad wälja oue, mo lapsokesed, waatke ulitsa peale ja wiitke omma aega; agga keigearmsamad lapsed ollete siis, kui kallid Jõulo laulud laulate, senni kui need kennad annid teie kätte antakse. — Ja teie, armsad tallolapsed, kelle silmad kül wäljaspoolt mitte ni paljo uhkeid ja illusaid maiasid egga sidi ja sammetiga ehhitud innimesi ei näe, kes omma sure rikkukse ja warrandusfega ei teaks, misuggused kallid ja kennaid asjo omma lastele peaksid walmistama ja kinkima, — minna tunnistan teile ligatud süddamega, et ma suremat römo tunnen, kui teie alwa maiade ja urtsikutte peale mötlen, sest et Jeesus saggedaste teile liggemal wöib olla, kui rikaste maiade ja laste jures, ni kui meie järreltullew luggu sedda tunnistab. Eks teie süddamed tunne Jõulo öhtul seddasamma maggusat römo, mis linna lapsed tundwad? Eks Jõulo rööm, mis teie weikeste süddamette sees hiilgab, ei te teie öllest kattused ni kennaks, otsego ölleksid nad kullatud. Jah, watage teie ka oue wälja, watage armsast hiilgawa taewa tähtede peale, need kulutawad teile Jõulo römo ja illo; watage wälja oue kenna walge wäljade peale, sest oues on paljo nähha, oues on terve mailm, ja mailmas on tänna Jõulo öhto! Kas teie näte, kuidas külla rahwas ruttawad, kuidas keik römo ja walmistamisfe pärrast likumas on? Ja eks teie armsad wannemad te koddö seddasamma? Et watage, kui nad ruttawad ja toimetawad, ja se keik on isse wisi, kui muil päiwil!

Eks olle keige filmist rõmo nähha, eks keik olle rõmo pär-
rast naero näol? Jah, jah, armsad õnnistud lapsed, teie
loete wannade ja noorte filmist sedda suurt tootusse fanna:
Tanna õhto! Tanna õhto!

Agga teie röömsad lapsed, linnas ja maal, kas on teie
mele tulnud, et mailmas ka neid lapsi on, kellel Jõulo pä-
wal, Jõulo õhtul mitte rõmo ei olle? Ei wist polle teie
sedda omma mele wõinud tulletada, sest se rööm, mis teie
tunnete, arwate keige teiste lastel ka ollewad, nenda et teie
ommas mõttes keige lastele Jõulo puud põllema pannete
ja arwate omma rõmo keige teiste peale wäljawallatud olle-
wad. Kuulge siis, kui ma teile juttustan, et mitte keige
süddamed röömsad ei olle, kuulge Jõulo õhtust üht wägga
halledat, agga kenna luggu.

Jah, keikil ei olle Jõulo rõmo, paljo, paljo on neid,
kellele mitte Jõulo pu täis mitmesuggusid maggusaid wiljasid
tuppa ei toda, egga küünlad põllema panda, ja paljo on ka
neid lapsi, kellel kül kennad, hiilgawad Jõulo puud toas,
keik kallid Jõulo annid rohkeste käes, agga ei olle filmi
sedda illo wadata, egga süddant selle ülle rõmo tunda.
Kuulge siis essite neist lastest, kes uskmatta ja rikka wan-
nematte liig andide läbbi ni ärrarikkutud ja tuimaks läinud,
et nende süddamed Jõulo pu särrawatte tullede ümber olles
mitte sojendud egga rõmustud ei sa.

Leopold ja Mina seisid, ni kui ennamiste keik teised
lapsed, sel päwal, mil Jõulo õhtut odatakse, akna peal ja
watasid ulitsa peale wälja. Nad ollid ühhe rikka saksa
lapsed, kelle uhke maia linnas illo ja surusse polest keige
teiste maiadest, mis seal ulitsas ollid, ülle käis ja ei annud
paljo omma uhke perremehhele järrele. Leopold ja Mina
otasid ka Jõulo õhtut, agga se otamine olli nende lastele
liig iggaw ja alw assi, neil ei olnud wagga süddant ja se-
pärast ei mõistnud nad arro sada, mis Jõulo pühhad täh-
hendawad, ja kenna asjadest ei tunnud nemmad ka ennam
rõmo, sest nad wõisid neid iggapääw sada, ollid sepärast
neist ka tüddind. Se ainus assi, mis neid weel piisut
wõis rõmustada, olli se, et kui ommad mitmesuggused kallid
ja illusad asjad kätte pidid sama, tahtsid nendega küllasse

teiste rikka laste jure miinna, ja siis wadata, kumba asjad üllemad ja kallimad piddid ollema, ja selle tarwis olli Leopoldi ja Mina rikkas ja uhke isä igga Jõuludeks omma lastele uhhe sure toa kalli asjadega täitnud, mis Jõulo õhtul mitme saea küünla tulle läbbi said walgustud, nenda et feik särrasid ja hiilgasid, otsego olleks üks walgusse merri sedda tubba täitnud. Need rikkad lapsed, kes sel päwal wist feige waesemad ollid feige linna laste feast, tundsid pahha meelt selle ülle, et se wanna iggaw pruuk neile tülliks olli, et nemmad ka piddid otama, mil wannemad finkitusfed nende kätte andwad, ei nad teadnud, mil wisil omma iggawat aega otfa sada. Nad ollid jubba hommikust sadik mäggsaid kokisid ja saia sönud, nenda et neist hopis tüddind ollid ja pealegi weel nukra melega ei teadnud, mis nüüd piddid teggema. Leopold leidis wimaks ommeti ommale ammetit: ta läks afna peale, watas ulitsale wälja, ja kes juhtus mödamannes ommad silmad uhke maia peale pannema ja afnast sisse watama, neile näitas ta omma tiggemat näggo ja teggi pitkad moffkad. Mina jälle tundis sest rõmo, et uhhe waese toa linno sulga üks hawalt wälja katkus ja ei holind sest, et kül lind wallo pärrast karjus ja armo pallus.

Süis hüdüs wend, kes ikka weel afna peal seisis, sure heäleaga: „Et wata ödde ommeti neid piisfokessi hilp harrafaid, kuida nemmad tohhiwad meie peale ülleswadata ja ei häbbene omma kaltfus riette pärrast, ma ussun, et neil on koggoni nõu meile sisse tulla.“ Nüüd jättis Mina jälle waest lindo pinamast ja tulli ka afna peale waesid lapsi watama. Need ollid Anton ja Maria, kellel waesed kullund ja katkend rided selgas, külmetades ja wabbisedes Jõulo pühha õhtuks ommale leiba ja õ-maia otisid, — need ollid nende laste feast, kellele mitte Jõulo puud põllema ei panda. „Kule, nad tullewad“, ütles Leopold, „ma kuulsin koia ufke peale kopputawad, kas need on need õiged Jõulo wõerad? mis neil meie maia s teggemist on?“

Ja wata, kaks kartlikko last seisid koias, uhke toa ufke tagga, ja olleks hea melega omma Jõulo laulo laulma hakkanud, agga nad kartsid ja ei julgend omma laulo kulutada.

„Siin ellab wist üks rikkas herra“, küsis tüttarlapsokke omma

wenna käest, kes suggu wannem olli, „wata, kui wägga illus siin keif on, egga siin wist meid ilma annita jäta.“ „Oh Anton, Anton“, hüdis ta siis täis rõmo waljo heälega, „wata sealt uksest sisse, mis kallid asjad on seal nähha, oh kui kenna on siin Jõulo õhtut piddada. Nä kui illus Jõulo pu, kui paljo küünlaid seal peal, kui need keif põllema pannakse!“ Ja nüüd tõmbas ta wenda toa ukse liggemale, mis paokile lahti olli, ja möllemad watasid immetelledes neid kennaid andisi, mis Leopoldi ja Minale ni rohkeste ollid walmistud. Lapsokeste südda sundis neid sisse astuma, ja need hülgawad asjad hoidsid neid nago wäggise kinni. Maria panni pühhas rõmo tundmisfes ommad käed ristigi, ja Anton wöttis allandlikkult mütsikesse peast ärra, ning hülgawa silmadega sedda illo ja au omma sisse nelades, ütles wimaks ödde süddamest õhkades ja immekspannemisfega: „Oh Anton, neid lapsi, kes siin maias ellawad, wöib Jeesus wägga armastada.“ Uksest kuulsid nemmad jalge kabbinad, üks tullinende liggemale, tõmbas ukse lahti ja hüdis: „Wötke need weikesesed wargad kinni!“

Waesed lapsokessesed hakkasid ehmatusse pärrast karjuma ja läksid uksest wälja kotta. Seal näggid, et hulk sakste teenrid ollid wälja jooksnud neid kinni wõtma, maia herra tuli selle peale kahhinal omma toast wälja ja kargas hirmsaste lapsokeste peale: „Mis teie tahhate siit, mis on teil siin teggemist, misfuggune kurri nõu melitas teid senna tuppä minnema?“ Maria ei sanud ehmatusse ja nutto pärrast sanna suust wälja, agga Anton ütles allandlikko heälega: „Meie pallume andeks, armolinne herra, meie tullime nälja pärrast seie ja lootjime üht piisukest Jõullo andi sada, ja seal toas“, ütles kartusfega, sest et nende sannade peale mõteldes: „Teie weikesesed wargad“, ta weel üksford filmist ärrapunnastas, — „jah, seal toas, armas herra, tahtjime hea melega neid kennaid asjo nähha, agga tõeste, tõeste mitte omma käega wötta. „Armas Summal“, ütles ta halleda heälega, „kas meie olleksime wöinud tänna nenda omma kallist, pühha Jeesust kurwastada, kes meid ommeti minnawal Jõulul on rõmustanud?“ „Sest on kül, sest on kül, teie häbbematta lapsed“, kiskendas herra ilma armota, „siis

ollete ommeti ikka liig julged sandid, kedda peab uksest wälja aiama. Waeste maksud on muidogi meie päiwil raskeid kül, siis peab innimesel ommeti ommas ellus maias rahho ollema." Ja nenda läks rikkas mees ilma hallastamatta waeste laste jurest omma uhke tuppä taggasi.

Anton ja Maria tahtsid koia uksest wälja minna; agga ukse takka kargas kurri Leopold wälja, kes Minaga ollid fallaja kuulnud, mis waeste kerjaja lastega sündinud; temma olli piitsa kätte wõtnud, — nüüd tahtis aiawiteks neid waesid piitsaga peksta. Agga se hoop, mis ta Antoni woi Mariale olli walmistanud, ei piddand neid kätte sama, üks halleda süddamega toapois lükkas ukse nende takka kinni; rikkad lapsed naersid, ja waesed seisid jälle öues külma käes — üksi ja mahhajätud ollid nad nüüd laia, külma mailma sees, kus tänna teised lapsed Sõulo öhtut ja suurt römo otasid. — „Anton“, ütles Maria wägga halleda heälega, „meie ei pea tänna mitte ennam rikka innimeste jure minnema, minna ei usso ommeti mitte, et pühha Sõulo lapsokse nende kenna ja uhke asjadest römo tunneb ning nende jures ellab.

„Kuida meie ollektime wõinud tänna nenda omma kallist, pühha Jesust kurwastada, kes meid ommeti minnewal Sõulul on römüstanud.“ — Need ollid need sannad, mis rikkas saks kõrwwa süddamega tähhele ei pannud egga holineud, ja ommeti olli nende sees waeste laste õn ja õnnetus. Jah, minnewal Sõulo pühhade aial olli nende armas emma alles ellanud ja ommast waesussest, ni paljo kui jõudis, neile Sõulo römo teinud. Ja olli sure hole ja wässimatta wae-waga tööd teinud, et omma armsaid lapsokesi toita, ja kui kallid Sõulo pühhad liggemale jõudsid, siis istus mitto ööd läbbi ülleweel, kedras ja kuddus, õmblez ja nöelus, ning tenis mõnned kassokoppikad jure, et nendega wõis lastele pühhadeks römo teha, ja olli siis isse ka nendega feltsis üpris wägga õnnis ja römüs, kui üks weike Sõulo-pu põlles, kellel kül ennam walgukse andid ei olnud, kui agga kolm künalt peal, ja igga lapsele kinkis wagga emma uhhe soja kue ja piisokesse pildi ramato piibli luggudega ning weel muud middagi, mis lastele su pärrast olli, isseärranis kandis ta selle eest hoolt, et lapsed Jesussega tuttawaks teggi ja

neile tuhat kord suremat Jõulo rõmo ärrafelletas ja usklikko palwe läbbi lastele sowis, kui keik mailma rikkus, au ja illo wõib anda. Ja sedda said piisukesesed ka ikka ennam ja ennam tunda, ni kui nende süddame waggadussest jubba olleme kuulnud. Agga kes jõuab Jummalaga meie Issanda armo nõu ja tahtmist ärraarwata? Se olli selle waeste laste emmale wiimne rööm siin ma peal. Kui ta omma lastega Jõulo öhtul armsaid Kristusse sündimise laulusid laulis, tundis jubba ommas süddames ette, et ta selle mailmaga pididi Jummalaga jätma ja koio minnema — ja wata sedda suurt halledust! mõnne näddala pärrast surri emma ärra ja Anton ning Maria jäid nüüd hõpis waesiks lapsiks. Neid aeti sest weikesest maiast wälja, kus õnsa emmaga ollid ellanud, ja pandi ühhe mehhe jure, kes kül wähhem nende söma eest maksu wöttis, agga weel wähhem neile andis, se on: ta ei hõlinud neist middagi egga annud neile kuiwa egga märga, sest nad maggasid õsel ühhes pimmedas, külmas kambriis, ja said päwa kerjama lakkitud. Se olli üks kurri ja jodik mees, kelle hõleks waesed lapsed said antud, sest ta läks ka Jõulo öhto kõrtsi lakkuma ja kaarta mængima, ning aias lapsed toast wälja ulitsa peale.

Kuhho pidid nad nüüd minnema? Rikka saksa sannad: „Seie weikesed wargad“, ollid ühte puhko nende kõrwade ees, kui ühhe maia liggemale astusid, ja täis kartust ei julgend kusagile ennam sisse astuda. „Tulle öeke“, ütles Anton wimaks, „ärra olle ni kurwa näoga, tänna on jo Jõulo öhto.“ Siis jäid jälle wait ja lakkid eddasi. „Kuhho peame nüüd minnema?“ „Minno nõu on liinnast wälja minna“, wastas wend, „öhto tulleb pea kätte, siis hakkab keige maiade sees Jõulo walguis paistma, agga ulitsa peal lähhäb ikka pimmedamaks, ja weel pimmedam on koddo, meie külmas kambriis, agga wäljas allewis ja maal laggeda peal paistab suur ja hiilgaw tähtede taewas, ja metsast lähhäb te läbbi senna perresse, kus üks armas lahke põllomees ellab, kes enne meie haige emmale leiba ja kedust lakkitas, ehk se annab meile sel kallil, röömsal ööl ühhe soja nurgakesse, kus wõime maggada.“ Ja nenda lakkid lapsed linna wärrawast wälja. Weike Maria watas wahhel weel

taggasi, ja näggi kuida linna maiade afnad üks teise järrele ifka walgemaks ja selgemaks läksid ja need ollid jo tänna üsna Jõulo küünlad, mis sedda kenna walgust laiale lautasid! Agga Anton ei watand mitte taggasi, waid agga selle te peale, mis metsa pole wiis, ja mis praego walge ja hiilgaw nende ees seisis, kõwwaste külmetand lummi al. Ehha walguš hakkas jubba walgemaks minnema, ja sedda teggid need hiilgawad taewa tähhed, mis üks hawalt omma sallaja paikadest wälja tullid, kunni wimaks keif taewas neist säras ja hiilgas. „Wata üllesse taewa pole“, ütles wend lahke, röömsa näoga, „need on ka Jõulo küünlad!“ Nüüd astusid nad metsa sisse. Oh kui auulik ja kenna olli siin! Keif puud ollid walge ärmatussega, kui hiilgawa riettega ehitud, igga oksake kandis hõbbe nöelad omma külges, mis kulla karwa sätteldasid. „Nüüd pannakse lastele Jõulo puud põlema“, ütles Maria, kui weel wimist korda linna pole taggasi watas. „Jah, jah, eks sa nä, meil siin paljo hiilgawad Jõulo puud!“ ütles Anton, ja näitas sätteldawa metsa pude peale. Kui nad jälle tükki maad ollid eddasi läinud ja linna maiad ennam nende kätte ei paistnud, siis näggid ühhe wägga kenna ja mitmekarwalisse pildi, — se olli metsa joggi, mis üllewelt mäe pealt alla orgu joseb, külm jeätand talwe õh e olli ta peale puhhunud ning külmetama pannud, nenda et ta jämmeda pu okske ja kiwi rünkade naale olli otsego rippuma jänud ja nüüd hiilgas wägga mitmekarwaliste kuiode ja perlibega, otsego olleks ta kristalli klaas; ja igga külmetand wee tilka sisse paistsid mitto tuhhat selged taewa tähte ja näitsid omma illo. Illusaminne polle ial ükski Jõulo pu säranud egga omma au üllesnäitnud! Ja jõe äres rippusid sure männa pu hõbbetud oksad, kedda taewa küünlad isse walgustasid, sest taewa tähhed ollid wagga laste rõmuks taewast mahha tulnud, ja põllesid hiilgawa jeä-kristalli, külmetand wee tilkade ja hõbbetud pu okske peal kui keige walgemad Jõulo küünlad. Ja lapsokesed seisis selle immelikko paistusse ees ning pühhitsesid õigel wisil pühha Jõulo ööd. Agga selle peale ütles Maria: „Wend, meie olleme te pealt efsind.“ Anton naeratas rõmoga ommas süddames ja ütles: „Eks sa siis ei nä, et meie ka Jõulo

ööd peame pühhitsema, minna teadsin kül, et se lapsokse Jeesus meile sedda tänna tahtis walmistada, sepärrast kutsus ta meid seia metsa, ma teadsin sedda keik jubba ommas süddames ette." Ja nüüd hakkas lahke kele ja ligutud süddamega omma weikesse öele Jeesuse armastusfest, Jõulo õnnistusfest ja rõmust räkima. Selle ülle said lapsed wägga rõõmsaks, Maria kulis ja uskus keik, mis wend temmale Jummal rigi asjust ni maggufaste räkis, ja nende wagga ja lapselik usk pühhitse Jõulo ööd rõõmsamine ja õnsamine kui keik mailm. — Nad ei unnustand ka mitte ärra, kuid a nende armas emma minnewal aastal sedda kenna laulo: „Se Jõulo pääw on rõmust suur“ neile ette laulis, — nad pannid käed risti, watasid taewa pole ülles, ja laulsid selge heäleaga seddasamma laulo omma armsa Jeesusele auuks ja rõmuks. Taewas läks ikka selgemaks ja keik mets nende ümber walgemaks, mitto tuhhat inglid laulsid nende lastega feltsis ja nende pea kohtas paistis Petlemma täht.

Kui nad seddawisi tüf aega süin pühhas paikas, kus Jeesus neile ni liggi olli, Jõulo ööd said pühhitse nud, ütles Anton: „Armas, kallis öeke, ma ussun kindlaste, et Jeesus meile tänna weel soja tubba ja armsaid innimesi juhatab, kes meid armoga wastowõtwa!“ „Jah, armas Anton“, ütles Maria, „minna ussun ka sedda, et se kallis Jõulo lapsokse Jeesus, kes meid süin metsas ni wägga on rõmustanud, meid mitte terweks ööks seia külma kätte ei jätta.“ Nüüd hakkasid nad jälle eddasi minnema, ja leidsid peagi teed, mis peal nad rõmo ja julgusega eddasi astusid. Anton watas ikka weel üksi filmi taewa pole ja rõmustas ennast nende kalli Jõulo küünlade ülle, mis seal paistsid. Mattukesse aia pärrast hüdis Maria sure rõmoga: „Anton, ma nään ühhes kohhas tuld paistwad! wata, wata seal parremat kät, kaugel metsa sees!“ Anton näggi ka sedda walgust, ja nüüd hakkasid senna pole ruttama. Kes wöib nende wagga laste rõmo üllesräkida, kui nad ühhe weikesse maia jure said, ja aknast näggid, et kolm künalt laua peal põlesid. — Anton kopyutas tassakeste ukse peale. Üks wanna lahke emmake teggi ukse lahti; kui lapsed allandlikkult said terretanud, ja õ-maia pallunud, kutsus ta neid rõmoga tupp

ja küsis: „Kust teie armsad lapsokessed weel ni hilja tullete? Minna mötlesin praego ligutud süddamega meie armsa Jeesusse sündimisse ja selle üpris sure õnnistusse peale, mis temma lihha sisse tulleminne meile on saatnud, ja pallusin: armas Jeesus! läkkita mulle ommeti omma asfemele ühhe lapsokesse, kellele ma tänna õhto wõiksin römo tehha! Kui ma nenda sain pallunud, watafin aknast wälja, ja näggin kaks weikest lapsse koggo tullewad ja mo südda hüppab römo pärrast, et Jeesus mo palwed on kuulnud.“ — Agga kui Anton ja Maria weel ikka kartlikkult ukse jures seisid, ütles se armas emmake: „Jeesus on teid seia läkkitanud, tulge liggemale, teie õnnistud lapsokessed, ja jäge minno jure; Summal on minno lapsed õnsa furma läbbi omma jure kutsunud, jäge teie nende asfemele!“

Anton ja Maria wastasid: „Õnnistud ollete teie, armas emma, ja keif, kes siin koias ellawad, õnnistud olgo se kodka, meie sowime teile Summala õnnistamist tänna ja iggal aial, ning olleme wägga röömsad, et meid ollete wasto wõtnud ja meie peale armo heitnud.“ Müüd wöttis emma need saiad ja teised annid, mis laua peale ollid walmis pandud, ja jaggas keikile ühhe wõrra. Kui keif said sõnud, istusid õlgede peale mahha ja laulsid:

Ommal wifil.

Kui mitto tuhhat tähte taewas hiilgwad
Ja armsas walgusses mo peale waatwad!
Nad ärratawad mo sees iggatsemist
Ja koiotahtmist.

Dh iggawessjed, lahked taewa tähhed,
Teid lonud, seädnud minno Jessa käed;
Ma watan teie peale röömsal meel
Ja usso walgel!

Kui kallid hiilgwad maiad, kuldsed linnad
Du seal, kus ingli korid röömsast laulwad,
Prohwetid, pühhad issad healed tõstwad
Ja kummardawad.

Töest teie jures on mo issa-kodka,
Seal on se römo taewas, kus mo hädda

Ja waesus lõppeb, seal ka minna laulan
Ja tänno annan.

Ma siiski ütlen, lahked tähhed taewas:
Mo isja-maia on ka siin mailma waewas!
Mull' teie walgust, õnnistamist tote,
Mind jahhutate.

Kui armas wõib mei' ma sel Lojal olla,
Et wöttis alwal näul mei' jure tulla!
Oh ön! ta tulli pattustele wõeraks,
Reid kossis ommaks!

Ei ingel egga kerub sebda mõistnud,
Et ilma Loja lautas lapses sünd'nud;
Waid meile Sionis se selgeks sanud,
Mei' sebda mõistnud.

Meil Tabor, Kalgata ja Öllimäggi
Siin sebda kallist armo selgeks teggi:
Kui Talle werri risti pu pealt tilkus,
Siis sai meil walgus.

Nüüd paisite tähhed, paista päike selgest,
Meil Sionis on surem walgus järgest;
Mei' päike Jesus on se kallim walgus
Ja hinge selgus!

Mistiinnimesse reisi-pas taewa linna pole.

Nüüd olleme teine teisega wägga mitmest asjast kõnne-
lenud, olleme seltsis wõera mades reisinud ja mõnda linna
ja külla läbbi käinud; agga keif mõttedega ja waimo tibade
peal kantud, — meie mullased ihhud istusid rahholiste armsa
Jõulo pu ümber sojas toas, ja ükski ep olle weel meie käest
küsfinud, kas reisi-pas kasas on. Agga se kunningas taewast
watab praego teie lahke ja röömsa koosollemisse peale, seisab
teie ees ning kopputab teie süddame ukse peale (Ihm. r. 3,
20) ja küsib, sinno näo peale watades: „Kelle kuio ja
pealekirri se on?“ (Matt. 22, 20.)

Sinna laps ei tea selle küsimisse peale wastada, waid
watad isja, emma ja teiste seltsiliste peale ning otad, et

nemmad sind peawad õppetama õiget wastust andma; agga nemmad on jubba wäsfind ja filmad unnised, ei tahhaks ennam õse sinnoga aega wita egga sind aidata, ja se kallis Jõulo laps Jeesus peaks õõks otfas sinno kostmise järrele otama jama. — Agga minna sowiksin sind aidata; sest minna walwan kalli Jõulo õ läbbi ilma unneta, — ja se on mulle üks kallis õ lapsest sadik olnud. Et ma siis need õ tunnid muido ärra ei raiskaks, kirjotan sulle ühhe reisi-passi ja sowin, et se ka keige teiste laste kätte saaks antud.

Selle passi seest sa leiad wastust üllewel nimmetud küsimise peale, ja selle järrele katsu ennast läbbi, kas sinno kuio nenda on, siis sa saad ellus ja surmas hästi läbbi, kui sa agga üks õige reisimees kitsa tee peale jääd, ja taewa liinna pole ruttad. — Reisi-passil ristinnimesse teekäimiseks taewa liinna pole on need tundmise märgid:

(Siin on pühhast kirjast juhatajaks keik piibli salmid passi sees üllespandud, loe neid tähhelepannemisega järrele)

1. Temma aulik seisus.

Se teekäia on minno rigi allam ja sullane (Jes. 65, 13. 14), Minno laps (Kalat. 3, 16), Minno omma würist Jummalaga sugust (Ap. teg. 17, 29), Minno kallis kuio ja mo não sarnane (Rom. 8, 29), Minno kuninglik küber ja illus kroon (Jes. 62, 3), Minno pärris ossa (Laul 47, 5), Minno omma (Tit. 2, 14) ja kodda, kelle sees ma ellan (Ebr. 3, 6), Minno wõeras (1 Nia ram. 29, 15), Minno lammas (Joan. 10, 27), Minno warrandus (5 Mos. 32, 9), Minno kalli hinnaga õstetud pärrandus (1 Korint. 6, 20; 1 Peetr. 1, 18. 19), Minno armoke (Rom. 9, 25) ja pruut (Üllem Laul 4, 9), kes Minno süles hingab, Minno ihho lige (Ewes. 5, 30), winapu oks Minno külges (Joan. 15, 5), Minno tuike (Üll. L. 6, 8), Minno raske waewa palk (Jes. 53, 11), Minno sõbber (Joan. 15, 14. 15), Minno wend (Matt. 25, 40; Ebr. 2, 11. 12), Minno õnnistusse pärria (Rom. 8, 17), Minno koddakondne (Ewes. 2, 19) ja wõeras mo laudas (Luk. 22, 30), Minno õnnistusse tunnistaja (Joan. 16, 27), Minno istunud wõssa, ja kätte töö (Jes. 60, 21), mis Minno waim isse kaitseb,

Minno õigusse tammepu (Jes. 61, 3), kes mitte ei kõigu. Minno hea pu, mis wilja kannab (Matt. 7, 17), Minno kätte töö (Jes. 60, 21), Minno põld (1 Kor. 3, 9), Minno ehhitus (Üll. L. 4, 17), Minno nabrak, Minno willi (Dsea 14, 9), Minno puhhas nišsoiwwa (Matt. 13, 20), Minno armo immew laps (Laul 8, 3; 1 Peetr. 2, 2), kes on pühha (1 Peetr. 2, 9), kelle jallad üksi Minno tede peal käiwad (Laul 119, 59), Minno kallis (Jerem. 31, 20), immelik lapsok (Laul 4, 4; 71, 7), teise mailma laps (Luk. 20, 35; 2 Peetr. 3, 13), kes ial ei surre (Joan. 11, 25. 26), temma wõib feik tehha (Mark. 9, 23), Minno kallis seädušse laps (Laul 25, 10), Minno sõbrade sõbber (Laul 119, 63; 1 Joan. 3, 14), inglide selfimees (Ebr. 12, 22; Ilm. r. 22, 9), Minno waenlaste waenlane (Laul 139, 21), Minno söddia (2 Tim. 2, 4), kes ennast peatoiduše murrega ei segga, kes wõido joošeb ja huffaminematta kroni saab (1 Korint. 9, 24—26), Minno perlide kaupmees (Matt. 13, 45—46), Minno mõnnesarnatse armo heade maiapiddaja (1 Peetr. 4, 10), Minno andide kaupleja (Matt. 25, 20. 27), Minno preester (Ilm. 1, 6), Minno prohwet (Kolof. 13, 16), Minno funninglik sõamees (Ilm. 22, 5; 1 Korint. 6, 2. 3; Ilm. 12, 11; Laul 48, 8; Rom. 8, 37), Minno liinna koddanik (Wilib. 3, 20), kes wöeras sešinnatšes mailmas (1 Peetr. 2, 11; Ebr. 11, 13; p. 13, 14).

2. N i m m i.

Temma nimmi on tundmatta (2 Kor. 6, 9) ja põlgtud (Luk. 6, 22), süski neist kül tuntud (2 Kor. 6, 9), kes Minno nimme armastawad. Temma nimmi on, ni kui temma teggo, tedda nimmetakse ja ta on ristinnimenne (Ap. teg. 11, 26), kedda minna wöidnud (2 Kor. 1, 21. 22) ja on minno jünger (Joan. 8, 31).

3. Š h o k a s s o.

Allandus teeb tedda weikesšeks ja maddalaks (Matt. 11, 29) temma omma silma ees (Ewef. 4, 2; 2 Sam. 6, 21). Temma nimmetab ennast usšikesšeks (Laul 22, 7), põrmuks

ja tuhhas, mis jalge alla sõtkutakse (1 Mos. 18, 27), ja kui mailm temma surust mõedab, ütleb, ta ei maksa middagi (Tark. r. 2, 11), agga wõtke Minno mõedo pu kätte, Minno walguſse mõedo pu (Paul 36, 10) ja tehke silmad lahti, siis on ta surem kui Dg ja Koljat, ja keif mailma rahwas (Jes. 43, 4).

4. N ä g g o.

Temma näggo on illus (Üll. L. 4, 7), foggoni löbbus ja rõmus (2 Kor. 6, 10), punnane ja walge, ja Minno ilma süta ello kuiu (Ewef. 5, 27), temma pea on au ja kituſsega ehhitud (Rom. 2, 7), Minno uus (Jlm. 3, 12) nimmi on temma pea otsa ees kirjotud; kes Minno illo tunneb ja armaſtab (1 Joan. 5, 1), se peab tedda armaſtama. Ja kui temma näggo ka mailma ees illus ei näita, kuidas wõib waene teekäia ennast päwa paiste eest warjul hoida (Üll. L. 1, 6)? Sepärrast on mo laps ni must, kui Kedari telgid (Üll. L. 1, 5), se on temma aulikko ſeiſuſse tundmiſse märk (Paul 116, 10). Sellesinnatſe mailma päike (Joan. 17, 4) ei falli tedda, ſepärrast piſtab ja kõrwetab ta tedda, ja teeb temmale waewa, ni paljo kui jõuab. Siiski minno kenna pruut ei karda egga holi ſeſt; ſeſtpiddi (Paul 45, 14; Üll. L. 1, 5) hiihgab temma illo ja au ſeſ, ni kui Salomoni tekkid.

5. R i d e d.

Temma rided on puhtad ja walged (Jlm. r. 7, 14) Dalle werre ſeſ puhtaks peſtud, taewas kuiotud, wägga üpris illuſad ja aulikkud (Dſea 16, 13), temma on purpuri ride (Sal. tark. 31, 22; Jlm. 19, 8; Paul 45, 14), ſidi ja kuldſe ehtedega ehhitud, ja Minno kuega (Jes. 61, 10) kaetud, mis mailma illo ei falli (Ewef. 4, 24), ſeſt se on ilmaſüta willadeſt ja armaſtuſſe lõngast kuiotud, ja Minno fullaſe näo kuiu ſenna ſiſſe tikkitud, kuidas Minna lihha ſeſ ellafin (Wilip. 2, 5). Reed on ued rided, mis mailma modi waſtaſid, Summala omma kättega tehtud, ja ilma lihha rojuſeta (Juda 1, 23). Ühhe aſja agga pange tähhele, ja ärge immetellege ſelle ülle, kui ſe jummalik illo mitte keikide

filmi ei paista (Koloss. 3, 3; 1 Joan. 3, 1). Sest kes Mind tahhab tenida ja Minno armastuses ellada, sellele saab üks must illuta kuub teiste illo riette peale selga antud, mis mailma häbbi ja teotusfest (Matt. 5, 11) wihkamisfest ja naerust ömmeldud, mudda ja tolmuga wärwitud, kurja laimamisfega (2 Korint. 6, 8) ülleültse kaetud, kurja teotuse kirjaga (1 Korint. 4, 12, 13) peale kirjutud ja keikile naeruks tehtud, ja se keik on neist walmistud, kes mailma ja temma wüürsti armastawad. Se on minno aukuub mailmas (Matt. 10, 25; p. 16, 24), mis keik illo finnikatab, mis alw on pealt wadata (1 Korint. 4, 10) ja keik rikkad ärraehmata (Matt. 19, 22). Siiski on se minno fullasele sure au ja õnnistuse märk (Ap. teg. 5, 41) ja teie tunnete sedda nähhes ja kandes, et se minno pärralt on (Joan. 15, 18. 20). Jah sütage agga minno töö sanna künal põllema, siis saab keik näggematta au teile nähtawaks ja awwalikkuks, siis sate pea immeksäpannemisfega tunnistama, et sellesarnast illo ja au polle se mailm weel mitte näinud.

6. Sõariistad.

Minno fullane on ikka ja keikispaikus Minno näo ja sarnadusfega ehhitud, sepärrast kannab temma, ni kui näete, mõeka omma wööl (Ewes. 6, 13; 16, 17) ja ehhitab ennast raudridega, kilbi ja raudkübbaraga, ja õiguuse wõga (s. 14. 15), kingad on temmal jalgas, ja keiksuggused sõariistad käes; sest Minno teekäia peab kõrbest läbbikäima, kus kurrat (1 Peetr. 5, 8; Kalat. 5, 17; Joan. 15, 19), lihha ja mailm, kui wägga kurjad waenlased, tedda warritsewad. Agga ärge kartke temma tullise noolte ja terrawa riistade eest (Ebr. 4, 12), ja kui temma mõek teid ka surmani peaks hawama, siis sate otse se läbbi ellawaks ja terweks. Minno fullase ja teekäia silmad on selged (Mark. 13, 27; 1 Peetr. 5, 8), temma watab allati ümberringi, kas sadan, lihha ja mailm ommad teenrid ja käsjud wäljaläkkitab tedda walwama ja tähhelepannema, kus ta on ja mis ta teeb (1 Tees. 5, 21); agga armas Sioni teekäia, ärra holi egga panne sest tähhele, et waenlased sind warritsewad (1 Joan. 4, 1), sinno

sõariistad on terrawad ja so Issand, se wäggerw sõa-wäe würst, on allati so liggi.

7. Reisi paun.

Temma reisib Minno tenistusfes ja Minno kässo ja tahtmisfe peal, sepärrast lastfin temmale teekäia rided selga panna, üks waewalinne, näoto kuub kattab temma seespiddist illo finni, ja mis ta weel kasaš kannab, polle muud kui wõ wööl (Luk. 12, 35; Paul 23, 4; Ewef. 6, 15; 2 Mos. 12, 11), reisifep käes ja kingad jalgas. Ta ei wötta ial rasket pauna kasa (Luk. 21, 34; peat. 12, 33. 34), sest Minno teekäia peab keif mailma warrandust mahha jätma, ja mis ta kasa wöttab, olgo rahha ehk toidus (Paul 119, 56. 72. 127), peab kerge ja näggematta ollema, et sedda ial temma käest ei sa ärrarifutud (Matt. 6, 20).

8. Seltjimehed.

Kui näte, et temmal seltjimehed kasaš, kes temmaga ühhes nõus eddasi astuwad, siis teadke, et temma sure armastusfega wendade pole hoiab (1 Joan. 3, 14); agga saggedaste käib ta ka üksi (Matt. 7, 14), sest et Sioni teekäiaid pišut on; agga kel silmad on, se näab, et ta ial üksi ei olle, sest minno sõawäed on tedda ööd kui päwad saatmas (Paul 91, 11; Ebr. 1, 14).

9. Kirri ja pitser.

Kui kegi peaks kartma, et temma jookšif on ja pettuse peal wäljas, sellele näitab mo armas, kallis laps ja pärria omma kirja ja pitseri märki wälja, temma kirri on Minno fanna (2 Joan. 1, 10), se on mis tedda öigeks mõistab; temma pitseri märk on Minno Waim (Ewef. 1, 13. 14), se salwib ja ehhitab tedda ja näitab temmale öiget teed.

10. Ellowiis.

Lehke kõrwad lahti, ja kuulge, kas sate arro; temma kele murre (1 Joan. 4, 9) on wöerale koggoni immelik ja wasto oksa; temma silma waatminne ka teine; kui teised inimesfed mahha ja ümberringi waatwad, siis watab temma

otsekohhe ülesse (Matt. 6, 21), senna kus temma warra on; ta käiminne ka teistwiisi, ei mitte pitkamisse, kui se kel aega kül, waid ta lennab kotka tibade ja wäega (Jes. 40, 31), mäggedest ja orgudest läbbi, sest Waim kannab tedda eddasi; ta ei sõ mitte kui teised, temmal on hopis teine roog (Joan. 4, 32. 34; Üll. L. 2, 4. 5), tedda näikse ikka koddoo (Üll. L. 4, 12) ja ka ikka reisi peal ollewad, temma reisiß Kanaanima pole (Ebr. 11, 13—16), sestinnatsest mailmast wälja, hädda orrust läbbi (Paul 84, 7), ülesse ue Jerusalemma pole (2 Kor. 5, 1. 2. 6. 8). Sepärrast ei wõi egga tahha ta Sodomas aega wita (2 Kor. 6, 15; Jlm. r. 11, 8; peat. 18, 4), waid tahhab kärmest ruttada, temma allalinne iggatsemisse fanna on: ma ruttan, ma ruttan! (1 Mos. 19, 17. 22; Ebr. 4, 1; Wilip. 3, 12—14.)

11. Seädus ja käsk temma pärrast.

Minno käsk on: laske mo tenert rahhoga minna; ükski ärgo piddago tedda finni egga tehko temmale tülli (Paul 105, 15), tahhate teie minno armo tunda ja minno õnnistamisest oõsa sada, siis peate minno sullasega nisammoti, kui mo ennesega ümberkäima (Joan. 13, 20). Kui teie minno rahwas tahhate olla, siis wõtke tedda rõmoga wasto (Rom. 12, 13), sõõtke ja jootke tedda, aitage tedda õnnistusse te peal (2 Tim. 1, 16), kandke se eest hoolt, et temmale õiget teed näitate, ja ükski aõsi ärgo keelgo teid, julgeste temmaga selfis teed eddasi astudes, ja teadke, et ma tõeste keif teie tööd ja teggemist kirja pannen (Ebr. 6, 10), — olgo se ka külma wee karrikas, — mis teie temmale head ollete teinud (Matt. 10, 42). Agga kes minno sullasele waewa teeb, tedda seggab ehk temmale kahjo teeb (Paul 34, 22), need koggowad enneste peale minno wihha ja nuhtlust (Matt. 22, 6. 7; 5 Mos. 32, 43), sest kes ilma süta temmale kurja teeb, se teadko, et ta minno silma terrasse putunud (Sakar. 2, 12). Minno tiwad katwad tedda, ja ta ei kardda mingisuggust hädda (Paul 63, 8). Minna tunnen temma teed iggaweste (Paul 1, 6); Minno Issa ja Minno Waim kinnitawad sedda (Joan. 10, 30) Minno käsko ja seädust ja

Minna isse pannen omma werre ja Waimo pitseri märgi
selle reisi-pasfi peale iggawesšeks kinnitusšeks.

Se pasš on minno werre läbbi sadub
Aujärje ees mo fullasele antud.

Ma sebdä isše taewas kirjotasi
Ja iggawesšeks aiaks kinnitasi.

W. 300. Jesus furma ärrawöitja (161).

Kui Jehowa wöttab peästä
Omme laste seutud käed,
Siis kül unnustame ärra
Ennemuisšed waewa teed;
Siis saab meie südda naerma,
Meie keel ka röömsäst laulma,
Diskamist sel' Issandale,
Kellest tulnud peästmist jälle.

Issand näita omma wöimust!
Sion pallub, — aita sa!
Nüüd ta nuttab omma tuimust,
Hüab: „Issand hallasta!
Suur on ilmas patto kärä;
Issand peästä meid sešt ärra!
Wi meid omma jure taewa,
Kus ep olle karta waewa!“

Siis saab Jakob wägga röömsaks,
Kui ta leitab öiskades,
Mis ta enne nuttes külwas
Omme wangi põlwe sees;
Halleluja! laulab ta
Issandal siis löpmatta!
Et ta keik on hästi teind,
Meie reis on otša läind.

(126-ma Saulo järrele.)

Agga ma nään ramato lehhed sawad täis, ja kirri kaswand suremaks, kui esite nõu wõtsin kirjotada, kardan et trükki kullo suremaks lähhäb, kui jõuan jure jäda, ja et se läbbi ramato hind ni kalliks lähhäb, et waene laps ei jõua tedda ommale osta. Mo sõrmed on ka jubba wässind ja fulg hakkab nürriks minnema, — siis mötlen ka selle peale lapsed, et minno ramato luggud ehk teid ärrawässitawad, ja et teie nõdder mõistus ei jõua weel paljo wašto wõtta, — sellepärast jättan weel lõppetussiks teid Summalaga, ja sowin et se, mis nüüd ollete luggenud ja kuulnud, teie süddames head asjet leiaks, ja head wilja kannaks iggaweseks elluks. Küllab seal same ühte teist nähha, — ja Summal andko, et ükski meitest taewa ukse-tahha ei jääks. Anname weel ühhe teisele kät, sowides: Jäme sõbraks ja olleme iggawiks ustaw surmani, siis tahhab Jeesus meile ello kroni anda (Jlm. r. 2, 10). Sesamma Apostel Joannes, kes sedda ilmutamisese ramatut kirjotanud, ütles ikka: „Lapsokessed, jäge temma sisse.“ — Temma mötles siis isseärranis teie peale, armsad lapsed. Temma mötleb ka teie sure kutsmisese peale, selle sure armo peale, mis teile on ošaks sanud, et teie sellesinnatse mailma pimmedusse rigist ollete ärrapeästetud ja Summala rigi sisse pandud, et teie hukkatusse lapsist wõiksite õnnistusse lapsiks sada. Teie ollete Kristusese sees ueks lomaks sanud. — Sedda keik on Apostel Joannes isse ommas süddames ärratunnud, ja sepärast annab ta sedda kallist nõu. Temma on süggawaste Õnnisteggia süddame sisse watanud; temma on tedda näinud „ja temma sees Jeesast ainofündinud Poia au, täis armo ja töt“ (Joan. 1, 14), ja on temma rinna peal maas olnud; temma olli se jünger, kedda Jeesus armastas (Joan. 19, 26; p. 20, 2). Sepärast sowib temma sedda õnne ka keige lastele ja hüab: „jäge temma sisse!“ Ta teadis kuidas temma Sppetaja südda põlles hingede järrele. Ta olli kolm aastat temma järrel käinud ja olli need immeteod näinud, kelle läbbi Õnnisteggia hingesid omma süddame külge tahtis tõmbada, ta olli tedda temma „werre ristmisese“ jure, Ketsemane aeda ja Kolgata mäele saatnud, mis eest Õnnisteggia wärrikses ja kartust tundis (Luk. 12, 50). Ta se olli Joannesele wägga kallis

tundminne: Iggawenne Summal on kui kurjateggia ristisambas furnud, sellepärrast õlleks ta wägga sure himmoga keif mailma wõtnud ja Lunnastaja süllesse winud, ja keif pattuste hulka Temmale sagiks ja wallo palgaks koggonud. Sepärrast hüab ta põllewa süddame ja sure armastusfega keige hingede wasto: „Lapsokesed, jäge temma sisse!“ Jah, lapsed, teie ei leia kūsagilt maialt jädawat õnne, kui üksi Jefusse seest. Teie ollete nende aastade sees, kus mailm, kui tedda ka emalt watate, õige illus ja hiilgaw ja auulik teile näitab ollewad; teie näte tedda temma pettuse uhke ehtede sees; agga keif need ehted on õmblikko wörgud, kellega temma häbbi ja hukkatus saab kinnikaetud; teie wõite ehk möttelda, kui wannemaiks ja targemaiks ollete sanud, siis mõistate õiete röömsad ja õnnelikud olla keige nende andidega, mis mailm teile pakkub. Ärge uskuge sedda mitte, mo lapsed! Sest sellesinnatse aia teekäiminne on ennamiste wägga raske ja waewalinne; se käib mitmest häddast, mitmest pattust ja wallust, nuttu ja kurbtusse orgudest läbbi, kuidas sedda ollete ristiinnimesse reisi-pässist luggenud. Nenda on mailma luggu. — Kūsige agga wanna halli teekäiate käest; kulage nende käest järrele, mis nemmad teile omma teekäimisest juttustawad, ja nad sawad tõeste teile ütlima, et mailmas mitte paljo sedda ei olle, mis süddant wõib rõmustada, agga sedda kül ja rohkestes on, mis süddant kartusse ja kurwastusfega täidab ja mahharõhhub. Lugege järrele 1 Mos. 47, 9, mis wanna Jakob omma ello päwadest ütleb; eks ta nimmeta neid „pišsut ja kurjad!“ ja Law. Paul 90, 10 kuleme, et nende üllem asfi on waewalinne ja willets olnud; sest need sawad otsego äkkitselt ärranidetud, ja meie lähhame lendes ärra.

Ja sepärrast, armsad lapsed, ei olle ka teil teist õnne siin alalikkus ellus, kui et teie Summala lapsiks sate ja Summala lapsiks jäte; se on teie üllem õn, ei mitte üksi siin ma peal, waid ka iggawesfes ellus. Sedda teadis ka Apostel Joannes wägga hästi; sellepärrast ta ütleb: „ei olle weel mitte arwalikkus sanud, mis meie same ollema; agga“, panneb ka fenna jure, „meie teame, kui ta saab arwalikkus sanud, et meie temma sarnatsed peame ollema; sest meie

same tedda nähha nenda kui temma on." 1 Joan. 3, 2. —
Ja sellepärrast olli temma südda pühha rõmoga täidetud,
sellepärrast ta ütleb: „Waatke, mis suggust armastust Jässa
meile on näitnud, et meid peab **Junnala lasteks hü-
tama!**" 1 Joan. 3, 1. Sepärrast hüab ta ikka ueste:
„Lapsokessed, jäge Temma siisse!" Amen! Halleluja!

Kõrges taewa rõmus
Inglid ellawad;
Sealt ka armas Jeesus
Meie lapsi näab!

Kuleb nende palwed
Död ning päwad Ja,
Tunneb nende mõtted,
Raitseb armoga.

Jäsalikko käega
Leiba annab neil',
Pörab ärra wäega
Hädda, lahjo teäl.

Dölge teige lastel',
Jässa taewas on,
Annab armo waestel' —
Eks se olle ön!

Keitil head ta annab,
Peästab häbdast ka,
Wimats taewa kannab,
Kus rõöm ofata.

Lapsi Jeesus kannab
Omma kätte peal,
Neile ello annab
Taewa rõmus seal.

Lapsed, lapsed kuulge,
Jeesus teie ön!
Temma jure tulge,
Sest on temmal rõöm.

Selle Drammato aftesin. 30. Augustil
Marfab. 48. scopina. Pernaus 1862.

Selle Drammato aftesin. 30.
Augustil Marfab. 48. scopina.
Pernaus 1862.

H. B.

